

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΘ' ΤΕΥΧ. Α' Ω. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 15 ΑΠΡ. - 1 ΜΑΪΟΥ 1992 | ΑΡΙΘ. 7

ΠΑΣΧΑΛΙΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ
Αριθ. Πρωτ. 988

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Σ Ε Ρ Α Φ Ε Ι Μ

Πρὸς τὸ
εὐσεβέστατον Πλήρωμα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα,
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

«Χθὲς συνεσταυρούμην Χριστῷ, σήμερον συνδοξάζομαι· χθὲς συνενεκρούμην, συζωοποιούμαι σήμερον· χθὲς συνεδαπτόμην, σήμερον συνεγείρομαι». Μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους ὁ θεοφόρος Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας μας, ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, προσεγγίζει τὸ σημαντικὸν γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ στὸν περιώνυμο λόγο του «Εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα». Δὲν σταματᾷ ὅμως στὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως, ποὺ συνιστᾷ ἔκφραση τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ στρέφεται καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπο, διὰ τὸν ὁποῖο ἔλαβε χώρα ἡ Ἀνάσταση: «Ἀλλὰ καρποφορήσωμεν τῷ ὑπὲρ ἡμῶν παθόντι καὶ ἀναστάντι... Καρποφορήσωμεν ἡμᾶς αὐτούς, τὸ τιμώτατον Θεῷ κτῆμα καὶ οἰκειότατον ἀποδῶμεν τῇ εἰκόνι τὸ «κατ' εἰκόνα», γνωρίσωμεν ἡμῶν τὸ ἀξίωμα, τιμήσωμεν τὸ ἀρχέτυπον, γνῶμεν τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν καὶ ὑπὲρ τίνος Χριστὸς ἀπέθανε».

Ὁ ἀγιοπατερικὸς αὐτὸς λόγος ἐπισημαίνει θεοπνεύστως τὴν θεοφιλῆ προσέγγιση τοῦ μυστηρίου τοῦ Πάθους τοῦ Θεανθρώπου καὶ τῆς

Ἀναστάσεώς Του. Ἡ συμπόρευση, συσταύρωση καὶ συνανάστασις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν παθόντα καὶ ἀναστάντα Χριστὸν δὲν εἶναι ἀπροϋπόθετη. Προϋποθέτει τὴν πνευματικὴ καρποφορία τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ φανεῖ ἄξιος τῆς μεγάλης προσφορᾶς τῆς θείας Ἀγάπης. Γι' αὐτὸ τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως ἡ Ὁρθοδοξία ἀπευθύνει σ' ὅλο τὸν κόσμον τὴν ἀγαπητικὴ τῆς πρόσκληση: «Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός, καὶ δοξάσατε Χριστὸν τὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν». Ἡ Ἐκκλησία καλεῖ τὸν ἄνθρωπο σὲ μιὰ νέα ζωὴ, στὴ ζωὴ τῆς «καινῆς κτίσεως», ποὺ διὰ τοῦ Χριστοῦ εἰσηλθε στὴν ἱστορία καὶ ἔγινε ἐνδοκοσμικὴ πραγματικότητα. Στὴ ζωὴ, ποὺ ὀδηγεῖ στὸ σταυροαναστάσιμο ἥθος. Στὴ ζωὴ, ποὺ μὲ τὴν ἐνεργὸ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στὸν ἄνθρωπο, ἐλευθερώνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ κάθε εἶδος θανάτου, μὲ τὴν ὑπέρβαση τοῦ θανάτου. Στὴ δοξολογικὴ ζωὴ τῶν Ἁγίων μας, τοὺς ἀγλαοὺς αὐτοὺς καρποὺς τοῦ Πάσχα καὶ τῆς Πεντηκοστῆς, δηλαδὴ τῆς κατὰ χάριν θεώσεως.

Ἡ Ἐκκλησία καλεῖ σήμερον σὲ ἀνανομηματοδότηση καὶ ἀναπροσανατολισμὸ ὅλης τῆς ζωῆς μας, σὲ ἀνακαίνιση τῆς φύσεώς μας διὰ τῆς συσταυρώσεώς της μὲ τὸν Χριστὸ (Γαλ. 2,20), χωρὶς τὴν ὁποία δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ θέα τοῦ ἀκτίστου φωτός, ποὺ ἀνέτειλεν ἐκ τοῦ ζωοδόχου Τάφου. Στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν βιώνεται ὁ Σταυρὸς χωρὶς τὴν Ἀνάσταση, οὔτε ἡ Ἀνάσταση χωρὶς τὸ πάθος καὶ τὴν ὀδύνη τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Σταυρὸς εἶναι τὸ «γλυκὸ ἔαρ» τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Ἀνάσταση ἐκπέμπει τὶς μαρμαρυγὰς τοῦ Σταυροῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ μέγιστο θαῦμα καὶ ἡ «δόξα» τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ (*)

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. Πρωτ. 1430

Παναγιώτατε καὶ θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ ἡμῶν καὶ συλλειτουργῆ Κύριε Κύριε Β α ρ θ ο λ ο μ α ῖ ε, τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιώτητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορευόμενοι.

Ἐπέστη καὶ πάλιν ἡ τῶν Ὁρθοδόξων μεγάλη ἑορτή, καθ' ἣν ἀνιστάμενος ἐκ τῶν μυχῶν τοῦ Ἄδου ὁ Θεῖος Λυτρωτὴς, ὁ νεκρώσας τὸν θάνατον καὶ τοὺς ἀπ' αἰῶνος δεσμίους ἐλευθερώσας, ἀφθαρτον καὶ ἀθάνατον ζωὴν παρέσχεν ἡμῖν τοῖς εἰς Αὐτὸν πιστεύουσιν.

Ὅθεν ἐπὶ τῇ ἐνδόξῳ ταύτῃ ἑορτῇ τὰ νικητήρια

* Ἀνάλογα Γράμματα ἀπεστάλησαν καὶ πρὸς πάντας τοὺς λοιποὺς Ὁρθοδόξους Πατριάρχας καὶ τοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

ἡ ἐνότητα καὶ ἀμειψαιότητα Σταυροῦ καὶ Ἀναστάσεως στὴν Ὁρθοδοξία προφυλάσσει ἀπὸ τὰ θανατηφόρα ἄκρα: τὴν ἀπόγνωση, πού εἶναι ἄρνηση τῆς σωτηρίας καὶ τὴν ἀχαλίνωτη αἰσιοδοξία, πού καταλήγει στὴν αὐτοθέωση.

Τὸ Ἔθνος μας ἐορτάζει αὐτὸ τὸ Πάσχα μέσα σὲ σωρεία προβλημάτων, ἀνησυχιῶν καὶ ἐξωτερικῶν ὑπονομεύσεων τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς Χώρας μας. Ἡ μισὴ σχεδὸν Κύπρος σφαδάζει ἀκόμη κάτω ἀπὸ τὴν ξένη κατοχή. Οἱ ἀδελφοί μας Βορειοηπειῶται παλεύουν ἀπεγνωσμένα γιὰ τὰ δίκαιά τους. Θρασεῖς καὶ ἀνιστόρητοι γείτονές μας, μέσα στὴν ἐπεκτατικὴ τους ὑστερία, τολμοῦν νὰ προσβάλλουν τὴν ἐλληνικότητα τῆς Μακεδονίας μας, γιὰ τὴν ὁποία συνηγοροῦν οἱ αἰῶνες. Καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα μὰ τραγικὴ σύγχυση ἀποδιοργανώνει τὴ ζωὴ μας, ἀλλοιώνει τὸ νόημά της, σκιάζει τὰ δράματά μας καὶ ἀποδυναμώνει τὴ συλλογικὴ καὶ ἀτομικὴ μας ἐλπίδα. Ἀλλὰ χωρὶς ἐλπίδα ὁ ἄνθρωπος μένει σταυρωμένος χωρὶς τὴν ἐμπειρία καὶ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως.

Ἡ Ὁρθοδοξία προσφέρει σήμερα σὲ μᾶς

ἄδοντες, τὸν τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως ἀνακρούομεν παιᾶνα:

Χ ρ ι σ τ ὸ ς Ἀ ν ἔ σ τ η !

Καὶ ἐν ἀγαλλιάσει πανηγυρίζοντες, τὴν Ὑμετέραν θεοτίμητον Κορυφὴν μετ' ἀγάπης κατασπαζόμεθα ἐν Χριστῷ ἀναστάντι καὶ ἐκτενῶς τοῦ Κυρίου δεόμεθα, ὅπως Ὑμῶν μὲν πληθύνων τὰ ἔτη κρατύνῃ Ὑμᾶς ἐν τῇ Ὑμετέρᾳ ἱερωτάτῃ διακονίᾳ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν τῆς Χάριτος Αὐτοῦ, αὔξησιν δὲ καὶ κλέος τῆς Ἀγιωτάτης Αὐτοῦ Ἐκκλησίας, ἣν ἐπὶ τὴν ἀσάλευτον πέτραν τῆς εἰς τὴν ἑαυτοῦ Ἀνάστασιν πίστεως ἐθεμελίωσεν· ἀπὸ δὲ τοῦ κόσμου ἀποστρέψῃ πᾶσαν κακῶν ἐπιφορὰν, παρέχων εἰρήνην καὶ Πνεῦμα Ἅγιον πρὸς ἀναγέννησιν καὶ ἀνακαινίσιν, καὶ καλέσῃ ἅπαντας ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς καὶ ἀπὸ τῆς ἀγνωσίας εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς δόξης τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ.

Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ αἰθίς φιλήματι ἑορτιά κατασπαζόμενοι Ὑμᾶς ἐν τῷ Ἀναστάντι Κυρίῳ καὶ Σωτήρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ διατελοῦμεν,

Ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, πρόεδρος

Ἄγιον Πάσχα 1992

τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸν κόσμον τὸ αὐθεντικὸ νόημα τῆς ζωῆς, ὅπως σαρκώνεται σ' ἐκείνους, πού ἔχουν γευθεῖ τὴ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως. Τὶς Μυροφόρες Γυναῖκες, τοὺς Ἀποστόλους καὶ ὅλους τοὺς Ἁγίους μας. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς μποροῦμε νὰ συναντήσουμε καὶ μεῖς τὸν Χριστό, τὴν ἔνσαρκη Ἐλπίδα μας, καὶ νὰ ἀκούσουμε καὶ μεῖς τὸν ἐλπιδοφόρο χαιρετισμὸν του: «Χαίρετε», πού ἐγίνε καθημερινὸς χαιρετισμὸς τοῦ Γένους μας, ζυμωμένου μέσα στὴν ἀναστάσιμη ἐμπειρία. Ὁ Ἕλληνας, ὅπως καὶ κάθε Ὁρθόδοξος, ζεῖ καὶ πορεύεται μέσα στὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως καὶ γι' αὐτὸ κατορθώνει νὰ νικᾷ κάθε ἀντιξοότητα καὶ νὰ ἐπιβιώνει εἰς πνεῦμα τῶν ἐπιβουλευομένων τὴν ἱστορικὴ ὑπαρξὴ καὶ συνέχειά του.

Ἀγαπητὰ ἐν Κυρίῳ τέκνα· χαίρετε ἐν Χριστῷ ἀναστάντι!

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Διάκτυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ ΤΩ ΠΑΣΧΑ

† Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ

ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀδελφοὶ συλλειτουργοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Ἐν συντόνῳ προσευχῇ καὶ νηστείᾳ διαπλεύσαντες σὺν Θεῷ καὶ ἐφέτος τὸ πνευματικὸν πέλαγος τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἰδοὺ ἀφικόμεθα καὶ αὖθις κατὰ τὸ ἔλεος τοῦ Πανοικτίρμονος Θεοῦ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν ἑορτῶν καὶ πανηγυριῶν τῶν πανηγυρίων, ἵνα δώμεν ἐκ νέου δόξαν καὶ εὐχαριστίαν τῷ δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντι καὶ μέχρις αἵματος ταμειῶν κατελθόντι Κυρίῳ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, Πάσχα ἐν ἀγαλλιάσει κροτοῦντες αἰώνιον.

Ἡ εὐεργετικὴ αὐτῆ καὶ σωτήριος ἀλληλουχία τῶν ἐπὶ μέρους περιόδων τοῦ λειτουργικοῦ ἔτους, τὴν ὁποίαν ἐν τῇ κατὰ Θεὸν σοφίᾳ καὶ φιλανθρωπῶς ἐθέσπισαν οἱ τὰ πάντα καλῶς διαταξάμενοι Θεοφόροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, προτρέπει πάντας τοὺς πιστοὺς νὰ ἱεραρχῶμεν ἀναλόγως τὰς ἀξίας τοῦ παρόντος βίου, ὥστε νὰ μὴ ἀπολέσωμεν τὸν ἐν Θεῷ προσανατολισμὸν ἡμῶν ἀκόμη καὶ ὅταν, κρύμασιν οἷς Κύριος οἶδεν, ὑποχρεούμεθα νὰ ὀδεύωμεν μετὰ τῆς λοιπῆς ἀνθρωπότητος ἐν γῆ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀνύδρῳ, ὡς ἀτυχῶς συμβαίνει πολλάκις κατὰ τοὺς νεωτέρους τούτους χρόνους τῶν ὑπεράγαν τολμηρῶν πειραματισμῶν, τῶν καινοφανῶν προκλήσεων καὶ τῶν ἀβυσσάλεων κινδύνων.

Ἄλλ' ἀκριβῶς ἐκ τῆς μυστικῆς ταύτης ἀλληλουχίας τῶν τοῦ λειτουργικοῦ ἡμῶν ἔτους πραγμάτων διδασκόμεθα οἱ πάντες, διὰ μνήσεως ἱερῶν βιωμάτων καὶ οὐχὶ ἀφηρημένων θεωρημάτων, ὅτι τὸ σύνολον τοῦ παρόντος βίου ἀποτελεῖ στάδιον ἀγωνιστικόν, κλιμακούμενον ἀπὸ ἀθλήματος εἰς ἄθλημα, κατὰ τοιαύτην δὲ ἱεράν νομοτέλειαν, ὥστε ὅσον μεγαλύτερος ὁ σταυρὸς καὶ ἡ δοκιμασία τόσο ἐγγύτερον καὶ ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ σωτηρία.

Ἀνάγλυφος, ἀδελφοὶ πεφιλημένοι καὶ τέκνα πε-

ριπόθητα, προβάλλει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἢ ἐν λόγῳ κλιμάκωσις, καὶ μόνον ἐὰν ἀναλογισθῶμεν τὴν ἐξελικτικὴν σειρὰν καὶ πορείαν διὰ τῶν ἑξ Κυριακῶν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, αἱ ὁποῖαι ὡς ἀναβαθμοὶ προηγούμεναι τοῦ Ἁγίου Πάσχα, κορυφούμεναι καὶ τελικῶς συμποσοῦμεναι τρόπον τινὰ εἰς τὴν ἀνεκλάλητον ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως.

Ἡ Α' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, ἀφιερωμένη εἰς τὴν ἀναστήλωσιν τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων καὶ τὴν ἱερότητα τοῦ ἐν γένει κτιστοῦ κόσμου καταγγέλλουσα, ἀποτελεῖ τὸν θρίαμβον τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τῆς ἀπιστίας ἢ τῆς αἵρέσεως.

Ἡ Β' Κυριακὴ, συνδεομένη μὲ τὴν μνήμην τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ, δλοκληρώνει τὴν περὶ τῆς ἱερότητος τοῦ κτιστοῦ κόσμου διδασκαλίαν τῶν Ὁρθοδόξων, μὲ ὅσα περὶ διακρίσεως τῶν μεθεκτῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ ἀπ' ἐνός, καὶ τῆς ἀπροσίτου καὶ ἀμεθέκτου θείας οὐσίας ἀπ' ἐτέρου, ἀνέπτυξεν ὁ μακάριος ἐκεῖνος καὶ κορυφαῖος θεολόγος τοῦ ἸΔ' αἰῶνος.

Ἡ Γ' Κυριακὴ, οἰνεῖ συνοψίζουσα ὅσα αἱ δύο προηγούμεναι διεκήρυξαν περὶ τῶν σχέσεων Κτίστου καὶ κτίσεως, ἀλλὰ καὶ ἀποτελοῦσα ἐν ταυτῷ τὸ κέντρον τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, προβάλλει πανηγυρικῶς εἰς προσκύνησιν τοῖς πιστοῖς τὸ μόνον συνεκτικὸν σύμβολον καὶ ὄργανον τῆς καταλλαγῆς καὶ σωτηρίας, ἦτοι τὸν τίμιον τοῦ Κυρίου Σταυρόν.

Κατὰ φυσικώτατον, μετὰ ταῦτα, λόγον ἀκολουθοῦν αἱ Κυριακαὶ Δ' καὶ Ε' τῶν Νηστειῶν, ἀφιερωμέναι ἀλληλοδιαδόχως εἰς δύο κορυφαίας μορφὰς τῆς σταυροφόρου μοναστικῆς ἀσκήσεως, ἦτοι τὸν ἀπαράμιλλον διδάσκαλον τῆς εἰς Θεὸν φερούσης Κλίμακος Ἰωάννην τὸν Σιναΐτην, καὶ τὴν ὡσαύτως ἀκρόρειαν τῆς μοναστικῆς ταπεινώσεως καὶ τελειώσεως καταστάσαν Ὅσιαν Μαρίαν τὴν Αἴγυπτίαν.

Μετὰ τὴν δλοκλήρωσιν ταύτην τῆς ἐκθέσεως καὶ ὑπομνήσεως τῶν διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀποκειμένων ἡμῶν ἐφοδίων διὰ τὸν προκειμένον ἀγῶνα, ὁ ὅλος λειτουργικὸς χρόνος ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων μέχρι τοῦ Πάσχα περιορίζεται πλέον εἰς τὰ ἐπὶ μέρους

τῆς κενώσεως καὶ τοῦ Πάθους τοῦ Χριστοῦ, δυνάμει καὶ μεθέξει τῶν ὁποίων καὶ μόνον καθαγιαζεται καὶ πᾶσα τοῦ ἀνθρώπου ἠθικὴ προσπάθεια.

Ἡ ὄλη, λοιπόν, δομὴ καὶ πορεία τοῦ λειτουργικοῦ χρόνου τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς τρία κυρίως ὑπογραμμίζει εἰς τὸν πιστὸν θεμελιώδη διδάγματα:

Πρῶτον, ὅτι ὁ παρὼν βίος, ἐφ' ὅσον ἀποβλέπει εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι μόνον «βρώσις καὶ πόσις», ἀλλὰ πρὸ πάντων στάδιον ἀδιαλείπτου ἀγῶνος, κατὰ τὴν ἐπιγραμματικὴν ρῆσιν τῶν Πατέρων, ὅτι «Ὁρθοδοξεῖν ἔστι σχοινοβατεῖν».

Δεύτερον, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ ἀδιάλειπτος ἀγὼν καθίσταται μὲν ὀλιγότερον ὀδυνηρὸς σὺν τῷ χρόνῳ, διότι ἀνδρούμενος ὁ ἐν Θεῷ ἀγωνιζόμενος ἄνθρωπος ἀναγνωρίζει ἐκ πείρας πόσῃ ἀλήθειαν ἔχει ὁ λόγος τοῦ Κυρίου «ὁ ζυγὸς μου χρηστὸς καὶ τὸν φορτίον μου ἑλαφρόν ἐστι» (Ματθ. 11,30) ὅμως δὲν παύει νὰ ἀποβαίνει συνεχῶς ἐπιτακτικότερος εἰς ἄσκησιν καὶ θυσίας, τοῦτο δὲ διότι ἀκριβῶς ὁδηγεῖ ὁλονὲν καὶ πλησιέστερον πρὸς τὸ λυτρωτικὸν τέλος.

Τρίτον, ὅτι πᾶσαι αἱ ἀτομικαὶ ἢ συλλογικαὶ ἡμῶν προσπάθειαι ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ἀδιαλείπτου ἀγῶνος πρὸς ἠθικὴν τελείωσιν καὶ ἁγιασμόν, τότε μόνον καρποφοροῦν ἐν Θεῷ, ὅταν δὲν αὐτονομοῦνται καὶ δὲν ἀποκόπτονται ἀνευλαβῶς ἀπὸ τὴν ζωτικὴν ρίζαν τοῦ ἡμετέρου ἁγιασμοῦ, ἥτις εἶναι μόνον ὁ ὑπὲρ ἡμῶν Παθὼν καὶ Ἀναστάς Κύριος. Ὑπὸ τοιοῦτον μόνον φρόνημα δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι τὸ ἀφ' ἡμῶν καταβαλλόμενον ὀλίγον ἢ πολὺ τῆς προσπαθείας θέλει τελικῶς τελεσφορήσει καὶ εὐλογηθῆ, διότι δὲν θὰ κριθῆ καθ' ἑαυτό, ἀλλ' ὡς «μετοχὴ καὶ μίμησις καὶ εὐχή» εἰς τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πάντων ἐφ' ἅπαξ ἐν Γολγοθᾷ προσενεχθεῖσαν θυσίαν τοῦ μόνου Ἀναμαρτήτου.

Μὲ αἰσθήματα ἰδιαιτέρας ἐγρηγόρσεως ἅμα καὶ ταπεινώσεως, ἐπιβαλλόμενα εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν οὐτωσί βιουμένην διδασκαλίαν, λατρείαν καὶ ἐν γένει παράδοσιν τῶν Ὁρθοδόξων, ἠξιώθημεν ἐφέτος ἀπὸ Θεοῦ νὰ ζήσωμεν δύο κορυφαία γεγονότα εἰς τὴν καθόλου ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ζωὴν.

Τὸ πρῶτον ἦτο, ὡς εἶκος, ἡ κατὰ Μάρτιον ἐν Φαναρίῳ Σύναξις τῶν Ἀρχηγῶν ὄλων τῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων καὶ Αὐτονόμων Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία, καίτοι ὡς σχῆμα ἦτο ἄγνωστος εἰς τὴν μέχρι τοῦδε πρᾶξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅμως ἐκ τῶν πραγμάτων ἀπεδείχθη ἰδιαιτέρως χρήσιμος καὶ ἐποικοδομητικὴ, τόσον διὰ τὴν ἐκ νέου πανηγυρικὴν διακήρυξιν τῶν ὑφισταμένων ἀρρήκτων

μεταξὺ ἡμῶν ἀδελφικῶν δεσμῶν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐνιαίαν ἐκ τῆς κοινῆς πίστεως εὐθύνην ἐναντι τῆς ὑπολοίπου ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ κόσμου παντός.

Τὸ δεύτερον ἦτο ὁ καθαγιασμός κατὰ τὴν διαγενομένην Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Ἑβδομάδα τοῦ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας Ἀγίου Μύρου, τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, σὺν τοῖς ἄλλοις ἀποτελεῖ ἓνα ἀκόμη ἀπτόν δεσμόν τῆς μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐνότητος.

Ἀμφοτέρων τούτων τῶν κορυφαίων ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων ἡ σπουδαιότης εἶναι ἀναμφιβόλως προφανής. Ἐν τούτοις, δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολὴ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις εἶναι ζωὴ ἐν Μυστηρίῳ καὶ Ἀγίῳ Πνεύματι, οὐδέποτε τὰ γεγονότα ἐξαντλοῦνται εἰς τὰς ἀμέσους καὶ ὄρατὰς συνεπειὰς τῶν, ἀλλ' ἔχουν ὡσαύτως καὶ εὐρύτερον καὶ διαρκέστερον, θὰ ἐλέγομεν, μυστικὸν ἀντίκτυπον. Δὲν εἶναι ὅμως τοῦ παρόντος νὰ σχολιάσωμεν ἐκτενῶς ἐνταῦθα τὴν μείζονα σπουδαιότητα, τὴν ὁποίαν ἀμφοτέρα τὰ ἐν λόγῳ γεγονότα κέκτηνται ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὴν ζωὴν τῆς ὄλης Ἐκκλησίας ἀφ' ἐνός, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς ὀλόκληρον τὸν σύγχρονον κόσμον ἀφ' ἑτέρου.

Περιοριζόμεθα νὰ εἴπωμεν μόνον ὅτι τόσον τὴν ἱστορικὴν ταύτην Ἱερὰν Σύναξιν, ὅσον καὶ τὸν πρῶτον ἐπὶ τῆς Πατριαρχίας ἡμῶν καθαγιασμόν Ἀγίου Μύρου, ἐδεξάμεθα ἐν εὐγνωμοσύνη ἀπειρῶ ὡς ἰδιαιτέρας καὶ ἐκτάκτους εὐλογίας τοῦ Ἀναστάτος Κυρίου. Εὐχόμεθα δὲ διαπύρως ὅπως τὰ ἀπὸ τούτων ἀγαθὰ καταστῶσιν ἔκδηλα ἐφ' ὀλόκληρον τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ ἀνὰ τὸν κόσμον, ὥστε καὶ διὰ τούτων νὰ διακονήσωμεν ἀπὸ κοινοῦ ὡς σύγχρονοι μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας πάντων ἀνθρώπων.

Χριστὸς Ἀνέστη, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ!

Τῷ ὑπὲρ ἡμῶν Παθόντι καὶ Ἀναστάντι Χριστῷ πᾶσα δόξα καὶ τιμὴ καὶ προσκνήσεις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἅγιον Πάσχα 1992

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

Κυκλοφοροῦν σὲ Β' ἔκδοσιν

ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑ

(Μητροπ. Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου

ΠΑΣΧΑ ΚΥΡΙΟΥ ΠΑΣΧΑ

(Καθηγ. κ. Ἀνδρ. Θεοδώρου)

Ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Ο ΝΕΟΣ «ΚΩΔΙΞ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΩΝ (ΟΥΝΙΤΙΚΩΝ) ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ»

Ὁ θεσμός τῆς «Οὐνίας» συνετέλεσε στὸ νὰ δημιουργηθοῦν οἱ (Ρωμαιο)Καθολικὲς Ἀνατολικὲς Ἐκκλησίαι καὶ τὰ οὐνιτικὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς. Τὰ Πατριαρχεῖα αὐτὰ παρουσιάζονται ἀπὸ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς ὡς τὰ — ἔστω προσωρινὰ — ὑποκατάστατα τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ ὡς τὸ ὑπόδειγμα τῆς ὀρθῆς σχέσεως τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία. Ἀλλ' ἄρα γε συμπεριφέρεται τὸ Βατικανὸν ἀπέναντι στὰ οὐνιτικὰ Πατριαρχεῖα κατὰ τρόπον, ποὺ θὰ ἤμποροῦσε νὰ γίνῃ δεκτὸς ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους στὴν περίπτωσι, ποὺ θὰ ἐπιτυχανόταν ἡ ποθητὴ ἔνωσις μεταξὺ τῶν δύο «ἀδελφῶν» Ἐκκλησιῶν; Τὴν ἀπάντησι στὸ ἐρώτημα αὐτὸ θὰ ἀναζητήσωμε πάλιν σὲ κείμενα Ρωμαιοκαθολικῶν.

Ἦδη σὲ προηγούμενο ἄρθρο μας ἐπισημίσαμε, ὅτι ὁ ἀείμνηστος διαπρεπὴς βενεδικτῖνος ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος σὲ μονὴ τῆς ἄνω Βαυαρίας (Abtei Scheuern) Dr. Johannes E. v. Hoeck τόνισε εὐθαρσῶς ἐνώπιον τῶν συνέδρων τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, ὅτι τὰ δικαιώματα τῶν οὐνιτῶν Πατριαρχῶν, ποὺ ὑποτάσσονται στὴν Curia Romana καὶ στὸ «κολλέγιο τῶν καρδινάλιων», εἶναι «μόνον μία σκιά (umbra) ἐκείνων τῶν δικαιωμάτων, τὰ ὁποῖα κάποτε αὐτοὶ εἶχαν. Ἐξ ἄλλου γιὰ τὰ δικαιώματα αὐτὰ γίνεται λόγος στὸν νέον «Κώδικα κανόνων τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν» (Codex Canonum ecclesiarum orientalium), ποὺ τὴν 18ῃ Ὀκτωβρίου 1990 δημοσιεύθηκε στὶς «Πράξεις (Πρακτικὰ) τῆς Ἁγίας Ἐδρας» (Acta Apostolicae Sedis).

Ὁ νέος αὐτὸς Κώδιξ περιλαμβάνει 1546 κανόνες, ποὺ παρουσιάζονται ὑπὸ 30 τίτλους (tituli), καὶ ξεπερνᾷ κατὰ

πολὺ σὲ ἑκτασι τὸν προηγούμενο Κώδικα Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν. Περιέχει τὸ δίκαιον, ποὺ ἀναφέρεται στὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας (Titulus I-XV), στὰ Μυστήρια (XVI-XVII), στὴν Οἰκουμένη (XVIII), στὰ πρόσωπα (XVIII-XXII), στὰ πράγματα (XXIII), στὸ δικαστικὸ καὶ ποινικὸ σύστημα (XXIV-XXVIII) καὶ στὸ διοικητικὸ καθεστῶς (XXIX-XXX).

Γεννᾶται τώρα τὸ ἐρώτημα: Μήπως στὸν νέον αὐτὸ Κώδικα οἱ τροποποιήσεις, ποὺ ἐγίναν, βελτίωσαν οὐσιαστικῶς τὴν κατάστασι ἐν σχέσει πρὸς τὴν προϋπάρχουσα ὑποτίμησι τῶν δικαιωμάτων τῶν οὐνιτῶν Πατριαρχῶν; Ἀπάντησις στὸ ἐρώτημα αὐτὸ δίδεται, ἐὰν στρέψωμε τὸ ἐνδιαφέρον μας ἀποκλειστικῶς στὸν ὑπ' ἀρ. IV titulus, ποὺ στοὺς κανόνες 55-150 ἀναφέρεται στὶς Πατριαρχικὲς Ἐκκλησίαις. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι βαρυσήμαντες οἱ σχετικὲς ἐπισημάνσεις, τίς ὁποῖες ἔκαμεν ὁ εἰδικῶς περὶ τὸ ζήτημα τῆς «Πενταρχίας» ἀσχοληθεὶς βενεδικτῖνος ὑφηγητῆς καὶ ἱερομόναχος στὴ μονὴ Ettal τῆς Βαυαρίας P. Dr. Dr. habil. Ferdinand R. Gahbauer, ὁ ὁποῖος προσφάτως, μόλις τὸν Ἰανουάριο 1992, προέβη εὐθαρσῶς σὲ ἀντικειμενικὴ κριτικὴ ἀνάλυσι τῶν κανόνων αὐτῶν⁵⁰. Ἐκ τῆς ἀναλύσεως αὐτῆς ἔς ἐπιτραπῆ νὰ παραθέσωμε μερικὲς κριτικὲς παρατηρήσεις, οἱ ὁποῖες γιὰ τὴν Οὐνία ὡς «μοντέλο» ἐνώσεως ἀποτελοῦν νέα «ἐξ οἰκείων βέλη»:

Ὁ κανὼν 55 τοῦ Κώδικος ἀναγνωρίζει

50. Ferdinand R. Gahbauer, Der Patriarch nach dem neuen Ostkirchenkodex, ἐν: Katholische Nachrichten Agentur (=KNA)—Ökumenische Information, Nr. 4, 22 Ἰανουαρίου 1992, σσ. 5-11. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσωμε, ὅτι ἀξιόλογη ἀνάλυσι τοῦ ὅλου νέου «Κώδικος κανόνων τῶν (οὐνιτικῶν) Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν» ἔκαμεν ὁ Καθηγητῆς π. Δημήτριος Σαλάχας στὴν «Καθολικὴ» (15, 22 καὶ 29 Ἰαν. 1991-5 καὶ 12 Φεβρ. 1991) ὑπὸ τὸν τίτλο: Ὁ νέος «Κώδικας κανόνων τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν» (Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium). Ἀνάλογες ἐκτενεῖς μελέτες ἔχει δημοσιεύσει ὁ ἴδιος καὶ σὲ ξένες γλώσσες.

49. Βλ. ὑποσημ. 30.

βεβαίως τὸν πατριαρχικὸ θεσμὸ ὡς ἀγαθὸ τῆς παλαιᾶς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ — κατ' ἀντιδιαστολὴ πρὸς τὸν κανόνα 216 τοῦ ἕως τώρα ἰσχύοντος Κώδικος (Constitutio Cleri) — δὲν ἀναφέρει, ὅτι τὸ πατριαρχικὸ ἀξίωμα ἀναγνωρίζεται ἢ χορηγεῖται ἀπὸ τὸν Πάπα. Ἀλλὰ ἡ σιωπὴ αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς «ἀπόδειξις ἐκ τῆς σιγῆς» (argumentum e silentio) περὶ μεταβολῆς τῶν παπικῶν προθέσεων, διότι, ὡς ἐπισημαίνει ὁ πατὴρ Ferdinand Gahbauer «ἢ ὑποταγὴ τῶν Πατριαρχῶν τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν στὴν (Ρωμαιο)Καθολικὴ Ἐκκλησία ὑπὸ τὸν Πάπα γίνεται ἤδη φανερὴ στοὺς κανόνες 57 ἕως 62. Ἔτσι ἢ ἰδρυσις ἢ ἢ κατάργησις τῶν Πατριαρχείων, ὅπως καὶ κάθε ἐδαφικὴ μεταβολὴ τῶν περιοχῶν τῆς πατριαρχικῆς δικαιοδοσίας, εἶναι δικαίωμα τῆς Ρώμης. Ὁ Πατριάρχης μπορεῖ νὰ ἀλλάξῃ τὴν ἔδρα του μόνον μὲ τὴ συγκατάθεσι τῆς Ρώμης (κανὼν 57)»⁵¹. Στὸν κανόνα 59 γίνεται μνεία τῆς ἱεραρχικῆς διαβαθμίσεως τῶν Πατριαρχῶν στὸ σύστημα τῆς Πενταρχίας, ἀλλ' ὅμως ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης δὲν ἐντάσσεται σ' αὐτό⁵².

Κατὰ τὶς διατάξεις τοῦ νέου Κώδικος, ὁ Πατριάρχης ἐκλέγεται ἀπὸ τὴ σύνοδο τῶν ἐπισκόπων τοῦ Πατριαρχείου του, ἀλλὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ζητῇ τὴν ἐκκλησιαστικὴ «κοινωνία» μὲ τὸν ἐπίσκοπο Ρώμης (κανὼν 76, § 2). Πρὶν ἀναγνωρισθῆ ἢ «κοινωνία» αὐτὴ ἀπὸ τὴν Ρώμη, ὁ νέος Πατριάρχης δὲν ἔχει δικαίωμα οὔτε νὰ συγκαλέσῃ τοπικὴ σύνοδο ἐπισκόπων στὴν περιοχὴ του, οὔτε νὰ χειροτονήσῃ ἐπισκόπους (κανὼν 77, § 2). Ὁ Πατριάρχης ἀσκεῖ τὴν πατριαρχικὴ ἐξουσία ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς δικαιοδοσίας του ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχουν ἀντίθετες παπικὲς διατάξεις (κανὼν 78, § 2). Ὁ κανὼν 81 ὀρίζει ὅτι ὁ Πατριάρχης ἴσταται μετὰ τῆς «Ἁγίας Ἐδρας» καὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ γνωστοποιεῖ εἰς αὐτοὺς τὶς

παπικὲς ἀποφάσεις, πού ἀφοροῦν στὶς πατριαρχικὲς ἐκκλησίες⁵³.

Ὁ κανὼν 85 τοῦ ἰδίου Κώδικος παραγγέλλει ὅτι ὁ Πατριάρχης μπορεῖ, κατόπιν συμφωνίας ὄχι μόνον μὲ τὴν ἐπισκοπικὴ σύνοδο, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν «ἀποστολικὴ ἔδρα» (τῆς Ρώμης), νὰ ἰδρῦν, διαιρῆ, συνενώνῃ, καταργῆ ἐκκλησιαστικὲς ἐπαρχίες καὶ ἐπισκοπὲς ἢ νὰ ρυθμίσῃ τὰ ἐδαφικὰ ὄρια καὶ τὴν ἱεραρχικὴ τάξι τους⁵⁴.

Ὁ κανὼν 92 προτρέπει τοὺς Πατριάρχες νὰ διαφυλάττουν τὴν ἱεραρχικὴ «κοινωνία» μὲ τὸν Πάπα μὲ πιστότητα, σεβασμὸ καὶ ὑπακοή. Μάλιστα στὴν παράγραφο 3 τοῦ ἰδίου κανόνος ἢ ὑποταγὴ στὸν Πάπα εἶναι φανερὴ, διότι ὁ Πατριάρχης πρέπει νὰ λογοδοτῇ στὸν Πάπα γιὰ τὴν κατάστασι τῆς περιοχῆς τῆς δικαιοδοσίας του. Ἐξ ἄλλου ὁ κανὼν 98 ἐξουσιοδοτεῖ τὸν Πατριάρχη νὰ συνάπτῃ συμφωνίες μὲ τὶς τοπικὲς κρατικὲς ἀρχές, ἀλλὰ κατὰ τρόπον πού δὲν θὰ ἀντιτίθεται στὸ δίκαιο τῆς «ἀποστολικῆς ἔδρας» (τῆς Ρώμης)⁵⁵.

Ἐὰν γιὰ ὅποιονδήποτε λόγο δὲν συγκληθῆ ἢ Διαρκῆς Ἱ. Σύνοδος (5 ἐπισκόπων), πρέπει νὰ λαμβάνῃ γνώσι ὁ Πάπας (κανὼν 121). Ὁ πατριαρχικὸς θρόνος μένει κενὸς ἔνεκα θανάτου ἢ παραιτήσεως. Ἡ παραίτησις γίνεται δεκτὴ ἀπὸ τὴν ἐπισκοπικὴ σύνοδο σὲ συμφωνία μὲ τὸν Πάπα, στὸν ὅποιο εἶναι δυνατὸ ν' ἀπευθυνθῆ κατ' εὐθείαν ὁ Πατριάρχης (κανὼν 126). Ἔτσι, ὅπως σημειώνει ὀρθῶς ὁ π. F. Gahbauer, στὴ διάταξι αὐτὴ «ἢ ἀρχὴ τοῦ πρωτείου στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία θεωρεῖται ἰσχυρότερη ἀπὸ τὴ συνδικὴ ἀρχή· αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ Πατριάρχης (προσθέτομε: κατ' οὐσίαν ὁ Πάπας) μπορεῖ σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσι νὰ ἀγνοήσῃ τὴ σύνοδο»⁵⁶.

Ἐὰν ὑπάρχουν ἀμφιβολίες γιὰ τὰ ἐδαφικὰ ὄρια ἑνὸς Πατριαρχείου, εἶναι δυ-

51. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 5.

52. Ἀντὶθῆ.

53. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 6.

54. Ἀντὶθῆ.

55. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 7.

56. Ἀντὶθῆ, σ. 9.

νατὸ ν' ἀποφασίση γι' αὐτὰ τελεσιδίκως ἢ ἐπισκοπικῆ σύνοδος ἢ μόνον ὁ Πάπας (κανὼν 146). Ὅταν οἱ συνοδικὲς ἀποφάσεις ἐγκρίνονται ἀπὸ τὸν Πάπα, ἔχουν γενικὴ ἰσχὺ.

Εἶναι ἄξιες ἰδιαιτέρας προσοχῆς οἱ τελευταῖες ἐπισημάνσεις τοῦ βενεδικτίνου ἱερομονάχου καὶ ὑφηγητοῦ, οἱ ὁποῖες ἔχουν ὡς ἐξῆς: «Οἱ κανόνες τοῦ νέου Codex Canonum ecclesiarum orientalium τοποθετοῦν τὸν Πατριάρχην ὡς ἐνδιάμεσον μέγεθος μεταξὺ τοῦ Πάπα καὶ τῶν Ἐπισκόπων. Ἐν τούτοις αὐτὸς εἶναι σὲ μεγάλο βαθμὸ ἐξηρητημένος τόσον ἀπὸ τὸν Πάπα, ὅσον καὶ ἀπὸ τὶς Συνόδους τοῦ Πατριαρχείου του... Ὁ παλαιὸς Κώδιξ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, δηλαδὴ τὸ Σύνταγμα Cleri sanetitati, πού δημοσιεύθηκε τὸ 1957 ἐπὶ Πάπα Πίου ΙΧ περιεῖχε ἓνα ἰδιαίτερο ἄρθρο (Articulus) γιὰ τὰ προνόμια τῶν Πατριαρχῶν στοὺς κανόνες 283 ἕως 285. Τὸ ἄρθρο αὐτὸ στὸν νέο κώδικα τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν διαγράφηκε χωρὶς ὑποκατάστατο. Ἐπίσης δὲν ἀναφέρεται πλέον, ὅπως στοὺς κανόνες 258 καὶ 259 τοῦ παλαιοῦ κώδικος, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι ὑποτάσσονται στὸν Πατριάρχη. Ἐπομένως δὲν γίνεται πιά λόγος, ὅπως γινόταν στὸν κανόνα 258, ὅτι ὁ Πατριάρχης μπορεῖ νὰ ἐπιτρέπη στοὺς τοπικοὺς Ἀρχιερεῖς τὴν ἀπουσία ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴ τους. Στὸν νέο Κώδικα ἡ ἀπουσία αὐτὴ ρυθμίζεται μὲ τὸν κανόνα 204, δηλαδὴ μὲ τὸ δίκαιο πού ἔχει διατυπωθῆ καὶ ἐγκριθῆ ἀπὸ τὴ Ρώμη. Ἐπίσης στὸν νέο κώδικα δὲν γίνεται πλέον λόγος γιὰ τὸ δικαίωμα ἀδείας (Dispensrecht) τοῦ Πατριάρχου, γιὰ τὸ ὁποῖο ἔχει γίνε λόγος στὸν κανόνα 265 τοῦ παλαιοῦ Κώδικος. Ἐπομένως δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση, ὅτι ὁ νέος Codex canonum ecclesiarum orientalium σὲ συμφωνία μὲ τὸν Codex Iuri Canonici ἔχει ἐξασθενίσει τὴν θέσιν τοῦ Πατριάρχου. Ἐὰν αὐτὸ προᾶγη τὸν Οἰκουμενικὸ Διάλογο μὲ τὶς Ὁρθόδοξες

Ἀνατολικὲς Ἐκκλησίαις, εἶναι ἐκκρεμέες»⁵⁷.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ πατρὸς F. Gahbauer μὲ σεμνὸ καὶ διακριτικὸ τρόπο ἐκφράζουν τὶς προσωπικὲς τοῦ ἐπιφυλάξεις γιὰ τὸ ὅτι τὸ Βατικανὸ ἐπιδίωξε στὸν νέο «Κώδικα τῶν κανόνων τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν» νὰ συνυπάρχουν ἢ προβολὴ τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ θεσμοῦ, πού σημαίνει ἀναμφιβόλως πρόοδο, καὶ ἡ οὐσιαστικὴ διατήρησις τοῦ παπικοῦ συγκεντρωτισμοῦ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ σχολιαστὴς ὑφηγητὴς φοβεῖται ὅτι ὁ νέος Κώδιξ δὲν θὰ συντελέσῃ στὴν πρόοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Διαλόγου. Ἐτσι μὲ ἄλλους λόγους ὁ βενεδικτίνος ἱερομόναχος ἐκφράζει τὴν ἰδίαν ἀνησυχία, τὴν ὁποία ἐξέφραζεν ὁ θαυμαζόμενος ἀπὸ αὐτόν, ἐπίσης βενεδικτίνος ἀείμνηστος ἡγούμενος πατὴρ Dr. Johannes Ev. Hoek, ὅταν αὐτὸς στὸν βαρυσήμαντο λόγο τοῦ ἐνώπιον τῶν συνέδρων τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ κατήγγειλεν εὐθαρσῶς, ὅτι ἡ στάσις τοῦ Βατικανοῦ ἀπέναντι στὰ οὐνιτικὰ πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, πού εἶναι ὑποτιμητικὴ γι' αὐτὰ καὶ ἀσυμβίβαστη πρὸς τὴν Ἐκκλησιολογία καὶ τὴν πατριαρχικὴ δομὴ τῆς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χριστιανικῆς χιλιετίας, εἶναι ἀπαράδεκτη ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιολογίας.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ὁμότης Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

57. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 11.

Πρόσφατα ἐκυκλοφόρησε δίχρωμο τὸ

ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

σὲ 12η ἐκδοση, μὲ νέα στοιχειοθεσία, μεγαλύτερα καὶ πολὺ εὐανάγνωστα γράμματα καὶ χρυσόδετο.

Ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

ΝΕΟΣ ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ *

Διανοιγομένης ἐνώπιον ἡμῶν τῆς τρίτης ἀπὸ Χριστοῦ χιλιετίας ἐν μέσῳ μεγάλης συγχύσεως καὶ ἀπογοητεύσεως τῶν ἀνθρώπων, ὡς καὶ δεινῆς κρίσεως περὶ τὰ πνευματικά, ἀπειλουμένης δὲ εἰσέτι καὶ αὐτῆς τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ δι' ὀλοσχεροῦς καταστροφῆς, ἀνακοινούμεθα ὑμῖν ὅτι χάριτι Θεοῦ ἐπραγματοποιήθη ἀπὸ 13ης ἕως 15ης Μαρτίου ἐ.ἔ. ἐν Κωνσταντινουπόλει, πρωτοβουλία τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, σύναξις τῶν Προκαθημένων τῶν κατὰ τόπους Ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων καὶ Ἀυτονόμων Ἐκκλησιῶν, ἥτις Θεῶς συνάρσει «ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ» διετράνωσε πανηγυρικῶς τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ διεκήρυξεν διὰ Μηνύματος τὰς κοινὰς θέσεις τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπὶ σοβαρῶν καὶ ἐπείγοντων θεμάτων, ἀπασχολούντων σήμερον τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὸν ἄνθρωπον γενικώτερον, ἐπισφραγισθεῖσα διὰ τῆς τελέσεως ἀπὸ κοινῆς τοῦ Ἱεροῦ μυστηρίου τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας (15ῃ Μαρτίου 1992).

Εὐγνωμονοῦμεν καὶ δοξολογοῦμεν ἐν πρώτοις τὸν ἅγιον Θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν, ὅτι ἠξίωσεν τὴν ἡμετέραν Μετριότητα ἵνα μετὰσχῶμεν τῆς τοιαύτης ἀδελφικῆς συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καταθέτοντες τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν ἐκ προσώπου τῆς κατ' Ἑλλάδα Ἀγιοπάτης Ἐκκλησίας. Τῆς συνάξεως ταύτης μετεῖχον ἅπαντες οἱ Προκαθημένοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πλὴν τοῦ Μακ. Καθολικοῦ Γεωργίας, ἐκπροσωπούμενου ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. καὶ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, ἐκπροσωπούμενου ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, κωλυόμενων ἀμφοτέρων λόγῳ τῶν ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν ἐκτάκτων περιστάσεων. Τὸν Μακαρ. Πάπαν καὶ Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας κ. Παρθένιον συνώδευον ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Κυρήνης κ. Θεόδωρος καὶ ὁ Οἰκονομικὸς Ἐπίσκοπος κ. Ἄρ. Πλωμαρίτης. Τὸν Μακαρ. Πατριάρχην Ἀντιοχείας συνώδευεν ὁ ἑλληνομαθὴς Ἀρχιμ. Λουκάς. Τὸν Μακαρ. Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρον, ἀφιχθέντα ἐν Κων)λει συνώδευον οἱ Πανιερ. Ἀρχιεπίσκοποι Ἀλύδης κ. Τι-

μόθεος καὶ Ἱεραπόλεως κ. Εἰρηναῖος, οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Ἰαμνείας κ. Θεοφάνης καὶ Πορφυρουπόλεως κ. Ἀλέξιος καὶ ὁ Ἀρχιμ. κ. Δημήτριος. Τὸν Μακ. Πατριάρχην Μόσχας κ. Ἀλέξιον συνώδευον ὁ Σεβ. Μητροπ. Σμολένσκ κ. Κύριλλος, μία μοναχὴ, εἰς ὑποδιάκονος καὶ εἰς μεταφραστής. Τὸν Μακ. Πατριάρχην Βελιγραδίου κ. Παῦλον συνώδευεν ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκα κ. Εἰρηναῖος καὶ τὸν Μακαρ. Πατριάρχην Βουκουρεστίου κ. Θεόκτιστον οἱ Σεβ. Μητροπολίται Μολδαβίας κ. Δανιήλ, Τρασυλβανίας κ. Ἀντώνιος καὶ ὁ ἑλληνομαθὴς κληρικὸς Πρεσβ. Κων. Κομάν. Τὸν Μακ. Πατριάρχην Σόφιας κ. Μάξιμον συνώδευον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βιδινίου κ. Δομητιανὸς καὶ ὁ ἑλληνομαθὴς Καθηγητὴς κ. Ἰβάν Ζέλεφ Δημητρώφ. Συμμετεῖχον ὡσαύτως ὁ Μακ. Μητροπολίτης Βαρσοβίας κ. Βασίλειος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ὄσιου Ἱερομονάχου Βαρσανουφίου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ αἰδεσμ. Πρωτ. Γιαροσλάβ Σουβάρσκι καὶ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Καρελίας κ. Ἰωάννης.

Ἡμεῖς προσωπικῶς, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ Ὑπευθύνου τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς προσωπικῆς ἡμῶν ἀσφαλείας, ἀφίχθημεν ἀεροπορικῶς πτήσει τῆς Ὀλυμπιακῆς ἀεροπορίας, εἰς τὸ ἐν Ἁγίῳ Στεφάνῳ Γεσηλκιοῖ ἀεροδρόμιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν πρωΐαν τῆς Πέμπτης 12ης Μαρτίου ἐ. ἔ. συνταξιδεύσαντες μετὰ τοῦ Μακ. Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Παρθενίου. Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον ὑπεδέχθησαν ἡμᾶς ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος οἱ Σεβ. Μητροπολίται Γέρον Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ, Τρανουπόλεως κ. Γερμανός, ὁ Πανιερ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Ἰάκωθος, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Δανέλλης καὶ ἄλλοι παράγοντες τῆς Πατριαρχικῆς αὐλῆς.

Καταλύσαντες εἰς τὸ πολυτελὲς Ξενοδοχεῖον Sheraton, τὴν μεσημβρίαν τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐπεσκέφθημεν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως κ. Βαρθολομαῖον, μεθ' οὗ εἴχομεν ἀδελφικὴν συνάντησιν καὶ ἄκρως φιλικὴν συνομιλίαν ἐπὶ διμερῶν καὶ διεκκλησιαστικῶν θεμάτων. Εἴχομεν ὡσαύτως τὴν εὐκαιρίαν νὰ συγχαρῶμεν τῇ Α. Θ. Π. ἐπὶ τῇ προσφάτῳ ἀναρρήσει Αὐτῆς εἰς τὸν Ἀποστολικὸν καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως κο-

* Ἀποσπάσματα ἀνακοίνωσεως τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἐνώπιον τῆς Α. Ἱ. Συνόδου, περὶ τῆς ἐν ΚΠόλει συσκέψεως τῶν Ὁρθοδόξων Προκαθημένων,

μίσαντες Αὐτῇ δῶρα ζεύγος ἀργυρῶν δικηροτρικῆ-
ρων διὰ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἀμόφο-
ρον μετὰ ἐπιτραχηλίου δι' Αὐτὴν προσωπικῶς. Διὰ
μίαν εἰσέτι φορὰν ἀμφοτέρωθεν διεπιστώθησαν αἱ ἤδη
ὑφιστάμεναι ἄρισται σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν,
Κωνσταντινουπόλεως ἤγουν καὶ Ἑλλάδος καὶ ἐτονί-
σθη ἡ ἀνάγκη συντονισμοῦ καὶ περαιτέρω συνεργα-
σίας ἐπὶ τῶν διεκκλησιαστικῶν καὶ διαχριστιανικῶν
ζητημάτων, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμεταπί-
σεως τῶν.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης Παρασκευῆς 13ης Μαρ-
τίου, ὅπως συγκινητικῆ δι' ἡμᾶς ὡς Ἑλληνοσ Ἱεράρ-
χου, ὑπῆρξε ἡ ἐπίσκεψις ἡμῶν εἰς τὸ ἐν Βλαχέρναις
Ἀγίασμα τῆς Θεοτόκου, ἔνθα χοροστατήσαντες ἐψά-
λομεν τὴν πρώτην στάσιν τῶν Χαιρετισμῶν, εἰς τὸν
ιερόν ἐκεῖνον χώρον ἔνθα τὸ πρῶτον ἐψάλησαν ὑπὸ
τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Σεργίου. Κατὰ
τὴν διάρκειαν τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀκολουθίας εἶχομεν
τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλήσωμεν καταλλήλως εἰς τὸ παρι-
στάμενον ὁμογενειακὸν ἐκκλησίασμα μετὰ τοῦ ὁποῖου
εἶχομεν ἰδιαιτέραν εὐκαιρίαν ἐπικοινωνίας κατὰ τὴν
ἐπακολουθήσαν δεξιῶσιν.

Τὸ ἐσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας καὶ μετὰ τὴν τέ-
λεσιν τῆς ἀκολουθίας τῶν Χαιρετισμῶν ἐν τῷ πανσέ-
πτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἀγίου Μεγαλομάρτυρος
Γεωργίου ἤρξαντο ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Π.
αἱ ἐργασίαι τῆς συσκέψεως τῶν Ὁρθοδόξων Προκα-
θημένων εἰς τὴν καταλλήλως διὰ τὴν περιστάσιν δια-
μεμορφωμένην αἴθουσαν τοῦ Θρόνου τοῦ νέου Πα-
τριαρχικοῦ Μεγάρου. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὰς γενομέ-
νας συνεδριάξεις παρίσταντο ὡς Σύμβουλοι τῆς Α. Θ. Π.
οἱ Σεβ. Μητροπολίται Γέρων Ἐφέσου κ. Χρυσόστο-
μος καὶ Περγάμου κ. Ἰωάννης καὶ ἅπαντα τὰ κλη-
ρικὰ μέλη τῶν συνοδειῶν τῶν Μακαριωτάτων Προκα-
θημένων. Μετὰ τὴν ἐναρκτήριον ἀκολουθίαν ἡ Α. Θ.
Π. προσεφώνησε τὰ μέλη τῆς ἱερᾶς ὁμιλήσεως, ἡ
προσφώνησις τοῦ ὁποῖου καταχωρίζεται τῇ παρουσίᾳ
Ἀνακοινώσεως. Ἀποσπασματικῶς σημειοῦμεν περικοπὰς
τῆς προσφωνήσεως τῆς Α. Θ. Π. καθ' ἣς «Ἡ ὥρα
τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ χρέους καὶ τῶν δυνατοτήτων
τῆς, ἔχει σημεῖον στὸν σύγχρονον κόσμον...» «οἱ ὀφθαλ-
μοὶ τοῦ κόσμου εἶναι τὴν στιγμὴν ταύτην ἐστραμμένοι
πρὸς ἡμᾶς, τοὺς ἡγέτας τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἄλλοι
μὲν ἀναμένουν τὴν ἱερουργίαν καὶ τὴν πανηγυρικὴν
διακήρυξιν τῆς πνευματικῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδο-
ξίας, ἄλλοι δὲ τὴν διακήρυξιν τῆς ἀδυναμίας ἡμῶν
νὰ συμφωνήσωμεν, τοῦθ' ὅπερ θὰ εἶναι ἀπογοητευσίς
διὰ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ καταστρεπτικὸν διὰ τὸ
κῆρος τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν». Ἀναφερομένη δὲ ἡ

Α. Θ. Π. εἰς τὸ ἐν Ὁρμυλία καταρτισθὲν κείμενον
ὑπὸ τῶν πρὸς τοῦτο ἐντεταλμένων τῶν Προκαθημέ-
νων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἶπεν «Νομίζομεν
ὅτι τοῦτο ἐπαρκῶς ἐκφράζει τὰς κοινὰς ἡμῶν θέσεις
ἐπὶ τῶν εἰς ἃ ἀναφέρεται θεμάτων, ὥστε νὰ δύναται
νὰ ἀποτελέσῃ καὶ τὸ κείμενον τοῦ Μηνύματος ἡμῶν
πρὸς τοὺς χριστιανούς ἡμῶν καὶ πρὸς τὸν κόσμον...».

Ἀκολούθως κατὰ τὴν σειρὰν τῶν διατύχων τῆς
Ἐκκλησίας ἔλαβον τὸν λόγον ἅπαντες οἱ Προκαθημέ-
νοι τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν οἱ ὁποῖοι
ἐτόνισαν τὴν σημασίαν τῆς συνάξεως ταύτης καὶ ἐμπε-
ριστατωμένως ἐξέθεσαν τὰς ἀπόψεις τῶν καὶ τὰ προ-
βλήματα τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐκπροσωπούμενης Ἐκκλησίας
ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ ἐν Ὁρμυλία Χαλκιδικῆς καταρ-
τισθὲν ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Ἐπιτροπῆς προετομασίας
τῆς παρουσίας Συνάξεως προκαταρκτικῶν κείμενον Μη-
νύματος [...].

Ἡ ἡμετέρα Μετριάτης λαβοῦσα τὸν λόγον μετὰ
τὰς προκαταρκτικὰς εὐχαριστίας πρὸς τὸν Κύριον διὰ
τὴν Χάριτι Αὐτοῦ πραγματοποιηθεῖσαν ἱερὰν ταύτην
σύναξιν ἐπινοίᾳ τῆς Α. Θ. Π. ὡς Πρώτου τῆ τάξει,
ἐτονίσασμεν σαφῶς τὴν ἀνάγκην ἀπολύτου ὁμοφωνίας
καὶ συμποίας τῶν ἀδελφῶν Προκαθημένων ἐφ' ὅλων
τῶν σημείων τοῦ Μηνύματος, τὸ περιεχόμενον τοῦ
ὁποῖου ἀπολύτως ἐναρμονίζεται μὲ τὰ ἱερά τῆς Ἐκ-
κλησίας δόγματα καὶ τοὺς ἱεροὺς αὐτῆς Κανόνας ὡς
διευτυώθησαν ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ
τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ θέματα
τῆς πίστεως, ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων, τῶν ἐν τῷ σώ-
ματι τῆς Ἐκκλησίας σχισμάτων, τοῦ οἰκολογικοῦ προ-
βλήματος, τῆς γενετικῆς, τῆς ἱεραποστολῆς καὶ τῆς
θέσεως τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ Ἠνωμένῃ Εὐρώπῃ. Ἐ-
σημειώσαμεν τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην συμμορφώσεως
πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς παραδό-
σεις καθοριζόντων τὴν θέσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-
τριάρχου ὡς τοῦ «ἐν ἡμῖν Πρώτου» καὶ ἐξεφράσαμεν
τὴν ἄποψιν ὅτι πᾶσα ἀντίθετος τοποθέτησις τυγχάνει
«ἐκ τοῦ πονηροῦ». Διὰ τὸ θέμα τῆς διακοπῆς τοῦ
Θεολογικοῦ Διαλόγου μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ὑ-
πεμνήσαμεν ὅτι ἐν τοῖς πράγμασι ἔχει διακοπὴ καθ'
ὅσον συνεχίζεται μόνον ὡς πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς
Οὐνίας διόπερ ὑπάρχει ἰδιαιτέρα εὐαισθησία ἡμῶν τῶν
Ὁρθοδόξων. Τέλος προετείναμεν ἡ παρούσα σύν-
αξις νὰ εἶναι ἡ ἀπαρχὴ μιᾶς σειρᾶς παρομοίων συν-
αντήσεων τῶν Προκαθημένων ἐπ' ὠφελεία τῆς Ἱερᾶς
Ὀλκάδος τοῦ Χριστοῦ.

Τῇ ἐπαύριον Σαββάτῳ 14ῃ Μαρτίου ἀπὸ πρωΐας
ἐπανελήφθησαν αἱ ἐργασίαι τῆς συνάξεως, ἡ συνεδρία-
σις τῆς ὁποίας ὑπῆρξε ἀποφασιστικὴ διὰ τὴν πορείαν

τῆς ὑποθέσεως. [...]. Λαβόντες τὸν λόγον ἐτονίσαμεν «ὅτι ἡ παροῦσα σύναξις ἀποτελεῖ ἀψευδέστατον τεκμήριον ὅτι ὁ ἐκάστοτε Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συμφώνως πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας θέσμιμα πορευόμενος, ἔδωκεν πάντοτε μαρτυρίαν πρωτείου διακονίας». Ἄλλωστε ἐσημειώσαμεν ὅτι ἡμεῖς ἅπαντες οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν ἔχομεν κάθε λόγον ἐν ἧ περιπτώσει διαπιστώσωμεν ἀποκλισιν ἐκ τῶν παραδεδομένων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἢ ἄλλης τινὸς Ἐκκλησίας νὰ ἐλέγξωμεν καὶ νὰ καταδικάσωμεν τὰς ἀντικανονικὰς τῶν πράξεις. Ἐπὶ δὲ τοῦ θέματος τῆς διακοπῆς τῶν θεολογικῶν διαλόγων ἐπανελάβομεν τὰς χθὲς διατυπωθείσας ἡμετέρας ἀπόψεις καὶ ἐσημειώσαμεν ὅτι ἡμεῖς ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Συνοδικῆ ἀποφάσει, ἐκαλέσαμεν πρῶτοι τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ διακόψῃ τὰς διπλωματικὰς σχέσεις μετὰ τοῦ Βατικανοῦ, διότι καὶ ἐδέχθημεν συγχαρητήρια ὑπὸ πολλῶν Μακ. Προκαθημένων, καὶ προετίναμεν συνάντησιν ὄλων τῶν ὀρθοδόξων Προκαθημένων μετὰ τοῦ Πάπα ἵνα διατυπώσωμεν αὐτῷ τὰς ἡμετέρας ἀπόψεις καὶ ἀπορίας ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Εὐρώπῃ ἐνεργειῶν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν τέλει πέραν τῶν ὑποδειχθεισῶν τεχνικῶν βελτιώσεων τοῦ κειμένου τῆς ἐν Ὁρμυλία προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπεφασίσθη ἡ ρητὴ καταδίκη τῆς Οὐνίας καὶ ἡ ὑπόμνησις ὅτι ὁ μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν διάλογος ἔχει περιορισθῆ εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ θέματος τῆς Οὐνίας μέχρις ὅτου ἐπιτευχθῆ συμφωνία ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, ἢ ἀποδοκιμασία ὠρισμένων προσφάτων ἐξελίξεων εἰς τὰ πλαίσια τοῦ οἰκουμενισμοῦ ὡς ἡ χειροτονία τῶν γυναικῶν εἰς τὴν ἱερωσύνην, καὶ ἡ κατάδειξις τῆς εὐαισθησίας τῶν ὀρθοδόξων διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης εἰς τὸν χῶρον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Διακοπείσης οὖν τῆς συνεδρίας περὶ τὴν μεσημβριανὴν συνεκροτήθη Ἐπιτροπὴ μερικῆς ἀναμορφώσεως τοῦ προκαταρκτικοῦ κειμένου κατὰ τὰ ἐν τοῖς ὑπερθεν διαλαμβανόμενα ἀποτελουμένης ὑπὸ τῶν Σεβ. Περγάμου κ. Ἰωάννου, Σμολένσκ κ. Κυρίλλου, Μολδαβίας κ. Δανιὴλ καὶ Μπάτσκας κ. Εἰρηναίου.

Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας καὶ μετὰ ἀπὸ ἐν ἔντονον ἀπόγευμα διαβουλεύσεων καὶ συνεννοήσεων, Χάριτι Θεοῦ ἀνεγνώσθη τὸ ἤδη τροποποιηθὲν κείμενον τὸ ὁποῖον καὶ ὑπεγράφη ὑφ' ὄλων ἀνεξαιρέτως τῶν παρισταμένων καταχωριζόμενον τῇ παρουσίᾳ. Ἐξήσαμεν στιγμὰς ἀπεριγράπτου εὐφροσύνης, ἡμέραν Πεντηκοστῆς, ὁ Πατριαρχικὸς Οἶκος μετετράπη εἰς τὸ Ὑπερῶν τῆς Σιών καὶ ὁ ἀσπασμὸς τῆς ἀγάπης

μετεποιήθη εἰς λόγον παρακλήσεως κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν λόγιον «ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ» (Ἐφ. 6,10).

Ἡ εὐφρόσυτος ἀτμόσφαιρα συνεχίσθη καὶ τὴν ἐπομένην Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, καθ' ἣν ἀπὸ κοινοῦ ἐτελέσθη ἡ Θεία Λειτουργία ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐν μέσῳ ἐνθουσιωδῶν ἐκδηλώσεων τοῦ κατακλύσαντος τὸν ναὸν πιστοῦ λαοῦ, μετὰ τὸ πέραν τῆς ὁποίας ἐγένετο ἡ καθιερωμένη λιτάνευσις τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Πάντα διεξήχθησαν με Βυζαντινὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ πατριαρχικὴν τάξιν, τὸ δὲ Ἅγιον Πνεῦμα ἐπεσκίασεν διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὴν Βασιλεύσαν Πόλιν.

Μετὰ τὸ πέραν τῆς ἱερᾶς τελετουργίας παρετέθη ἐπίσημον γεῦμα ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. καὶ τὸ ἑσπέρας ἀποχαιρετιστήριον δεῖπνον, καθ' ὃ ἐδεξάμεθα ἀναμνηστικὸν δῶρον, ἀργυροῦν ἐπιτραπέζιον σταυρὸν εἰς εὐλογίαν καὶ ἁγιασμόν τῶν κατὰ τόπους ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἐν συμπεράσματι μεταφέρομεν ὑμῖν τὴν ἄκραν ἱκανοποίησιν ἡμῶν διὰ τὰ γενόμενα, ἐκφράζομεν δημοσίως τὰ ὑποκάρδια συγχαρητήρια ἡμῶν τῇ Α. Θ. Π. διὰ τὴν ἀρτίαν ὀργάνωσιν τῆς συνάξεως, τὸν θαυμασμόν ἡμῶν πρὸς Αὐτὴν διὰ τὴν πρωτοβουλία καὶ τὸν χειρισμὸν τῶν θεμάτων καὶ ταπεινῶς πιστεύομεν ὅτι συνεβάλομεν θετικῶς εἰς τὴν τελεσφόρησιν τοῦ ἐπιδικουμένου.

Σημειωθῆτω τέλος, ὅτι εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει παραμονῆς ἡμῶν εἶχομεν ἀδελφικὰς κατ' ἴδιαν συναντήσεις καὶ ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἁγίων ἀδελφῶν Προκαθημένων ἀνταλλάξαντες μετ' αὐτῶν ἀπόψεις ἐπὶ διμερῶν θεμάτων καὶ εὐρύτερου ἐνδιαφέροντος γενικότερον. Χρήσιμος καὶ ἐποικοδομητικὴ ὑπῆρξεν ἐπίσης ἡ κατ' ἴδιαν συνάντησις ἡμῶν μετὰ τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριαρχοῦ Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλεξίου ἐν τῷ ἰδιαίτερω αὐτοῦ καταλύματι μάλιστα ἐν ὄψει τῆς προσεχοῦς ἐπισκέψεως αὐτοῦ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Παρέστημεν ὡσαύτως εἰς δεξίωσιν τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Κωνσταντινουπόλει κ. Δανέλλῃ παρατεθεισαν πρὸς τιμὴν ἡμῶν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ Πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος τὸ ἑσπέρας τῆς Παρασκευῆς 14ης Μαρτίου ἐ.ἔ.

Ἐποφελὴς ὑπῆρξεν ὡσαύτως ἡ συναναστροφή ἡμῶν καὶ τῆς ἀκολουθίας ἡμῶν μετὰ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου οἱ ὁποῖοι διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν ἐξέφρασαν τὰς εὐχαριστίας τῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν συνδρομὴν τῆς καὶ τὴν ἠθικὴν συμπαράστασιν τῆς πρὸς τὸν Οἰκουμενι-

Ο ΣΥΡΟΥ ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ (1883-1961)*

Τριακονταετής ἀμφιετηρίδα ἀπὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας αὐτοῦ (+ 8.6.1961 — 1991)

Μετὰ 29 ἔτη θεοφιλοῦς καὶ τετιμημένης ποιμαντορίας εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Σύρου κεκοιτικῶς ἤδη ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ πλουσίου ἔργου, τὸ ὁποῖον ἀπὸ νεωτάτης ἡλικίας εἶχεν ἀναπτύξει μάλιστα καὶ εἰς τὰς δύο λαχούσας αὐτῷ ἐπισκοπὰς, πάσχων καὶ ἐκ γεροντικῆς ἀσθενείας, ἀνεχώρησε (Ὀκτ. '60) διὰ τὴν Γερμανίαν, προκειμένου νὰ ὑποβληθῆ εἰς ἰατρικὰς ἐξετάσεις, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, μετὰ τὰς γνωμοδοτήσεις τῶν ἰατρῶν, οἰκειοθελῶς, ἀπέστειλεν τηλεγραφικῶς τὴν παραίτησίν του ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς Σύρου πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἐπισημαίνων μὲ τὸ ἴδιο θάρρος ποῦ ἐπέδειξε ὅτε παρητήθη καὶ ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν Σικάγου, τὸ 1930, ὅτι, «ὅταν ὁ λαὸς δὲν ποιμαίνεται λόγῳ ἀδυναμίας τοῦ Ποιμενάρχου, τότε ἐκεῖνος πρέπει νὰ παραιτῆται...»!

Τὸ ἄγγελμα τῆς παραίτησεως ἐπροκάλεσεν αἰσθησιν, διὰ τὸ γεγονός, ἀλλὰ καὶ θλίψιν, διότι ὁ εὐσεβὴς κληρὸς καὶ λαὸς τῶν Κυκλάδων, ἐστεροῦντο ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ ποιμενάρχου.

Ἐγραφεν σχετικῶς εἰς κύριον ἄρθρον, ἢ ἐγκριτὴ ἐφημερίδα τῆς Σύρου «ΘΑΡΡΟΣ» (φύλλον 375, 30.10.1960) ἐπιγραφόμενον, «ΚΕΝΟΣ Ο ΘΡΟΝΟΣ»:

Ἡ εἶδησις τῆς παραίτησεως ἀπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Θρόνου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου, Τήνου, Ἀνδρου, Κέας καὶ Μήλου, διὰ λόγους ὑγείας, τοῦ Σεπτοῦ Ποιμενάρχου μας Κου Κου ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ, προεκάλεσε βαθεῖαν αἰσθησιν, θλίψιν καὶ κατήφειαν εἰς ὁλόκληρον τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Μητροπολιτικῆς ἡμῶν περιφερείας.

Ἦτο ἀπὸ μακροῦ ἤδη γνωστὸν ὅτι, ἡ ὑγεία τοῦ Μητροπολίτου μας εἶχε τρωθῆ ἐπικινδύνως. Μακρὰ ἀσκήσις τῶν καθηκόντων Του, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν

κόπωσιν τὴν ὁποῖαν συνεπάγεται ἡ ἀσκήσις τοῦ ὑψηλοῦ λειτουργήματος τοῦ Ἱεράρχου καὶ Πνευματικοῦ Ἡγέτου, προεκάλεσε τὰς συνεπείας τῆς ἀναποφεύκτου φθορᾶς. Ἐπὶ δέκα ἔτη ὡς Ἐπίσκοπος Σικάγου καὶ ἐπὶ τριάκοντα συναπτὰ ἔτη ὡς Μητροπολίτης Σύρου κ.λπ., ὁ Σεβασμιώτατος Κοσ Κοσ Φιλάρετος, διέθεσεν ὅλην του τὴν ζωτικότητα, ὁλόκληρον τὸν ἑαυτόν του, χάριν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ποιμνίου Του. Ὁραματιστῆς μεγαλοπνῶν σχεδίων, ἐδημιούργησε, μετὰ τὴν ἔξω τῆς πόλεως μας θαυμαστὴν εὐρεσίαν τῆς εἰκόνας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τὸ φερόνυμον Ἱερόν Προσκύνημα, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐτονώθη τὰ μέγιστα τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν κατοίκων τῆς Σύρου καὶ τῶν πέριξ γήσων καὶ τὸ ὁποῖον θὰ παραμείνη ἔσαι ἀκατάλυτον Μνημεῖον τῆς διαβάσεώς Του ἐκ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως.

Ἄλλὰ, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, δὲν περιώρισε τὴν δραστηριότητά του εἰς μόνον τὸν ἐκκλησιαστικὸν τομέα. Θεθεῖς, διὰ τῆς διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου φιλανθρώπου συμπολίτου μας Σταματίου Βαφειοδάκη, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ καταλειφθέντος ὑπ' αὐτοῦ Κληροδοτήματος Προστασίας Μητρικῶν Ἔργων, κατέβαλεν, ἐπὶ δέκα τρία ὅλα ἔτη, ὑπερανθρώπους προσπάθειας πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς κληρονομίας καὶ προάσπισιν τῶν συμφερόντων τῆς Σύρου, ἐν μέσῳ τῶν ἀναφεισῶν δυσχερειῶν, διεκδικήσεων κ.λπ., κατορθώσας ἐπ' ἐσχάτων νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον πέρας τὸ ζήτημα τοῦτο. Γονιμωτάτη ἐξ ἄλλου καὶ λίαν ἀποδοτικὴ ὑπῆρξεν ἡ δρᾶσις Του ὑπὲρ τοῦ ὑπὸ τὴν προεδρίαν Του, Γεροφάλλειου Κληροδοτήματος Τήνου.

Ἄλλ' ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς, ἀργὰ ἢ γρήγορα, καταβάλλεται. Ἐκάμφθη οὕτω καὶ τοῦ Σεπτοῦ Ποιμενάρχου μας ἡ ὑγεία. Προσέτρεξεν, ὡς ἦτο φυσικόν, εἰς τὴν ἐπιστήμην. Τελευταίως μετέθη δις εἰς Εὐρώπη. Ἄλλὰ, δυστυχῶς, αἱ σύγχρονοι πρόδοι τῆς ἐπι-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 185 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

κὸν Θρόνον καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην των πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς ἡμετέρας Μετροιότητος.

Ἀναχωρήσαντες ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τὴν πρωΐαν τῆς Δευτέρας 16ης Μαρτίου καὶ προπεμφθέντες ἐξ ὀνόματος τῆς Α. Θ. Π. ὑπὸ τοῦ Πανιερ. Λαοδικείας κ. Ἰακώβου, πτήσει τῆς Ὀλυμπιακῆς ἀεροπορίας, ἐπεστρέψαμεν πλήρεις εὐλογιῶν εἰς Ἀθήνας μὲ βαθεῖαν τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ

ἡμῶν, ἦν, ἐστὶ καὶ ἔσται. Τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν κοινωνοὺς ποιοῦντες ὑμᾶς καὶ νῦν, Σεβ. ἅγιοι ἀδελφοί, φρονοῦμεν ὅτι ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας τοῦ σωτηρίου ἔτους 1992 εἶναι εἰς νέος θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας διὸ δοξολογίαν καὶ αἰθὶς ἀναπέμπομεν ἐκ βαθέων τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ, τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς ἰδεῖν τοιαύτας ἡμέρας καὶ ἀπολαῦσαι τοιαύτης Θεῖας δωρεᾶς.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

στήμης δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἐπαναφέρουν τὴν τρωθεϊσαν ὑγίειαν του. Καὶ εὐθὺς ὡς ἡ ἐπιστήμη κατέθεσε τὰ ὄπλα, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας δὲν ἐλιποφύχησεν, δὲν κατελήφθη, ὡς ἦτο ἀνθρώπινον, ἀπὸ πανικόν. Ἀντὶ νὰ σκεφθῆ τὸν ἑαυτόν Του, ἡ σκέψις Του, ἀπὸ ἐκεῖ πού εὐρίσκετο, ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, ἐστράφη πρὸς τὸ ποίμνιόν Του. Ἐσκέφθη ὅτι, ἡ Μητρόπολις Του δὲν ἔπρεπε νὰ παραμένῃ οὐσιαστικῶς ἀκέφαλος καὶ ἀκυβέρνητος. Ἐκρινεν ὅτι ἂν καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ νομικῶς ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ τὴν θέσιν Του ὡς Μητροπολίτης Σύρου, ὅμως ἀνθρωπίνως καὶ χριστιανικῶς, ὤφειλε νὰ μὴν ἀφίση ἀκέφαλον ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ ἀκυβέρνητον τὴν Μητρόπολιν. Καὶ μὲ γενναιότητα σπανίως συναντωμένην, μὲ αὐτοθυσίαν, παραμερίζων τὸν ἑαυτόν Του χάριν τοῦ ποιμνίου Του, ὑπέβαλε τηλεγραφικῶς ἐκ Γερμανίας τὴν παραίτησίν Του. Εἰς τὴν ἐποχὴν τὴν ὁποίαν διαγνώμεν, κατὰ τὴν ὁποίαν τόσοι ἔντονοι διεξάγονται οἱ ἀγῶνες διὰ τὴν ἀνάρρησιν εἰς τοὺς Μητροπολιτικούς Θρόνους, εἰς τὴν ἐποχὴν μιᾶς ἀναταραχῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας, τὴν ὁποίαν οἱ χριστιανοὶ παρακολουθοῦν μὲ πολλὴν σκεπτικισμόν, ἢ ἀπόφασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου μας, νὰ παραιτηθῆ ἀπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Θρόνου καὶ νὰ ἀποδυθῆ μόνος εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ὀργανικῆς Του φθορᾶς, προβάλλει ὡς μία πρᾶξις γενναιότητος, αὐτοθυσίας καὶ ἡρωϊσμοῦ. Προβάλλει ὡς παράδειγμα προκαλοῦν τὸν σεβασμόν, ἀλλὰ καὶ τὸν θαυμασμόν. Ἐδῶσε, πράγματι, παράδειγμα αὐτοθυσίας ὁ Σεβασμιώτατος Κοσ Κοσ Φιλάρετος.

Τώρα ὁ Σεπτὸς Ποιμενάρχης μας κεῖται εἰς τὴν κλίνην τοῦ πόνου. Ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας του ἐπεδειώθη σοβαρῶς. Ὅταν, πρὸ δεκαπενθημέρου τὸν ἐπεσκέφθημεν εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ τοῦ ὑποβάλωμεν τὰ σέβη μας καὶ τὰς εὐχὰς μας διὰ τὴν ταχείαν ἀνάκτησιν τῆς ὑγείας Του, τίποτε δὲν ἐδείκνυεν ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῆς ἀσθενείας Του θὰ ἦτο τόσοι ραγδαία. Καὶ ὅμως, αἱ τελευταῖαι ἐξ Ἀθηνῶν πληροφορίαι, φέρουν τὴν κατάστασιν τῆς ὑγείας Του πολὺ σοβαράν, ἴσως ἀπελπιστικὴν.

Προχθὲς ἐωρτάσαμεν τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ἡ κατῆφεια, ὡς ἐκ τῆς ἀπουσίας Του, ἦτο ἐκδηλός. Ὁ Θρόνος Του κενός. Ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε ἐκυριάρχει ἡ γλυκεῖα μορφή Του, ἡ ὁποία κατὰ τὰς ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἔδιδε ἔντονον τὸ αἶσθημα τῆς ἀγαλλιᾶσεως διὰ τὸ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ, ἔδασίλευε θλίψις καὶ κατῆφεια. Ἐνα κενὸν ἠσθάνθημεν ὄλοι. Τὴν ἔλλειψιν τοῦ Ποιμενάρχου μας. Ἦτο ἡ πρώτη φορὰ πού δὲν ἐδέχθημεν τὰς εὐλογίας Του κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁ-

γίου Δημητρίου. Ὅμως ἡ σκέψις ὄλων ἦτο ἐστραμμένη πρὸς Αὐτόν. Καὶ ἀπὸ τὰ μύχια τῆς ψυχῆς ὄλων, ἀνάμικτος μὲ τοὺς εὐσμούς καπνοὺς τῶν θυμιαμάτων, ἀνεπέμπετο πρὸς τὸν Ὑψίστον ἡ εὐχή: **ΝΑ ΓΙΝΗ ΓΡΗΓΟΡΑ ΚΑΛΑ Ο ΔΕΣΠΟΤΗΣ ΜΑΣ.**

Σ. Ι. Β.

Μετὰ ἐν ἔτος, ὑπὸ τὴν στοργὴν καὶ φροντίδα τῶν συγγενῶν του, τὴν ἀνατολήν τῆς 8ης Ἰουνίου 1961, Πέμπτης, ἀνεχώρει ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, μεταβαίνων, περιβεβλημένος τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ στολήν καὶ κεκοσμημένους τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀξίου καὶ ἐνσυνειδήτου Ἀρχιερέως, πρὸς τὴν φωτεινὴν αἰωνιότητα.

Τὸ ἄγγελμα ἐπροκάλεσεν θλίψιν καὶ καθολικὸν πένθος ἐξεδηλώθη εἰς τὴν Ἑρμούπολιν, μετὰ μάλιστα τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ ἐνταφιασθῆ εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀνεγερθὲν Ἱερὸν Προσκύνημα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

«Ἡ κηδεῖα αὐτοῦ ἐγένετο τὴν 9ην Ἰουνίου ἐκ τοῦ Ἱ. Ναοῦ τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν. Τῆς νεκρωσίου Ἀκολουθίας προέστη ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονυσίου, Μαρωσείας κ. Τιμοθέου, Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Εὐσταθίου καὶ τοῦ Τοποτηρητοῦ τῆς χηρευσάσης Μητροπόλεως Σύρου, Τήνου κ.λπ. Σεβ. Μητροπολίτου Θήρας κ. Γαβριήλ. Παρίσταντο ὡσαύτως οἱ ἐν Ἀθήναις παρεπιδημοῦντες Ἀρχιερεῖς, ἐκπρόσωποι τῶν Κυκλαδικῶν Σωματείων καὶ Ὄργανώσεων ὡς καὶ πλῆθος κόσμου. Ἐπικήδειον λόγον ἐξεφώνησε, ἐντολῇ τῆς Ἱ. Συνόδου, ὁ Γραμματεὺς αὐτῆς Πανος. Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Δεληγιαννόπουλος. Τὸν ἐκλιπόντα Ἱεράρχην προσεφώνησαν ὡσαύτως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκίδος κ. Γρηγόριος ἐκ μέρους τῶν πνευματικῶν του τέκνων, ὡς καὶ οἱ Καθηγηταὶ κ.κ. Ἐρρίκος Σκάσης καὶ Στυλιανὸς Κορρές»¹⁰.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Σύρου ΔΩΡΟΘΕΟΣ

10. «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ἀριθμ. 13, σελ. 249 (1.7.1961).

Ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

ΜΗΝΑΙΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, ΜΑΡΤΙΟΥ

σὲ μικρὸ σχῆμα (17Χ24 ἑκατοστὰ), δίχρωμη ἐκτύπωση, χρυσοῦς ἐπιβληθισία, ἐνανάγνωστα στοιχεῖα. Ἐτοιμάζονται τὰ Μηναῖα Ἀπριλίου, Μαΐου, Ἰουνίου.

ΟΥΝΙΑ - ΣΚΟΠΙΑ - ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ *

Στή Σερβία οί περιπέτειες και τὰ δεινά του Ὁρθόδοξου λαοῦ ἔρχονται σὲ συνέχεια τῶν φοβερῶν διωγμῶν ποὺ εἶχαν ἐξαπολύσει οί Οὐστάσι Ρωμαιοκαθολικοί κατὰ τὴν γερμανοϊταλικὴ κατοχὴ. Τότε τέσσαρες ἐπίσκοποι ὀρθόδοξοί, 220 κληρικοί και 1.000.000 περίπου πιστοί βασανίσθηκαν, ἀκρωτηριάσθηκαν ἢ ἐφονεύθησαν, ὅπως γράφει ὁ Ἐπίσκοπος Βανάτου κ. Ἀθανάσιος Γιέφτιτς, ὁ ὁποῖος και προσθέτει: «ἐκατοντάδες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες γκρεμίστηκαν ἢ ὑπέστησαν φοβερὸς καταστροφές και μεγάλος πλοῦτος ἐκκλησιαστικῶν, πολιτιστικῶν και καλλιτεχνικῶν ἀντικειμένων εἴτε ληστεύθηκε εἴτε καταστράφηκε ἀπὸ τὸ «ἀνεξάρτητο» κράτος τῆς Κροατίας». Και συνεχίζει ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Βανάτου: «Μὲ τίς εὐλογίες τοῦ Βατικανοῦ και τῶν Κροατῶν Ἐπισκόπων και ἐπικεφαλῆς ὄντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ζάγκρεμπ Στέπιαντς, 250.000 Σέρβοι προσηλυτίσθηκαν στὸν Ρωμαιοκαθολικισμό και μία ἡμι-οουνιτικὴ Κροατικὴ Ἐκκλησία - μαριονέττα ἰδρύθηκε. Και σήμερα, ἀφοῦ πέρασαν τόσα χρόνια ἀπὸ τότε, ὁ Σερβικὸς Ὁρθόδοξος λαὸς βλέπει νὰ καταστρέφονται οί ναοί του, και ζεῖ μέσα σ' ἕνα καταθλιπτικὸ κλίμα τρομοκρατίας. Ὁ ἴδιος ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Παῦλος, παλαιὸς συμφοιτητής μου στήν Θεολογικὴ Σχολή, κατήγγειλε τίς νέες μεθοδεύσεις γιὰ τὴν ἐκτόπιση τοῦ Ὁρθόδοξου Σερβικοῦ πληθυσμοῦ, τίς αὐθαίρετες και παράνομες συλλήψεις ὀρθόδοξων Ἐπισκόπων κ.ἄ., καθὼς και βασανιστήρια ἀμάχου πληθυσμοῦ και αἰχμαλώτων πολέμου. Ἢδη γιὰ ὅλα αὐτὰ ποὺ συμβαίνουν εἰς ἄραος τῶν Ὁρθόδοξων Σέρβων ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἔχει ἀπευθυνθεῖ στὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας τοῦ Ο.Η.Ε., ποὺ συμβαίνουν στήν Κροατία, τὰ ὅρια τῆς ὁποίας ὠρίσθηκαν αὐθαίρετα ἀπὸ τὸν Τίτο, ποὺ ἦταν και αὐτὸς Κροάτης, ὥστε «νὰ μποροῦν γὰ ζοῦν ἐν εἰρήνῃ, γὰ λατρεύουν τὸν Θεὸ κατὰ τὸν τρόπο τους και γὰ ἐπιδίδονται ἀπερίσπαστοι στίς ἀσχολίες τους, διατηρῶντας τίς παραδόσεις τους».

Μὲ τὰ ὅσα ἀναφέραμε ὡς τώρα, ἀποδεικνύεται ἡ ἔντονη προσπάθεια εἰσδύσεως τοῦ Βατικανοῦ διὰ τῆς Οὐνίας στήν Ὁρθόδοξη Ἀνατολή και στὰ κράτη τῆς Βαλκανικῆς. Μία προσπάθεια ποὺ ἔχει ἀρχίσει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἰδρύσεως τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἀπὸ τὸν Ἅγιο και Μ. Κωνσταντῖνο και τῆς, ὡς ἐκ τού-

του, πολιτικῆς και θρησκευτικῆς ἀποδυναμώσεως τῆς Ρώμης.

Μπροστὰ στή ζοφερὴ αὐτὴ κατάσταση, οί Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ἀρνήθηκαν νὰ στείλουν παρατηρητὲς στή Σύνοδο τῶν Ἐπισκόπων τῆς Εὐρώπης ποὺ κάλεσε τὸν Δεκέμβριο 1991 ὁ Πάπας στή Ρώμη μὲ θέμα τὸν «ἐπανευαγγελισμό τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης». Μετέδῃ μόνον ὁ Μητροπολίτης Ἰταλίας Σπυρίδων και ὁ ὁποῖος, παρουσία τοῦ Πάπα, μιλῶντας ἐξ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κατήγγειλε «τὴν ἀναγέννηση τῶν Καθολικῶν Ἀνατολικῶν ἑξουσιῶν (δηλ. τῶν Οὐνιτικῶν) συνοδευμένη συχνὰ ἀπὸ φαινόμενα ἀσυνήθους βιαιότητος μὲ τὴν κατάληψη συνήθως τόπων λατρείας και ἐνοριακῶν οἰκημάτων, ὅπως στήν Δυτικὴ Οὐκρανία ὅπου ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία κατέστη πλέον ἀνύπαρκτη ἢ στή Ρουμανία ὅπου ἡ κατάσταση ἢ μετὰξὺ Ὁρθόδοξων και Οὐνιτῶν χειροτερεύει ὄλο και περισσότερο».

Και δύο λέξεις τώρα γιὰ τὸ θέμα γιὰ τὸ ὁποῖο τόσος λόγος καθημερινὰ γίνεται τὸν τελευταῖο καιρὸ. Γιὰ τὰ Σκόπια. Και τί εἶναι τὰ Σκόπια; Ἐνα μικρὸ τμήμα στή Νότιο Σερβία, ἕνα ἐθνολογικὸ - θρησκευτικὸ και πολιτικὸ ἀνθρώπινο συνοθύλλεμα ποὺ δημιουργήθηκε τὸ 1944 μὲ τὴν ἐνθάρρυνση τοῦ Τίτο και τὸ ὁποῖο διεκδικεῖ ὄχι μόνον τὴν ἀνεξαρτησία του ἀλλὰ και τὴν ἐπωνυμία τῆς Μακεδονίας. «Δημοκρατία τῆς Μακεδονίας» τὸ ἀποκαλοῦν οί Σκοπιανοί. Ἡ προπαγάνδα τους εἶναι καταπληκτικὴ. Οί Ἕλληνες τοῦ Καναδά και τῆς Αὐστραλίας εἰδικώτερα μποροῦν νὰ μᾶς δεῖξαι ὅτι γι' αὐτὸ. Ἐχουν τυπώσει χάρτες ὅπου δείχνουν ὅτι ἡ Μακεδονία, ὅλη ἡ Μακεδονία, τόσο ἢ εὐρισκομένη κάτω ἀπὸ Γιουγκοσλαβικὴ και Βουλγαρικὴ κατοχὴ, ὅσο και ἡ ἐλευθέρη Μακεδονία και αὐτὴ ἡ Θεσσαλονικὴ μας, εἶναι δική τους. Ἐχουν ἀκόμα και πανεπιστημιακὲς ἔδρες στὸ ἐξωτερικὸ, μὲ ἀντικείμενο τὴ λεγομένη Σλαβομακεδονικὴ διάλεκτο. Ἐχουμε δηλαδὴ, διαστρέβλωση φανερὴ τῆς ἱστορίας ποὺ δὲν φαίνεται νὰ συγκινεῖ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους, ὡς λ.χ. τὸν Πρόεδρο τῆς Ἰταλικῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Πίκοι και τὸν ἀδίστακτο και πολὺ φιλόδοξο Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας κ. Τζιάνι ντὲ Μικέλις και ἄλλους. Τὰ Σκόπια ἀπεσχίστησαν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Σερβίας τὸ 1967 και αὐτοανακηρύχθηκαν σὲ «αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Μακεδονίας», τὴν ὁποία ὅμως κανεὶς δὲν ἐπρόσεξε, καμμιά ἄλλη Ὁρ-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 186 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

θόδοξη Ἐκκλησία δὲν ἀνεγνώρισε, παρὰ μόνον τὸ, νὰ πῶ τῇ λέξει, τυχοδιωκτίζον Βατικανὸ (κατὰ τὸν Γιάννη Μαρῖνο, διευθυντὴ «Οἰκονομικοῦ Ταχυδρόμου», πού ἐρωτοτροποῦσε καὶ ἐρωτοτροπεῖ μ' αὐτήν, ὡς σημειώνει σὲ ἄρθρο του ὁ ἀρχιμ. Τιμόθεος Κιλίφης («Χριστιανική», 30.1.92, σ. 6-7).

Οἱ Σκοπιανοὶ δημιούργησαν προγεφύρωμα στὴ Ρώμη καὶ τὸ Βατικανὸ στὰ Σκόπια («ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ» 6. 2.92, σ. 16). Καὶ βέβαια δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης καὶ ἀρχηγὸς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἀνέγνωσε καὶ στὴν γλώσσα τῶν Σκοπίων τὸ Χριστουγεννιάτικο μήνυμά του. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὅπως ἦταν φυσικὸ ἀντέδρασε καὶ μάλιστα κεραυνοβόλα. «Ἀπαράδεκτη ἐνέργεια» χαρακτήρισε ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν τὸ γεγονός ὅτι ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' ἀπευθύνθηκε στὴν ψευδομακεδονικὴ γλώσσα γιὰ τὸ μήνυμα τῶν Χριστουγέννων. Δεδομένου ὅτι τὰ τελευταῖα χρόνια μετὰ τὴν ἀντιδράσεις τοῦ Μακαριωτάτου καὶ ἐκπροσώπων τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, ὡς κυρίως τῶν κ.κ. Νικ. Μάρτη καὶ Στέλιου Παπαθεμελῆ, αὐτὸ ἀποφευγόταν, εἶχε διατυπωθεῖ ἡ ἐλπίδα μήπως ἐπρόκειτο περὶ παραδρομῆς.

Στὸ ὑπ' ἀριθμ. 2632 φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Καθολικὴ» τῆς 28 Ἰανουαρίου 1992, δημοσιεύθηκε συνέντευξη τοῦ ἐν Ἀθῆναις Ἀρχιεπισκόπου τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Νικολάου Φωσκόλου, στὴν ἐφημερίδα «Ἐλευθεροτυπία» (18.1.92) μετὰ τὸν πολὺ περίεργο τίτλο: Σκόπιμη Σύγχυση. Σὲ σχετικὴ ἐρώτηση ἀπάντησε ὁ Σεβ. «Ὁμολογῶ ὅτι κι ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀκούοντας τὸ μεσημέρι τῶν Χριστουγέννων τὴν Α. Ἀγιότητα, μετὰ τὴν ἀνάγνωση τοῦ Μηνύματός του στὴν ἰταλικὴ γλώσσα νὰ εὔχεται «Καλὰ Χριστουγεννα» καὶ σὲ «μακεδονικὴ» ἔκφραση («IN ESPRESSIONE MACEDONE») — Ἕλληνας αὐτὸς, μακεδονικὴ ἀναφέρει τὴν γλώσσα τῶν Σκοπιανῶν — ἐξεπλάγην καὶ ἐξανέστην. Διότι πρὶν ἀπὸ τέσσερα χρόνια, οἱ Ἕλληνες Καθολικοὶ Ἱεράρχες σὲ κατ' ἰδίαν συζήτηση μετὰ τὴν Α. Ἀγιότητα τὸν Πάπα Ἰωάννη - Παῦλο τὸν Β' εἴχαμε ἐκθέσει τὸ ὅλο θέμα καὶ τὸν προβληματισμὸ μας καὶ εἴχαμε βρεῖ κατανόηση. Κατὰ τὰ τελευταῖα τρία χρόνια ὁ Πάπας δὲν εἶχε ἀπευθῆναι πασχαλινὸ ἢ χριστουγεννιάτικο χαίρετισμὸ στὴ «μακεδονικὴ» γλώσσα. Ὡς Σύνοδος τῆς Καθολικῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος ἀντιδράσαμε ἀμέσως μετὰ ἐπιστολὴς πού ἔστειλε ὁ Σεβ. Ἀντώνιος Βαρθαλίτης, Ἀρχιεπίσκοπος Καθολικῶν Κερκύρας, ὡς Πρόεδρος τῆς Συνόδου, ἀφ' ἑνὸς στὸν Καρδινάλιο CASSIDY, Πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀγ. Ἐδρας γιὰ τὴν χριστιανικὴ ἐνότητα καὶ ἀφ' ἑτέρου στὸν Ἀρχιεπίσκοπο τῆς Ἀγ. Ἐδρας Καρδινάλιο SODANO.

Ἔχω ὅμως τὴν ἐντύπωση ὅτι στὸ ἀ τ υ χ ἔ ς αὐτὸ γεγονός δόθηκαν διαστάσεις καὶ ἐρμηνεῖες πού αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δὲν εἶχε. Ἀ τ υ χ ἔ ς γεγονός. Πολὺ φτωχὴ λέξη. Δυστυχῶς ἀκούσθηκε καὶ ἀπὸ ἄλλα χεῖλη.

Δυστυχῶς ὅμως καὶ ὁ Γραμματέας γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν Σεβ. κ. Πέτρος Ντυπρέ δήλωσε στὸ γραφεῖο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὅτι τὸ ὡς ἄνω θέμα εἶναι «διεθνὸς δικαίου». Ἐν τούτοις ἐδῶ πρόκειται γιὰ ἱστορικὴ παραχάραξη καὶ ἀντιεπιστημονικὴ μεθόδευση πού οἱ ἀρμόδιες ὑπηρεσίες τοῦ Βατικανοῦ δὲν μποροῦν νὰ ἰσχυρίζονται ὅτι ἀγνοοῦν, δεδομένου ὅτι ἐπανειλημμένα ἔχουν ἐνημερωθεῖ ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Σεραφείμ καὶ τοὺς Ἕλληνες πολιτικούς.

Στὸ πρόσφατο παρελθὸν τὸ Βατικανὸ εἶχε φιλοξενήσει στὴς αἰθουσές του στὴ Ρώμη «ἐκθεση εἰκόνων», σὲ συνεργασία μετὰ τὸ μουσεῖο τοῦ Βατικανοῦ καὶ μετὰ τὸ μουσεῖο «Μακεδονίας Σκόπια» ὡς ἔκφραση συμμετοχῆς τὸ 1986 πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου. Καὶ αὐτὰ μολονότι ἐγνώριζε, ὅτι οἱ πιὸ πολλές εἰκόνες ἀνήκουν στὴν Ἑλληνικὴ Βυζαντινὴ τέχνη τῶν σχολῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸν 11ον αἰῶνα καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἁγιογράφων εἶναι γραμμένα στὰ Ἑλληνικά. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τότε ἀπέσυρε τοὺς ἐκπροσώπους τῆς ἀπὸ τὴν Μικτὴν Διεθνή Ἐπιτροπὴν τοῦ Διαλόγου. Αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε διδάξει τὸ Βατικανὸ, ὅτι τέτοιου εἶδους ἐνέργειες δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴν ἔχουν σοβαρὲς συνέπειες στὴς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Δυστυχῶς τὸ Βατικανὸ μετὰ τὴν πολιτικὴ αὐτὴ ὁδηγεῖ σὲ πλῶση τὴς σχέσεις αὐτές, τὴ διατήρηση τῶν ὁποίων ἰσχυρίζεται ὅτι ἐπιδιώκει.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Θῆρας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Κυκλοφορεῖ

ἀπὸ τὴς ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας

Μάρκου Α. Σιώτη

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

**ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ**

Ἀπευθυνθῆτε: Ἀποστ. Διακονία, Ἰασιῶν 1,
115 21 Ἀθήνα — Δραγατσανίου 2 — πλατ.
Κλαυθμῶνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΩΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΣΤΟ ΦΑΝΑΡΙ (1 - 15 Μαρτίου 1992)*

*Αναμνηστική φωτογραφία τῶν Προκαθημένων τῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν.

3. Πάντα ταῦτα καλοῦν τοὺς Ὁρθόδοξους εἰς βαθύτεραν πνευματικὴν, ἀλλὰ καὶ κανονικὴν ἐνότητα. Ἐπιτυχῶς ἢ ἐνότις αὕτη ἀπειλεῖται πολλάκις ὑπὸ ὁμᾶδων σχισματικῶν, αἵτινες ὑφίστανται ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν κανονικὴν δομὴν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Συσκεφθέντες καὶ περὶ τοῦτου διεπιστώσαμεν τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἅπασαι αἱ κατὰ τόπους Ἀγιώταται Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, τιθέμεναι πλήρως ἀλληλέγγυοι, καταδικάσωσι τὰς τοιαύτας σχισματικὰς ομάδας καὶ ἀπέχῃσι πάσης κοινωνίας μετὰ τούτων, ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὐρίσκωνται αὗται, «ἕως οὗ ἐπιστραφῶσιν», ἵνα μὴ τὸ σῶμα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἐμφανίζηται ἐν τῷ θέματι τούτῳ διηρημένον, καθότι «οὐδὲ μαρτυρίου αἷμα δύναται ἐξαιλεῖν τὴν ἁμαρτίαν τοῦ σχίσματος» καὶ «τοῦ εἰς αἵρεσιν ἐμπεσεῖν τὸ τὴν Ἐκκλησίαν σχίσαι οὐκ ἔλαιτόν ἐστι κακόν» («Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος).

4. Μετὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν ἐνότητα καὶ ὅλων ὅσοι πιστεύουν εἰς Χριστὸν ἐλάβο-

μεν μέρος εἰς τὴν Οἰκουμένην Κίην ἡσιν τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Ἡ συμμετοχὴ αὕτη ἐστηρίχθη εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι ὀφείλομεν νὰ συμβάλωμεν κατὰ δύναμιν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος, παρέχοντες τὴν μαρτυρίαν τῆς μιᾶς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας τῶν Ἀποστόλων, τῶν Πατέρων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἐίχομεν δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν μεγάλων δυσχερειῶν τὴν προσδοκίαν ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ὑπολογίζη εἰς μίαν ἐκ μέρους ἀπάντων τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων ἀλληλεγγύην, ἢ ὅποια ἄλλωστε διαρκῶς διεκηρύττειτο ὡς τὸ κύριον ἰδανικόν τῆς κινήσεως αὐτῆς.

Μετὰ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας διαπιστοῦμεν, ὅτι ὠρισμένοι κόλλοι ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, προβαίνουν εἰς ἐνεργείας ἐπιτελῶς ἀντιθέτους πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ διαλόγου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀληθείας. Ἐίχομεν ἀνέκκαθεν εἰλικρινῆ μεθ' ὅλων ἐπικοινωνίαν εἰς τὰς οἰκουμενικὰς συναντήσεις καὶ εἰς τοὺς διμερεῖς θεολογικοὺς διαλόγους καὶ ἀνεμένομεν, μετὰ τὴν κατάρρευ-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 189 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

σιν τῶν ἀθεϊστικῶν κομμουνιστικῶν καθεστώτων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τόσον δεινῶς εἶχον διωχθῆ καὶ ταλαιπωρηθῆ πολλοὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίουι, ἀδελφικὴν συμπαράστασιν ἢ τουλάχιστον κατανόησιν τῆς μετὰ 50 ἢ καὶ 70 ἔτη ἀπηνῶν διωγμῶν δυσχεροῦς, ἐν πολλοῖς δὲ καὶ τραγικῆς ἀπὸ πλευρᾶς οἰκονομικῆς καὶ ποιμαντικῶν προϋποθέσεων, καταστάσεως τῶν ἐν λόγῳ Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν.

Ἀντὶ τούτου, αἱ κατὰ παράδοσιν Ὁρθόδοξοι χῶραι ἐθεωρήθησαν «τόποι ἱεραποστολῆς», καὶ οὕτω δημιουργοῦνται εἰς αὐτὰς ἱεραποστολικά δίκτυα, καὶ ἀκείναι προσηλυτισμὸς μὲ ὅλας τὰς ἀπὸ δεκαετιῶν παρχριστιανικῶς κατακρινθείσας καὶ ἀπορριφθείσας μεθόδους, ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ποθητῆς πορείας πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα. «Ὅπως ἰδιαίτερος ἐπισημαίνομεν καὶ καταδικάζομεν τὴν εἰς θάρος τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν δράσιν τῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης ἀνηκόντων Οὐνιτῶν εἰς Οὐκρασίαν, Ρουμανίαν, Ἀνατολικὴν Σλοβακίαν, Μέσην Ἀνατολίαν καὶ ἄλλαχοῦ. Αὕτη ἐδημιούργησε καταστάσεις ὅπως ἀσυμβιβάστους πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ διαλόγου ἀγάπης καὶ ἀληθείας, τὸν ὁποῖον ἤρχισαν καὶ προώθησαν οἱ ἀείμνηστοὶ ἡγέται τῆς Χριστιανοσύνης Πάπας Ἰωάννης ΚΓ' καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηναγόρας Α', καὶ ἐπέφερε βαρῦτατον καὶ δυσάριστον πλήγμα εἰς αὐτόν. Ἐν τῇ πράξει ὁ διάλογος οὗτος ἔχει ἤδη περιορισθῆ εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ θέματος τῆς Οὐνίας, μέχρις οὗτου ἐπιτευχθῆ συμφωνία ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ δι' ὠρισμένους φονιὰ μολισιτὰς καὶ Διαμαρτυρομένους, οἱ ὁποῖοι εἶναι πρόθυμοι «να κηρύξουν» εἰς Ὁρθόδοξους χῶρας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ὑπὸ Κομμουνιστικὰ Καθεστώτα. Θεωροῦμεν ἀπαράδεκτον νὰ ἐκλαμβάνωνται αἱ χῶραι αὗται ὡς «χῶρος ἱεραποστολῆς», ἀφοῦ εἰς αὐτὰς τὸ Εὐαγγέλιον ἐκηρύχθη πρὸ πολλῶν αἰώνων, οἱ δὲ πιστοὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν ἐθνοσίεσαν πολλάκις καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἀκόμη διὰ τὴν πίστιν εἰς Χριστόν.

Ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ θέμα τοῦτο ὑπενθυμίζομεν ὅτι ὑφ' ἡμῶν τῶν Ὁρθόδοξων καταδικάζεται ἀπολύτως πᾶσα μορφὴ πρῶσσηλυτισμοῦ, ὅστις δέον νὰ διακρίνηται σαφῶς ἀπὸ τοῦ εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς ἱεραποστολῆς. Ὁ προσηλυτισμὸς, ἀπενθυνόμενος εἰς λαοὺς ἤδη χριστιανικοὺς, καὶ εἰς πολλὰς περιπτώσεις μάλιστα Ὁρθόδοξους, ἄλλοτε δι' ὕλικῶν δελεασμάτων καὶ ἄλλοτε διὰ διαφόρων μορφῶν βίας, δηληριάζει τὰς σχέσεις τῶν χριστιανῶν καὶ ζημιᾶ τὴν πορείαν πρὸς τὴν ἐνότητα αὐτῶν. Ἡ ἱεραποστολή, ἀντιθέτως, ἀσκομένη εἰς χῶ-

ρας καὶ λαοὺς μὴ χριστιανικοὺς, ἀποτελεῖ ἱερὸν τῆς Ἐκκλησίας χρέος, ἄξιον πάσης συνδρομῆς. Τοιοῦτον ἔργον Ὁρθόδοξον ἱεραποστολῆς ἐπιτελεῖται σήμερον ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ, εἶναι δὲ ἄξιον πάσης ὑποστηρίξεως διορθόδοξως καὶ διαχριστιανικῶς.

5. Ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς καταλλαγῆς κινουμένη ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μειτέχει ἐνεργῶς ἀπὸ πολλῶν ἤδη δεκαετιῶν εἰς τὴν προσπάθειαν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς χριστιανικῆς ἐνοτήτος, ἡμῖς καὶ ἀποτελεῖ ρητὴν καὶ ἀπαράβατον ἐπιταγὴν τοῦ Κυρίου (Ἰω. 17,21). Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς εἰς τὸ Πάγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν εἰς τοῦτο κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀποβλέπει, διὸ καὶ δὲν ἐγκρίνει αὕτη οἰανδήποτε τυχὸν τάσιν πρὸς ὑποβάθμισιν τοῦ πρωταρχικοῦ τούτου στόχου χάριν ἄλλων διαφερόντων καὶ σκοπιμοτήτων. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οἱ Ὁρθόδοξοι ἀποδοκιμάζουν ἐπιτόμως ὠρισμένας προσφάτους ἐξελίξεις εἰς τὰ πλαίσια τοῦ οἰκουμενισμοῦ, ὅπως ἡ χειροτονία τῶν γυναικῶν εἰς τὴν ἱερωσύνην καὶ ἡ χρῆσις περιληπτικῆς γλώσσης ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν Θεόν, αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦν σοβαρὰ ἐμπόδια εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος.

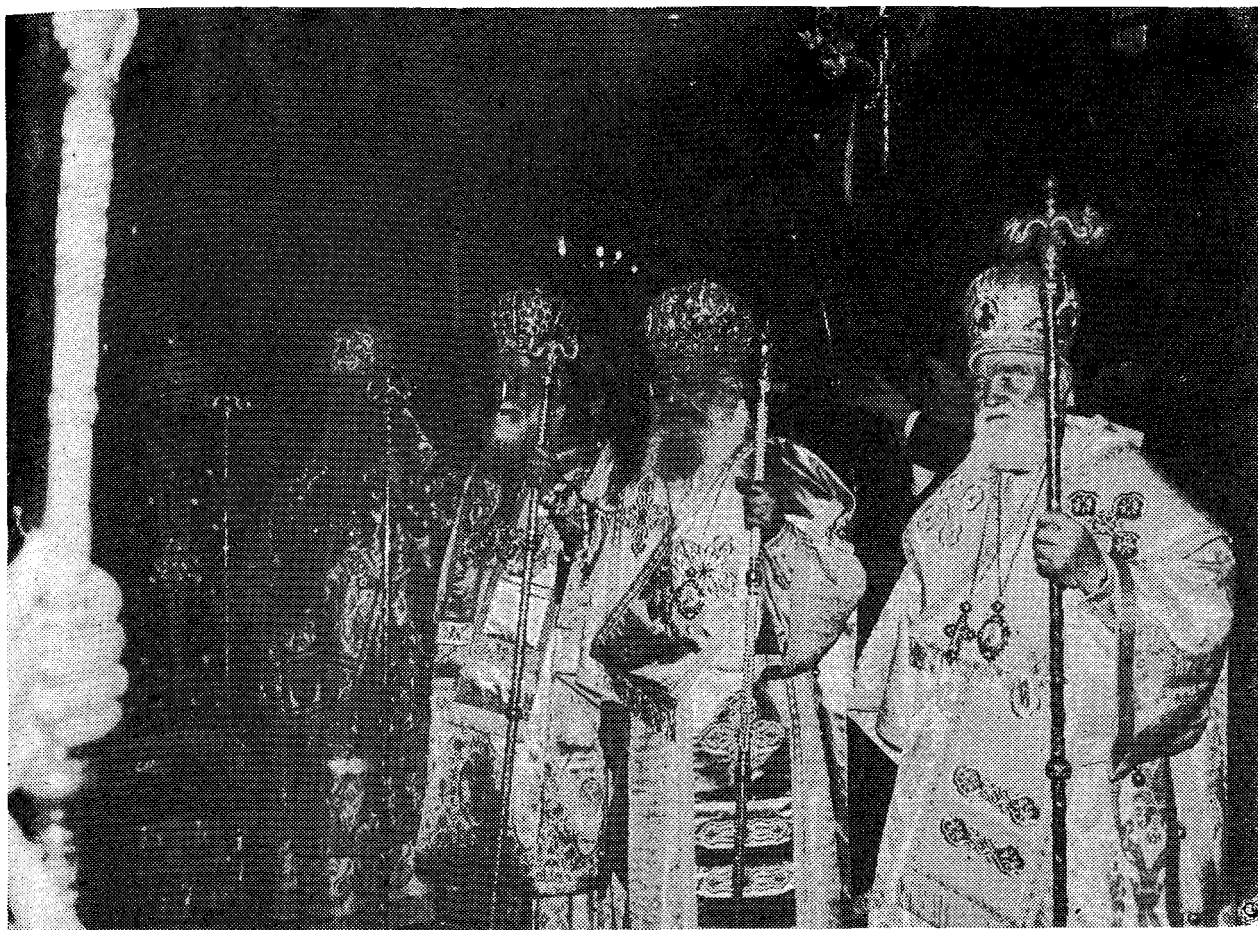
Ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι τῆς καταλλαγῆς ἢ σημειωθείσα πρόοδος εἰς τινὰς ἐκ τῶν διαλόγων, ὡς εἶναι ὁ μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν (Μη-Χαλκηδόνιοι), ἐνδόμηδα, ὅπως, αἰρομένων τῶν ὑπαρχόντων εἰσέτι ἐμποδίων, ὁδηγήσῃ εἰς αἴσιον ἀποτελέσμα.

6. Καὶ τώρα στρέφοντες τὰς σκέψεις ἡμῶν ἰδιαίτερος πρὸς τὰ γενικώτερα προβλήματα τοῦ συγχρόνου κόσμου, ἐν ὄψει τοῦ τέλους τῆς δευτέρας μ.Χ. χιλιετίας, συμμεριζόμενοι τὰς ἐλπίδας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγωνίαν τῆς ἀνθρωπότητος, παρατηροῦμεν τὰ ἐξῆς:

Ἡ ραγδαία πρόοδος τῆς τεχνολογίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν τὰ ὄργανα πρὸς βελτίωσιν τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων καὶ κορυφισμὸν ἐκ τοῦ πόνου, τῆς δυστυχίας καὶ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν, δὲν συνοδεύεται, ἀτυχῶς, πάντοτε ὑπὸ ἀναλόγον πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ὑποδομῆς. Ὡς ἀποτέλεσμα τούτου, ἢ ἐν λόγῳ πρόοδος δὲν εἶναι ἄμοιρος σοβαρῶν κινδύνων.

Οὕτως, εἰς τὴν κοινωνικὴν συμβίωσιν τῶν ἀνθρώπων ἢ συσώρευσις τῶν προνομίων τῆς προόδου ταύτης καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς προερχομένης δυνάμεως εἰς τμήμα μόνον τῆς ἀνθρωπότητος ἐπιτείνει τὴν δυστυχίαν τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων καὶ δημιουργεῖ ἐστίας ἀναταραχῆς ἢ καὶ πολέμων. Ἡ συνύπαρξις τῆς προόδου ταύτης μετὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς

Στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν Οἰκουμενικὴ Πατριαρχικὴ θεία Λειτουργία, στὸν πάνσεπτο πατριαρχικὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδόξιας. Δεύτερος (ἀπὸ δεξιὰ) ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ.

ἀ γ ῶ π η ς καὶ τ ῆ ς ε ἰ ρ ῆ ν η ς εἶναι ἡ μόνη ἀσφαλῆς καὶ θεβαία ὁδός, διὰ τὴν μὴ μεταβληθῆ ἢ πρόοδος αὐτὴ ἀπὸ εὐλογίας εἰς κατάραν κατὰ τὴν ἐρχομένην χιλιετίαν.

Πελώρια ὅμως εἶναι καὶ τὰ προβλήματα, ἅτινα δημιουργοῦνται ἐκ τῆς προόδου ταύτης καὶ διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἐλευθέρου προσώπου, πλασθέντος (κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν) τοῦ Θεοῦ. Ἡ πρόοδος τῆς Γενετικῆς, ἐνῶ δύναται νὰ συμβάλῃ μεγάλως εἰς τὴν καταπολέμησιν πολλῶν ἀσθενειῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβάλλῃ τὸ ἀνθρώπινον ὄν ἀπὸ ἐλεύθερον πρόσωπον εἰς κατευθυνόμενον καὶ ἐλεγχόμενον ἀντικείμενον ὑπὸ τῶν δυναμένων πρὸς τοῦτο.

Παρόμοιοι εἶναι οἱ κίνδυνοι καὶ διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ἡ ἀλόγιστος καὶ εὐδαιμονιστικὴ χρῆσις τῆς ὑλικῆς δημιουργίας ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ τεχνολογικῆς προόδου

ἔχει ἤδη ἀρχίσει νὰ ἐπιφέρει ἀνεπανόρθωτον καταστροφὴν εἰς τὸ φυσικὸν περιβάλλον. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, μὴ δυναμένη νὰ παραμένῃ ἀπαθὴς ἐνώπιον τοιαύτης καταστροφῆς, καλεῖ δι' ἡμῶν πάντας τοὺς Ὁρθοδόξους, ὅπως ἀφιερώσουν τὴν πρώτην Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους, ἡμέραν ἐνάρξεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, εἰς προσευχὰς καὶ δεήσεις ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς ἐνστερνισμόν τῆς πρὸς τὴν φύσιν στάσεως, τὴν ὁποίαν ὑπαγορεύει ἡ Θεία Εὐχαριστία καὶ ἡ ἀσκητικὴ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας.

7. Ἐν μέσῳ τοιαύτων μεγάλων δυνατοτήτων, ἀλλὰ καὶ κινδύνων τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητας, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία χαιρετίζει κάθε πρόοδον πρὸς τὴν καταλλαγὴν καὶ τὴν ἐνότητα. Ἰδιαίτερος χαιρετίζει τὴν πορείαν τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν ἐνότητα αὐτῆς, καὶ ἐπενθυμίζει τὸ γεγονός δι' ἐντὸς αὐτῆς διαβιῶν μέγας ἀριθμὸς Ὁρθοδόξων, ἐνῶ ἀναμένεται νὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλοι

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος (ἀριστερά), με' ὠρισμένους ἀπὸ τοὺς Μακαριωτάτους Ἀρχηγούς Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, κατὰ τὸ ἐπίσημο γεῦμα.

Ὁρθόδοξοι εἰς αὐτὴν εἰς τὸ μέλλον. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι αἱ χώραι τῆς Νοτίου καὶ Ἀνατολικῆς Ἑυρώπης κατοικοῦνται ἐν πλειονότητι ὑπὸ Ὁρθόδοξων λαῶν, συμβαλόντων ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν πολιτιστικὴν διαμόρφωσιν τοῦ Ἑυρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ πνεύματος. Τὸ γεγονός τοῦτο καθιστᾷ τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν σημαντικὸν παράγοντα εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς Ἠνωμένης Ἑυρώπης καὶ αὐξάνει τὰς εὐθύναις αὐτῆς.

Ἀνυπόμειθα βαθύτατα διὰ τὴν ἀδελφοκτιόνον σύγκρουσιν τῶν Σέρβων καὶ τῶν Κροατῶν εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ δι' ὅλα τὰ θύματα αὐτῆς. Φρονοῦμεν ὅτι ἀπαιεῖται ἀπὸ τοὺς ἡγέτας τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ πάντας ἡμᾶς ἰδιαίτερα προσοχή, ποιμαντικὴ εὐθύνη καὶ κατὰ Θεὸν σοφία, προκειμένου νὰ ἀποτραπῆ ἡ ἐκμετάλλευσίς τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος διὰ πολιτικούς καὶ ἐθνικούς λόγους.

Αἱ καρδίαι μας ἀντιμετωπίζουν με' ἰδιαίτερον εὐ-

αισθησίαν καὶ ὄλους τοὺς λαούς, οἱ ὅποιοι εἰς τὰς ἀλλὰς ἡπείρους ἀγωνίζονται διὰ τὴν ἀξιοπρέπειαν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐν δικαιοσύνῃ ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Προσευχόμεθα ἰδιαίτερος διὰ τὴν εἰρήνην καὶ καταλλαγὴν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὅπου ἐγεννήθη ἡ Χριστιανικὴ Πίστις καὶ ὅπου συνυπάρχουν λαοὶ διαφόρων θρησκευμάτων.

8. Ταῦτα ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Κυρίου διακηρύττοντες ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ ταύτῃ Κυριακῇ τῆς Ὁρθοδοξίας, καλοῦμεν ἅπαντας τοὺς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην εὐσεβεῖς Ὁρθόδοξους πιστοὺς εἰς τὴν ἐνότητά περὶ τοὺς κανονικοὺς αὐτῶν ποιμένας, τοὺς δὲ πιστεύοντας εἰς Χριστὸν εἰς καταλλαγὴν καὶ ἀλλήλη γύην πρὸ τῶν ἐπαπειλούντων τὸν κόσμον σήμερον κινδύνων.

Ἡ δὲ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν (Β' Κορ. 13,13). Ἀμήν.

Ἐν Φαναρίῳ, ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, Κυριακῇ

ΕΝΘΡΟΝΙΣΕΙΣ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ

Κατὰ τὴν ἑκτακτον συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (τῆς 10 Σεπτεμβρίου 1991), ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, ἐγένετο ψηφοφορία διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς Ἱ. Μητροπόλεως Παροναξίας. «Συμφώνως πρὸς τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας, ἐγένετο εἰς τὸ πρῶτον στάδιον ψηφοφορία ἐπὶ τοῦ ἐὰν ἢ ἄνω Μητρόπολις θὰ πληρωθῆ διὰ μεταθέσεως ἢ δι' ἐκλογῆς. Ὑπὲρ τῆς διὰ μεταθέσεως πληρώσεως τῆς Μητροπόλεως Παροναξίας ἐψήφισαν 57 Ἱεράρχαι καὶ δι' ἐκλογῆς 17 Ἱεράρχαι. Ἐπηκολούθησεν ἡ δευτέρα τελικὴ ψηφοφορία τῆς ὁποίας τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο τὸ ἀκόλουθον. Ἐπὶ τῶν 74 παρόντων Ἱεραρχῶν, 67 ἐψήφισαν ὑπὲρ τῆς μεταθέσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀμβροσίου. Οὕτω Μητροπολίτης Παροναξίας ἐξελέγη οὗτος.

Ἀκολούθως καὶ εἰς ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τοῦ μεταβατικοῦ Νόμου (1951) 1991 ἢ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας συνέταξε Πράξιν, βάσει τῆς ὁποίας ἐτοποιητήθησαν οἱ ἄχρι τοῦδε ἐμπερίστατοι Μητροπολίται, ὡς ἀκολούθως:

Μητροπολίτης Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου ὁ ἀπὸ Ζακύνθου Ἀπόστολος.

Μητροπολίτης Ἀγιάς καὶ Συκουρίου ὁ ἀπὸ Παραμυθίας Παῦλος.

Μητροπολίτης Σταγῶν καὶ Μετεώρων ὁ ἀπὸ Τρίχκης Σεραφεῖμ καὶ

Μητροπολίτης Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου ὁ ἀπὸ Λαρίτης Δημήτριος.

Ἔδωσαν αὐθημερόν τὰ προβλεπόμενα μηνύματα ἐνώπιον τῆς Ἱεραρχίας οἱ Σεβ. Παροναξίας κ. Ἀμβρόσιος καὶ Γουμενίσσης κ. Δημήτριος. Οἱ ἄλλοι τρεῖς Ἱεράρχαι ἔδωσαν τὴν ἐπομένῃ τὰ μηνύματα ἐνώπιον τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐν συνεχείᾳ παρατίθενται τὰ σχετικὰ πρὸς τὰς ἐνθρονίσεις τῶν ἀνωτέρω Μητροπολιτῶν.

τῆς Ὁρθοδοξίας, 15η Μαγρίου 1992.

ΟΙ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ».

(Συνεχίζεται)

I. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ

Δ/τῆς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΠΑΡΟΝΑΞΙΑΣ κ. ΑΜΒΡΟΣΙΟΥ (12 Ὀκτωβρίου 1991)

Μετὰ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἐπισημότητος καὶ λαμπρότητος ἐγένετο εἰς Νάξον τὴν 12ην Ὀκτωβρίου 1991 ἡ ἐνθρόνισις τοῦ νέου Μητροπολίτου Παροναξίας κ. Ἀμβροσίου.

Τὸν Σεβασμιώτατον συνόδευον τιμητικῶς οἱ Μητροπολίται: Πατρῶν κ. Νικόδημος (Ἀντιπρόεδρος καὶ ἐκπρόσωπος τῆς Ἱ. Συνόδου), Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἄνθιμος, Διδυμοτείχου κ. Νικηφόρος, Σπάρτης κ. Εὐστάθιος, Θήρας κ. Παντελεήμων, Γουμενίσσης κ. Δημήτριος, ὁ Ἀρχιεπιγραμματεὺν τῆς Ἱ. Συνόδου Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης, ὁ προϊστάμενος τοῦ ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν Ἀρχιμ. Πέτρος Δακτυλίδης καὶ πλῆθος ἄλλοι Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοί. Τὴν Κυβέρνησιν, ἐξ ἄλλου, ἐξεπροσώπησεν ὁ Γ. Γραμματεὺς τῆς Βουλῆς κ. Νικήτας Κωδαῖος, οἱ Βουλευταὶ κ.κ. Ἰωάννης Χωματᾶς καὶ Ἰωάννης Μανούσος, καθὼς καὶ ὁ Ἐπαρχος Νάξου κ. Σταῦρος Γεωργόπουλος.

Εἰς τὴν προβλήτα τῆς νήσου Νάξου ἀνέμενον τὴν ἄφιξιν τοῦ Σεβασμιωτάτου μετὰ τὸ πλοῖον «ΝΑΞΟΣ» σύμπας ὁ ἱερός Κλήρος τῆς νήσου, μετὰ ἐπικεφαλῆς τὸν Τοποτηρητὴν Μητροπολίτην Σύρου Κύριον Δωρόθεον καὶ ἄλλας τὰς τοπικὰς Ἀρχὰς καὶ Ἐξουσίας, μετὰ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἐπαρχον Νάξου κ. Σταῦρον Γεωργόπουλον καὶ τὸν Ἀστυνομικὸν Διοικητὴν Κυκλάδων.

Ὁ Σεβασμιώτατος, περιβληθεὶς τὸν ἀρχιερατικὸν Μανδύαν καὶ λαβὼν τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον, ἐπορεύθη πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προβλήτος, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω ἐπισήμων καὶ προηγουμένων τῶν Ἱεραρχῶν. Ἐκεῖ, τὸν ἀνέμενον αἱ ἀρχαὶ τῆς τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως μετὰ ἐπικεφαλῆς τὸν Δήμαρχον Ναξίων κ. Βασίλειον Κόκοταν. Ἀκολούθως, ἡ πομπὴ κατηθύνη πρὸς τὴν εἰδικὴν ἐξέδραν ἣτις εἶχεν πρὸς τοῦτο εὐπρεπισθεῖ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ Δήμαρχος Νάξου κλησώρισεν τὸν Σεβασμιώτατον, εἰπὼν μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς: «... Ὁ Λαὸς τῆς πόλης, τῶν χωριῶν μας, τοῦ νησιοῦ μας δλόκληρου, Σᾶς ὑποδέχεται μετὰ αἰσθήματα χαρᾶς, ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ. Δὲν ὑποδέχεται τὸ Δεσπότην ποῦ τοῦ ἔτυχε ὁ κλήρος νὰ ὑπηρετήσῃ σὲ μιὰ ἄγνωστη Μητρόπολη, ἀλλὰ τὸν Ποιμενάρχη, τὸν γνωστὸ σ' αὐτὸν τὸν τόπο, λόγῳ τῆς προηγουμένης θητείας του, ποῦ ἄφησε λόγῳ τῶν γνωστῶν του χαρισμάτων τῆς συνέσεως, τῆς σωφροσύνης καὶ

τῆς ἀρετῆς τοῦ ἡθους του, ἔντονη τὴν σφραγίδα ἀπὸ τὸ πέρασμά του...».

Ἐν συνεχείᾳ, μέσῳ τοῦ παραληροῦντος πλήθους ἀπὸ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, ποῦ διαρκῶς ἐξέφραζεν τὸν ἐνθουσιασμόν του με οὐρανομήκεις πηγαίας ἐπευφημίας, ὁ Σεβασμιώτατος ἀπήντησεν με πολὺ ἐμπνευσμένα καὶ συγκινητικά λόγια.

Μετὰ ἀπὸ τὴν τελετὴν τῆς ὑποδοχῆς, ἡ ὄλη πομπὴ μετέβη πρὸς τὸν ἱερὸν Ναὸν Παντανάσσης, συμφώνως τῷ ἐθίμῳ, ποῦ τηρεῖται ἐπὶ αἰῶνας καὶ ποῦ ἀπαιτεῖ ὁ ἐκάστοτε νέος Μητροπολίτης νὰ προσκυνᾷ αὐτὸν τὸν ἱερὸν Ναὸν πρὸ τῆς ἐνθρονίσεώς του, ποῦ εἶναι καὶ ὁ παλαιότερος καθεδρικός Ναός.

Ἐπειτα, ἡ πομπὴ ὠδηγήθη εἰς τὸ ἡρώων τῶν πεσόντων, ὅπου ὁ Σεβασμιώτατος ἀπέδωσε Τιμὴν, ἐνῶ ἐτηρήθη ἐνός λεπτοῦ σιγή.

Ἀκολούθως, κατηυθύνθη πρὸς τὸν ἱερὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ζωοδόχου Πηγῆς Νάξου, ἔνθα καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσημος Ἀκολουθία τῆς Ἐνθρονίσεως.

Πλήθος εὐσεβοῦς Λαοῦ ἐπλημμύρισεν τοὺς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ χώρους καὶ αὐθορμήτως καὶ πηγαίως ἐξέσπα συνεχῶς εἰς τὰς ἐπευφημίας: «ΑἘΙΟΣ, ΑἘΙΟΣ».

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Πανοσιολογιώτατου Ἀρχιερατικοῦ ματεύοντος τῆς Ἱ. Συνόδου κ. Δαμασκηνοῦ ἀνάγνωσιν τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος, διὰ τοῦ ὁποίου καθίσταται Μητροπολίτης Παροναξίας ὁ κ. Ἀμβρόσιος καὶ τῆς Ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκφώνησις τῶν λόγων.

Λόγους ἐξεφώνησαν πλὴν τῶν ἄλλων καὶ οἱ ἐξῆς: Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀντιπρόεδρος καὶ Ἐκπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Νικόδημος, ὁ Τοποτηρητῆς Μητροπολίτης κ. Δωρόθεος, ὁ Πανοσιολογιώτατος ἐκπρόσωπος τοῦ ἱεροῦ Κλήρου Μητροπόλεως Κιλκισίου, ὁ ἱεροκέρυξ καὶ Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος Μητροπόλεως Παροναξίας Ἀρχιμ. Ἀλέξανδρος Μοστράτος, ὁ Γενικός Γραμματεὺς τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων κ. Κωθαῖος, ὁ Ἐπαρχος Νάξου κ. Γεωργόπουλος, οἱ Βουλευταὶ Κυκλάδων κ.κ. Χωματᾶς καὶ Μανοῦσος, ὁ Συμβολαιογράφος Νάξου κ. Βιλλαντώνης, ὁ Δικηγόρος κ. Περιστερᾶκης, ὁ κ. Πούλιος, ὡς ἐκπρόσωπος τῶν ἐν Ἀθήκαις Παρίων.

Ὅλοι οἱ ὁμιλεῖται ἐτόνισαν καὶ ἐξήραν τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργον τοῦ Σεβασμιωτάτου. Εἶτα, ἠκολούθησεν ὁ μεστός ἐκκλησιαστικῶν θέσεων καὶ προγραμματισμῶν, βαθυστάχαστος καὶ ἐμπνευσμένος Ἐνθρονιστήριος ἐπίσημος λόγος τοῦ Σεβασμιωτάτου, ὅστις καὶ ἀποτελεῖ μνημειῶδες κείμενον ποιμαντικῆς μερίμνης.

Ὁ Σεβασμιώτατος εἰς τὴν ὁμιλίαν του ἐπεσήμανεν τὴν μέριμναν ποῦ θὰ λάβῃ διὰ τὴν νεότητα, διὰ τὸ γῆρας, διὰ τὸν μοναχισμόν καὶ τὰς ἱερὰς Μονὰς, διὰ τὴν ἀνύψωσιν τῶν τοπικῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Ἀφοῦ δὲ ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἤλθεν διὰ νὰ διακονηθῇ ἀλλὰ διὰ νὰ διακονήσῃ καὶ νὰ θέσῃ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ποιμαντικῆς τοῦ ἐπισκοπικῆς Διακονίας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, ἠὺχαρίστησεν τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, τοὺς συνωδεύσαντας αὐτὸν Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς, τὰς Ἀρχὰς καὶ Ἐξουσίας καὶ τὸν εὐσεβῆ Λαόν.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Ἀκολουθίας τῆς Ἐνθρονίσεως, ἐπηκολούθησεν δεξιῶσις εἰς χώρον παρακείμενον τοῦ ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ καὶ τὸ βράδυ δεῖπνον πρὸς τιμὴν τῶν ἐπισήμων, εἰς σύγχρονον Ἐενοδοχεῖον τῆς πόλεως Νάξου.

Τὴν ἐπομένην, Κυριακὴν 13ην Ὀκτωβρίου καὶ πρὸ τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ Σεβασμιώτατος μετέβη εἰς ἱερὰν Μονὴν Χρυσοστόμου Νάξου καὶ ἐτέλεσεν Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ αἰοιδίμου προκατόχου του κυροῦ Ἐπιφανίου καὶ ἐν συνεχείᾳ συμμετέσχεν τοῦ ἐπισήμου Ἀρχιερατικοῦ πανηγυρικοῦ Συλλειτούργου, εἰς τὸ ὁποῖον προεξῆρχεν ὁ Σεβασμιώτατος Ἀντιπρόεδρος καὶ ἐκπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Νικόδημος, πλαισιούμενος ὑπὸ πλειάδος Κληρικῶν ὄλων τῶν βαθμῶν, ὅστις καὶ ἐκήρυξεν μέσῳ λαοθαλάσσης ἐκκλησιάσματος τὸν θεῖον λόγον, ἀφωρμηθεὶς ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς τῆς ἡμέρας.

Μετὰ τὴν Συνοδικὴν αὐτὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, ὁ Σεβασμιώτατος, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς ἐκλεκτῆς Συνοδείας του, ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων ἰδίων Ἀρχιερέων, ἐπισήμων, κλήρου καὶ λαοῦ, μετέβη εἰς τὴν ἀπέναντι εὐρισκομένην γῆσον Πάρον, ἔνθα καὶ ἐπραγματοποιήθη παρομοία ὑποδοχὴ καὶ ἐνθρονίσις εἰς τὸν ἱερὸν παλαιο-χριστιανικὸν Βυζαντινὸν Ναὸν Παναγίας Ἐκατονταπυλιανῆς, κτίσματος τῆς Ἁγίας Ἐλένης. Αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ εὐσεβοῦς Κλήρου καὶ Λαοῦ καὶ ἐκεῖ, εἶναι ἐκτὸς περιγραφῆς. Ἡ συγκίνησις τοῦ λαοῦ τῆς Πάρου ἦταν ἐκδηλὸς με παντοίας αὐθορμήτους ἐκδηλώσεις.

Περαίνοντες, ἔχουμεν τὴν αἴσθησιν ὅτι ἡ ἐνθρονίσις τοῦ νέου Ποιμενάρχου μας κ. Ἀμβροσίου ἦταν μία εὐλογία τοῦ ἐν Τριάδι Παναγίου Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας τῆς Ἐκατονταπυλιανῆς καὶ ἕνα πνευματικὸν ἀναβάπτισμα διὰ κλῆρον καὶ λαόν. Ἡ τοπικὴ μας Ἐκκλησία ἔζησεν ἡμέρας βαθυτάτης θρησκευτικῆς συγκινήσεως καὶ οὐδέποτε ἐνεθρονίσθη Ποιμενάρχης εἰς αὐτὴν, γενόμενος δεκτὸς με τόσοσν ἀγάπην καὶ τόσοσν πηγαῖον ἐνθουσιασμόν ἀπὸ δλόκληρον ἀνεξαιρέτως τὸν Κλῆρον καὶ Λαόν.

Εὐχαριστοῦμεν τὸν τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας Δομήτορα, διὰ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτὴν εὐλογίαν καὶ εὐνοίαν. Καὶ τὸν ἱκετεύομεν, τὰ ἔτη τοῦ Μητροπολίτου μας κ. Ἀμβροσίου νὰ τὰ ποιῇ πλείστα, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας. Ἀμήν.

(Ἀνταπόκρισις ἀρχιμ. κ. ΑΛΕΞ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΥ)

Ὁ ἐνθρονιστήριος λόγος

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Πατρῶν κ. Νικόδημε, Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱεραῆς Συνόδου καὶ Ἐκπρόσωπε Αὐτῆς,

Σεβασμιώτατε Τοποτηρητὰ τῆς Ἱεραῆς Μητροπόλεως,

Σεβασμία τῶν Ἱεραρχῶν χορεία,

Ἀγαπητοὶ συμπροεσβύτεροι καὶ συνδιάκονοι,

Ἀρχοντες τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐπαρχίας, Ἐκπρόσωποι Συλλόγων καὶ Φορέων, Εὐλογημένε λαὸ τοῦ Θεοῦ, ἀγαπημένοι μου Νάξιοι καὶ Πάριοι,

«Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ρωμ. 1,7).

Ἴδὸν ἐγὼ ἐν μέσῳ ὑμῶν μετὰ 26 ἐτῶν ἀπουσίαν. Ἴδὸν ἐγὼ ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὅχι ὅπως τότε ὑπηρετῶν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ τόπου πλησίον Μακαριστῶν Ἀρχιερέων, ἀλλὰ νῦν ὡς «Ποιμὴν» καὶ Ἐπίσκοπος τῶν ψυχῶν φέρων ἀκεραίαν τὴν ἐφθύγη ἀπέναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων διὰ τὸ μέγα καὶ ἱερὸν τῆς Ποιμαντορίας ἔργον.

«Ἐν τρόμῳ καὶ φόβῳ πολλῶν» (Κορινθ. 2, 1-4) ἐπὶ τοῦ Θρόνου τούτου ἰσιτάμενος καὶ ἐπὶ τὴν θείαν χάριν πεποινθῶς, δόξαν ἀναπέμπω τῷ Θεῷ καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορι διὲν ἐν τῷ ἐλέει Αὐτοῦ ἠδδόκησεν, ἵνα ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου καταστῶ Ποιμὴν ἐν τῇ Παλαιφάτῳ ταύτῃ Μητροπόλει εἰς διαδοχὴν τοῦ πρὸ ἔτους πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος Ποιμενάρχου, ἵνα συνεχίσω ἀπὸ νέας σκοπιᾶς τὴν ποιμαντορικὴν μου Διακονίαν.

Περιδεῆς ἀκούω τοὺς θαυματοχάστους καὶ διδακτικούς λόγους τοῦ σοφωτάτου Διδασκάλου ἀγίου Νικόδημου τοῦ ἐπιλέκτου τῆς Νήσου βλαστήματος: «Οἱ Ἀρχιερεῖς, γράφει, αὐτοὶ πρῶτον Θεοὶ κατὰ χάριν γεγονότες καὶ ὡς Ἀρχιερεῖς εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων Ἱεραρχικῶς τε καὶ Τριαδικῶς τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ λειτουργήσαντες, διὰ τῆς μυτικῆς καὶ ὑπερφουῶς Θεολογίας, τότε δὴ τὴν προστάσιαν ἀναδεχόμενοι τῷ λαῷ, μετέδιδον εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ πλοῦτου τῶν ἑαυτῶν χαρισμάτων καὶ πάντα ἐγίνοντο εἰς αὐτούς, ἰατροί, φωστῆρες, ὁδηγοί, σωτῆρες, θεραπεύοντες τοὺς κατὰ

ψυχὴν ἀρρωστοῦντας, φωτίζοντες τοὺς ἐσκοπισμένους, ὀδηγοῦντες τοὺς πεπλανημένους καὶ σώζοντας ἢ πάντας ἢ τοὺς πλείστους διὰ τοῦ λόγου τῆς διδασκαλίας καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος τῆς ἐναρέτου ζωῆς αὐτῶν».

Ἐλλειπῆς τούτων ὑπάρχων τρέμω τὰς εὐθύνas καὶ φοβοῦμαι μήπως δὲν ἀνταποκριθῶ πλήρως εἰς τὰς προσδοκίας τοῦ πληρώματος. Προσβλέπω ὅμως εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος καλεῖται εἰς οσοστράτευσιν καὶ συμπροσευχὴν καὶ ἐλπίζω εἰς τὴν πανοθενῆ χάριν τοῦ Κυρίου, τὴν τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσαν καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσαν «ἐβαλον ἤδη τὴν χεῖρα μου ἐπὶ τὸ ἄροτρον τῆς Ποιμαντορίας τῆς Ἀγιοτάτης ταύτης καὶ γνωρίζω ἐκ καταγωγῆς καὶ διακονίας Μητροπόλεως». Χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμοῦντι με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν καὶ ἀποστείλαντά με εἰς τὴν διακονίαν ταύτην.

Ἡ πνευματικὴ ἐντολὴ τοῦ ἀοιδίμου ἀγίου Γεροντός μου Ἀρχιμ. π. Φιλοθέου, τοῦ ἐγκαλλωπίσαντος τὴν Μοναστικὴν Πολιτείαν, τοῦ Κορυφαίου Καθηγουμένου τῆς Σεβασμίας Ἱ. Μονῆς Λογγοβάργας καὶ Πρωτάνεως τῶν Πνευματικῶν Πατέρων, τοῦ ἐν σκηναῖς ἁγίων ἀυλιζομένου, ὅπως καταξιοθῶ ἐν καιρῷ νὰ ποιμάνω τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν ταύτην, τὸ πλήρωμα τῆς ὁποίας καθ' ὑπερβολὴν ἠγάπησα καὶ χάριτι Θεῶ διηκόνησα, ἐν συναρτήσει μὲ τὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν τῶν προσφιλῶν μου Νάξιων καὶ Παριῶν, τῶν ὁποίων δέσμιος τῆς πολλῆς τῶν ἀγάπης τυχάνω, ἐβάρυναν εἰς τὴν σκέψιν νὰ ἀποδεχθῶ τὴν μεταφύτευσίν μου ἀπὸ τὸ ἀκριτικὸν τῆς Ἐκκλησίας Φυλάκιον, συμβάλλον παραλλήλως εἰς τὴν ἐπαναφορὰν εἰς τὴν ἐνεργὸν ποιμαντορίαν δύο ἀδελφῶν Ἀρχιερέων μὲ τὴν δοθεῖσαν λύσιν. Καὶ ἀπὸ τὴν ἠρωστικότατον καὶ αἱματοπότιστον Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, τὴν βορειὰν ἀσπίδα τοῦ Ἔθνους, τοῦ Θεοῦ θαυμασιῶς σννεργούντος νὰ εὔρεθῶ εἰς τὴν νοτίαν αὐτὴν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπαλξίν, τὴν Ἱεράν καὶ παλαιφάτον Μητρόπολιν Παροναξίας, τὴν ὁποίαν ἐκλείσαν καὶ διεποίμαναν διακεκριμένοι Ἱεράρχαι ἐν οἷς καὶ ὁ Κτήτωρ τοῦ ἐπιβλητικοῦ αὐτοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ οὕτως οἰκονομήσας!

Ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ «Οὐκ ἦλθον διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι». Ναί: Νὰ ἐξυπηρετήσω τὰς θρησκευτικὰς, πνευματικὰς, ἠθικὰς, κοινωνικὰς, ἐκπολιτιστικὰς καὶ λοιπὰς ἀνάγκας σας. Καὶ δὲν ζητῶ παρὰ τὴν ἀγάπην σας καὶ τὴν σννεργασίαν σας. Τὸ κατ' ἐμὲ θὰ μὲ εὔρητε πάντοτε βοηθὸν καὶ ἀντιλήπιον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν «παντὸς ἔργου ἀγαθοῦ». Ἀπενδυνόμενος τὸ πρῶτον ὡς πνευματικὸς Πατὴρ ἐκ-

φράζω μετὰ θαθείας συγκινήσεως τὴν χαρὰν μου ὅτι ὁ Κύριος ἐν τῷ ἀπέιρῳ Αὐτοῦ ἐλέει ἠδύοκησε νὰ καταστήσῃ με Ποιμένα τῆς Ἐπαρχίας ταύτης μετὰ τῆς ὁποίας δεσμοὶ ἀκατάλυτοι μὲ συνδέουν.

Μετὰ Θεὸν πέποιθα εἰς τὴν συνεργασίαν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων, τὴν συναντίληψιν καὶ προθυμίαν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους, τῶν Ἀρχῶν τοῦ τόπου, τῶν ταγῶν τῶν Κοινοτήτων καὶ τοῦ πιστοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τῆς πόλεως Νήσου καὶ Μητροπόλεως.

Ἔργῳ θὰ ἐκδηλωθῇ ἡ φρονίτις καὶ ἡ μέριμνα διὰ τὴν αἰσίαν πρόοδον καὶ ἀποπεράτωσιν τῶν ἐργασιῶν ἐπισκευῆς καὶ συντηρήσεως τοῦ ἐπιβλητικοῦ τούτου μνημείου - ἐγκαλλωπίσματος τῶν Ἱ. Ναῶν τῆς Μητροπόλεως καὶ ὑπὲρ τοῦ Ὁποίου ἀπαιτεῖται ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης ὅλων λόγῳ τῆς μεγάλης δαπάνης τοῦ ἔργου.

Αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ τῆς Μητροπόλεως, τὰ «Πανεπιστήμια» αὐτὰ τῆς Ὁρθοδοξίας, θὰ ἔχουν ὀλόθυμον τὴν ἀγάπην τοῦ Ἐπισκόπου, εἴτε διὰ τὴν ἐπισκευὴν εἴτε διὰ τὴν προβολὴν καὶ ἐπ'ἀνδρωσιν. Ἐν καιρῷ φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ ἀπασχολήσῃ τὸν Ποιμενάρχην καὶ τὸ πλήρωμα καὶ τοὺς ἀπανταχοῦ Ναξίους ἢ ἀνέγερσις Ἱ. Ναοῦ ἐπ' ὄνομαί τοῦ Ναξίου ἁγίου Νικοδήμου, ὁ ὁποῖος φιλοξενεῖται εἰς τὸν Ναὸν τοῦτον. Καὶ ἐπὶ τῇ ἐυκαιρίᾳ σὰς γνωρίζω ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος προσφάτως μὲ μίαν ἱστορικὴν ἐμπεριστατωμένην εἰσήγησιν τοῦ παρισταμένου Ἀντιπροέδρου τῆς ἐνεκρινεν τὴν κατάταξιν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἁγίων καὶ προέβη εἰς τὴν περαιτέρω διαδικασίαν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τὴν ἀναγνώρισιν καὶ ἐτέρου Ναξίου ὡς ἁγίου, τοῦ Παπανικόλα Πλανᾶ, τοῦ «ταπεινοτέρου τῶν Ἱερέων καὶ ἀπλοῦκωτέρου τῶν ἀνθρώπων» κατὰ τὸν Παπαδιαμάντη.

Ἐχω ὑποχρέωσιν νὰ θέσω εἰς διαρκῆ κίνησιν ὅλας τὰς δυνάμεις τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐπραξα καὶ εἰς τὴν εὐλογημένην Μακεδονίαν ἐπὶ μίαν 17ετίαν ὄλην, νὰ ἐργασθῶ πάσῃ δυνάμει, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, μετὰ ζήλου ἱεροῦ «πρὸς καταρτισμὸν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4,12) εἰς αὐξήσιν ἀρετῆς καὶ τελειότητος, «προσέχων» ἐμαντῶ καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθειτό με Ἐπίσκοπον ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ» (Πρ. 24,29) καὶ προσφλάσσωσιν αὐτὸ «ἀπὸ τοὺς θαρεῖς λύκους» (Πρ. 20,29) καὶ «ἀπὸ τοὺς λαλοῦντας διαστραμμέναν» (Πρ. 20,30).

Κύριον μέλημά μου θὰ εἶναι ἡ «κατὰ Χριστὸν» ἀγωγή τῶν χριστιανῶν τοὺς ὁποίους μοῦ ἐνεπιστεύθη

ἡ Ἐκκλησία. Ἰδιαιτέρως θὰ μὲ ἀπασχολήσῃ τὸ πολῦτιμον καὶ εὐαίσθητον τιμῆμα τῆς κοινωνίας, ἡ νεότης. Ἡ ἑλληνικὴ νεολαία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ «καμάρι τῆς ζωῆς μας, τὸ σιεφάνι τῶν ἀγώνων μας, τὸν ἥλιον τῆς ψυχῆς μας». Πρὸς τοῦτο θὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν ἠθικὴν ἀρωγὴν τῶν γονέων, τῶν κηδεμόνων, καὶ τῶν εκπαιδευτικῶν καὶ οἱ ὁποῖοι εκπαιδευτικοὶ λειτουργοὶ, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, δύνανται νὰ σμιλεύουν ψυχὰς καὶ νὰ ἀναδεικνύουν πνευματικὰ καλλιτεχνήματα.

Ὁ Ἱερός Κλήρος ἀννυφόμενος εἰς τὸ πεδῖον τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἴσταιται δύνανται νὰ διαδραματίσῃ σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς κοινωνίας, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ ἐπισκόπου.

Οἱ Ἱερεῖς κατὰ τὸν Θεοφόρον Ἰγνώτιον εἶναι ὀφθαλμοὶ, χεῖρες καὶ στόμα τοῦ Ἐπισκόπου. Ἀδελφοὶ συμπρεσβύτεροι καὶ συλλειτουργοὶ, εἰστε ἡ δόξα καὶ τὰ ὄργανα τοῦ Ἐπισκόπου καὶ ὁ Ἐπίσκοπος δόξα καὶ κεφαλὴ σας. Ὅλοι μας δέ, σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους. Πατέρα καὶ ἀδελφὸν θὰ εὗρητε ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἐπισκόπου στοργικόν, ἐπιμελούμενον παντὸς θείου καὶ ἀνθρωπίνου δικαιοματός σας. Προσκαλεῖσθε λοιπὸν εἰς πνευματικὴν ἀνασυγκρότησιν, ἐτοιμότητα καὶ ἐπαγρύπνησιν, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ποιμνίου σας.

Προσκαλοῦμεν καὶ παρακαλοῦμεν τὰς Ἀρχὰς καὶ Ἐξουσίας, τοὺς Ἀρχοντας τοῦ Νομοῦ καὶ τῆς Ἐπαρχίας τῆς πόλεως καὶ τῶν Νήσων Νάξου, Πάρου καὶ Ἀντιπάρου, ὅπως εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ὡς πιστὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας συσπειρωθῶμεν περὶ τοῦ Αὐτρωτοῦ ἡμῶν Χριστοῦ καὶ ἐν τῇ δυνάμει Αὐτοῦ, ἐργαζόμεθα μετὰ φόβου τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, καὶ τῶν συνανθρώπων ἡμῶν, καθιστάμενοι ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἀμώμητα «ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες εἰς ἡμέραν Χριστοῦ».

Καὶ νῦν, καιρὸς τοῦ εὐχαριστήσῃ.

Εὐχαριστῶ ἀπέιρως τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, τὸν Γενναῖον Ἠγήτορα καὶ Δεξιὸν οἰακοστροφὸν τοῦ σκάφους τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν πολλὴν του πατρικὴν ἀγάπην καὶ εὐνοίαν.

Εὐχαριστῶ τὴν σεπτὴν χορείαν τῶν Ἱεραρχῶν, τῶν συγκροτούντων τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοὺς τιμησαντάς με διὰ τῆς λίαν εὐμενοῦς ψήφου αὐτῶν καὶ διὰ τὴν πολλὴν τους ἀγάπην.

Ἰδιαιτέρως μείαν ποιῶμαι τοῦ διακεκριμένου καὶ πεπνυμένου νῦν Ἀντιπροέδρου τῆς Ἱεράς Συνό-

δοῦ, ἐπιλέκτου θλαστοῦ τῆς Νάξου, τοῦ πολλὰ προσεγγρόντος διὰ τὴν λύσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ προβλήματος καὶ τιμῶντος μὲ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὰς τελετικὰς αὐτὰς ἐκδηλώσεις καὶ εὐχαριστιῶ ὀλοφύχως διὰ τὴν γλαφυρὰν καὶ ἐμπνευσμένην προσφώνησίν του.

Μνεῖαν ποιῶμαι ἐν τιμῇ καὶ σεβασμῷ, τοῦ σοφοῦ καὶ ταλαντούχου Κυκλαδίτου Ἱεράρχου Μητροπολίτου Κοζάνης, ὡς καὶ τοῦ πολιοῦ καὶ χαρισματοῦ Γέροντος συμπατριώτου Μητροπολίτου Φλωρίνης, οἱ ὅποιοι ἀμφοτέρω ἐπευλόγησαν καὶ συγκατένευσαν εἰς τὴν μετακίνησίν μου. Ὡσαύτως εὐχαριστῶ ἀπευθύνονται πρὸς τὸν Τοποτηρητὴν ἀκαταλόγητον Ποιμενάρχην τῆς ὁμοῦ Ἐπαρχίας Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Σύρου, διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις του πρὸς τὴν ἐπὶ ἔτος ἐν χρεΐᾳ Μητρόπολιν καὶ διὰ τοὺς λόγους τῆς ἀγάπης του. Χάριτας ὀφείλω καὶ εὐχαριστίας πολλὰς ἀπευθύνω ἐν ἀγάπῃ πολλῇ πρὸς τὸν πολυφίλητον πνευματικὸν ἀδελφὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἀλεξανδρουπόλεως ἀγαπητὸν καὶ περισπούδαστον, ὄργανον τῆς Βουλῆς τοῦ Θεοῦ τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορος καταστάνας.

Εὐχαριστίας ἀπέδωκα ἀπευθύνω καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Χορείαν τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν, τοὺς ἀγαπητοὺς φίλους καὶ ἀδελφοὺς Ἀρχιερεῖς Σπάρτης κ. Εὐστάθιον, Θήρας κ. Παντελεήμονα, Διδυμοτείχου κ. Νικήφορον καὶ Γουμένισσῆς κ. Δημήτριον, οἱ ὅποιοι δὲν ἐφείσθησαν κόπων καὶ προσῆλθον ἵνα τῆς χαρᾶς ποιμνίου ὑποδεχομένου τὸν ποιμένα μετὰσχωσιν.

Ὡσαύτως εὐχαριστῶ διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους καὶ τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Νάξου - Τήνου, κ. Ἰωάννην.

Εὐχαριστῶ τοὺς ἀγαπητοὺς συμπεροσβυτέρους, ἀδελφοὺς Κληρικοὺς τοὺς ἐγγυὲς καὶ τοὺς μακροθῆν προσελθόντας μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ταλαντούχον Ἀρχιεραματοῦ τῆς Ἱεραρχίας Συνόδου, ὡς καὶ τὸν Ἀναπληρωτὴν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς γενομένης πανδήμου ὑποδοχῆς δὲν ἔχω, εἰ μὴ μόνον ἐγγνώμονας εὐχαριστίας γὰρ ἀπευθύνω πρὸς τὴν Δημοτικὴν τοῦ Τόπου Ἀρχήν, διὰ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν ὄλην ὀργάνωσιν.

Εὐχαριστῶ ἐκ βαθῶν τοὺς κ.κ. Βουλευτὰς τοῦ Νομοῦ διὰ τὴν συμμετοχὴν καὶ τοὺς λόγους τῆς ἀγάπης των, ὡσαύτως τὸν κ. Γενικὸν Γραμματεῖα τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, τὸν κ. Ἐπαρχον, ὡς ἐκπρόσωπον τῆς Πολιτείας παραστάνα.

Εὐχαριστῶ θερμότητα καὶ ἄπαντας τοὺς προλα-

λήσαντας διὰ τοὺς φιλόφρονες λόγους ἀγάπης.

Ὡσαύτως τὰς λοιπὰς Ἀρχὰς ἀμφοτέρων τῶν Νήσων, τοὺς φορεῖς Συλλόγων καὶ Προϊσταμένους τῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ τὸν εὐσεβῆ λαόν, δὲ τὴν συμμετοχὴν καὶ τὰς αὐθορμήτους ἐκδηλώσεις τιμῆς καὶ ἀγάπης. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἐξεδήλωσαν τὰ πρὸς τὴν Ἀγίαν Ἐκκλησίαν ἱερὰ τῆς εὐσεβείας συναισθήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα διακατέχονται.

Ἐγγνώμονα μνεῖαν ποιῶμαι τῶν ἐν τῇ θριαμβουσίᾳ Ἐκκλησίᾳ ἀλλιζομένων κατὰ σάρκα Γονέων μου, τῶν Διδασκάλων, τῶν χειροουνησάντων μοι Πνευματικῶν Πατέρων, τοῦ προκατόχου μου ἀοιδίμου καὶ ἀδαμαντίνου Ἀμβροσίου, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα ἀναξίως φέρω καὶ τοῦ σεμνοῦ καὶ πονεμένου Ἱεράρχου Γαβριὴλ τὴν πρὸς νότον ἕμορον ἐπαρχίαν ἐκλεῶς διαποιμάναντα, ἔτι δὲ καὶ τοῦ προκατόχου μου καὶ διαδόχου θεῖα συνάρασει καταστάνας κυροῦ Ἐπιφανίου, τοῦ ἐπὶ ὀλόκληρον θθειάν θεοφιλῶς καὶ θεαρέσιως ἀρχιερατεύσαντος.

Πλέον τούτων, τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Μηθύμνης Ἰακώβου, μετὰ τοῦ ὁποῖου συνδιακονήσαμεν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, τοῦ ἀλήστου μνήμης Μητροπολίτου Νέας Σμύρνης Χρυσόστομου, τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ἀγάπης εὐδοχῶς χαρακτηρισθέντος καὶ πάντων τῶν θεοφιλῶς ἀρχιερατευσάντων, ἱερατευσάντων, μονασάντων καὶ ἀσκησάντων ἐν τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει ταύτῃ, ἐκ τῶν ἀπαρχῆς μέχρι τῶν ἐσχάτων.

Τέλος, ἐγγνωμότως μιμνήσκομαι καὶ τῆς Ἱεραρχίας Μονῆς τῆς Μετανοίας μου Ζωοδόχου Πηγῆς Λογγοβάσδας, τῆς χορείας τῶν Ὁσίων Πατέρων αὐτῆς, τῶν μακαριῶν τῇ λήξει γενομένων, ἰδαίτατα τοῦ ἁγίου Γεροντός μου, π. Φιλοθέου, ἀνθ' ὧν ὑπὲρ ἐμοῦ ἔπραξαν κατὰ καιρούς.

Ἀδελφοί μου Ἀγαπητοί!

Τόσον ὁ ποιμὴν, ὅσον καὶ τὸ ποίμνιον, ἐμφορούμενον ἀπὸ τὴν αὐτὴν πίστιν, ἀπὸ τὰ αὐτὰ ἰδανικὰ καὶ ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἐνθουσιασμόν, ἄς συνεργασθῶμεν διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ ὀραίου καὶ τοῦ ἀληθοῦς. Διὰ τὰ φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς συμπνοίας καὶ τῆς τελειότητος, δὲν ἀρκεῖ ὅτι ὁ ἐπίσκοπος οἶς ἀγαπᾷ καὶ σεῖς τὸν ἀγαπᾶτε. Ὁ σύνδεσμος αὐτὸς μεταξὺ ποιμένος καὶ τοῦ ποιμνίου δὲν φέρει πολλάκις τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Χρειάζεται ἀπαραιτήτως γὰρ ἐπικρατῆ ἢ ἀγάπη καὶ μεταξὺ τῶν ποιμνιομένων. Τότε μόνον θὰ ἐπέλθῃ ἡ ἐνότης, τότε θὰ ἔχωμεν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως, καὶ καλύτερας ἡμέρας προσωπικῶς διὰ ἕνα ἕκαστον καὶ διὰ τὰ ἐυλογημένα νησιά μας, διὰ τὰ ὁποῖα ἀξί-

ζει κάθε προσπάθεια. Ὅπου ὑπάρχει ἀγάπη, ἐκεῖ καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

Κατακλείομεν, ἐπαναλαμβάνοντες τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Τὸ λοιπὸν ἀδελφοί, χαίρειτε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, εἰρηνεύετε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν ἀμήν...» (Β' Κορινθ. 13,11).

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΣΤΑΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΕΩΡΩΝ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ (19 Ὀκτωβρίου 1991)

Μετὰ τὴν ἐπιβαλλόμενη λαμπρότητα καὶ θυζαντινὴ μεγαλοπρέπεια ἔγινε ἡ ἐνθρόνιση τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σταγῶν καὶ Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ στὸν Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Βησσαρίωνος Καλαμπάκας τὴν 19η Ὀκτωβρίου 1991.

Ὁ Μητροπολίτης κ. Σεραφεῖμ ἔφθασε στὴν Καλαμπάκα, προερχόμενος ἀπὸ τὴ γενέτειρά του, τὸ Φανάρι Καρδίτσας στίς 4 μ.μ. γενόμενος ἐνθουσιωδῶς δεκτὸς μετὰ τὴν ἰαχὴ «Ἄξιος, Ἄξιος» στὴν κεντρικὴ πλατεία πρὸ τοῦ Δημαρχείου, ἀπὸ τίς πολιτικὲς καὶ στρατιωτικὲς ἀρχές, Μητροπολίτες, τὸν κληρὸ καὶ τὸ λαὸ τῆς περιοχῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πόλη μας καὶ ἄλλες πόλεις ποὺ εἶχε κατακλύσει ὅλους τοὺς γύρω χώρους.

Προσφωνώντας τὸν Μητροπολίτη κ. Σεραφεῖμ στὴν κεντρικὴ πλατεία ὁ Δήμαρχος Καλαμπάκας ἐξέφρασε τὴ χαρὰ τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσή του πρὸς τὸν ποιμενάρχη του καὶ εἶπε ὅτι ἡ ἐπανίδρυση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σταγῶν καὶ Μετεώρων ἦταν ἱστορικὴ ἀνάγκη καὶ ἱκανοποίησε τὸ αἶτημα τοῦ λαοῦ τῆς περιοχῆς.

Ἀπαντώντας ὁ Σεβασμιώτατος κ. Σεραφεῖμ εἶπε ὅτι εἶναι διπλὴ ἡ χαρὰ του σήμερα καὶ αὐτὴ τὴ μοιράζεται μετὰ τὸ λαό.

Ἀναφέρθηκε στὴ συνέχεια στὰ 17 χρόνια ποὺ δρισκόταν μακριὰ ἀπὸ τὴ Μητρόπολη, λέγοντας ὅτι σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν ἄφησε ποτὲ τὸ ποτήρι τῆς πικρίας νὰ ξεχειλίσει καὶ καταλήγοντας εἶπε ὅτι ἀπὸ αὔριο ἀρχίζει τὸ δημιουργικὸ ἔργο τῆς Μητροπόλεως.

Στὴ συνέχεια σχηματίσθηκε ποιμπὴ ἡ ὁποία πῆγε στὸν Ἱερὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Βησσαρίωνος ὅπου ἔγινε ἡ ἐνθρόνιση.

Στὴν ἀρχὴ ἀναγνώσθηκε ἀπὸ τὸν Γραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὸ μήνυμα τῆς ἐκλογῆς του καθὼς καὶ τὸ προεδρικὸ διάταγμα τῆς τοποθετήσεώς του στὴ Μητρόπολη Σταγῶν καὶ Μετεώρων, ἐνῶ τὸ πλῆθος φώναζε σὲ κάθε ἀναφορὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κ. Σεραφεῖμ «Ἄξιος, Ἄξιος».

Στὴ συνέχεια μίλησαν κατὰ σειρά καὶ ὑποσχέθη-

καν βοήθεια στὸ Μητροπολίτη γιὰ νὰ ἐπιτύχει στὸ ἔργο του ὁ Νομάρχης Τρικάλων κ. Νικ. Βατάλης, ὁ Δήμαρχος Καλαμπάκας κ. Καχριμανίδης, ὁ ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Μετεώρων κ. Χρυσόστομος Τέτσιος ἐκ μέρους τῶν ἱερομονάχων τῶν Μετεώρων καὶ ὁ Γενικὸς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἱ. Μ. Σταγῶν καὶ Μετεώρων κ. Ἰσίδωρος.

Στὴ συνέχεια ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Σεραφεῖμ ἐκφώνησε τὸν ἐνθρονιστήριον λόγο του.

Μετὰ τὴν ἐνθρόνιση ὁ κ. Σεραφεῖμ δέχθηκε στὴ Βασιλικὴ Ἐστία τὰ συγχαρητήρια τῶν ἐπισήμων καὶ τοῦ λαοῦ.

Στὴν ὑποδοχὴ καὶ τὴν τελετὴ ἐνθρονίσεως παραβρέθηκαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Νικοπόλεως κ. Μελέτιος, Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, Καρυστίας κ. Σεραφεῖμ, Κιλκισίου κ. Ἀπόστολος, Σιδηροκάστρου κ. Ἰωάννης, Καρπενησίου κ. Νικόλαος. Ἐπίσης οἱ Ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Νικ. Κατσαρός, ὁ ὑφυπουργὸς Ὑγείας καὶ Πρόνοιας κ. Δημ. Σιούφας, οἱ βουλευτὲς κ.κ. Κων. Γεωργολιός, Χρ. Οἰκονόμου, Γιάννης Ζιάγκας καὶ Γιάννης Καμπαγιάννης, ὁ περιφερειάρχης Δυτ. Μακεδονίας κ. Θεόδ. Σκρέκας, ὁ Νομάρχης Τρικάλων κ. Βατάλης, ὁ Νομάρχης Λαρίσης κ. Ἐξαδάκτυλος, ὁ Δήμαρχος Τρικάλων κ. Κων. Παπαστεργίου, οἱ διοικητὲς τῆς ΣΜΥ καὶ τῆς 7ης ΤΑΞΥΠ ταξίαρχοι κ.κ. Καραμπάτσος καὶ Λόντος, ὁ εἰσαγγελεὺς Ἐφετῶν κ. Γκουβάς, ὁ πρόεδρος Πρωτοδικῶν κ. Κανούτος, ὁ εἰσαγγελεὺς κ. Ψάνης, ὁ Ἀστυνομικὸς Ἐπιθεωρητὴς Θεσσαλίας ταξίαρχος κ. Μιλ. Ἀργυρίου, ὁ πρῶτος βουλευτὴς κ. Ἀθ. Παπαχρήστος, ὁ Ἀστυνομικὸς Διευθυντὴς κ. Παπανίκος, ὁ ὑποδιευθυντὴς κ. Ζάχος, ὁ Διοικητὴς τῆς Πυροσβεστικῆς κ. Ρακοβίτης, ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐπιμελητηρίου κ. Σίμος καὶ ἄλλοι. Τιμὲς ἀπέδωσε διμοιρία μαθητῶν τῆς ΣΜΥ καὶ ἡ μουσικὴ μπάντα τῆς 1ης Στρατιᾶς.

(Ἀπὸ τὴν ἐφημ. ΕΡΕΥΝΑ Τρικάλων, 20.10.91).

Ὁ ἐνθρονιστήριος λόγος

Ὁ ἐνθρονιστήριος λόγος τοῦ Σεβ. Σταγῶν καὶ Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Ἐξοχώτατοι κ. Ὑπουργοί,

Κύριοι Βουλευταί,

Κύριε Νομάρχα,

Κύριε Δήμαρχε τῆς πόλεως αὐτῆς,

Ἐντιμώτατοι Ἀρχοντες Πολιτικοί, Δημοτικοί, Στρατιωτικοί τοῦ Νομοῦ καὶ τῆς Ἐπαρχίας ταύτης, Ἐὐλογημένε καὶ πιστὲ τοῦ Κυρίου λαέ,

Μὲ αἰσθήματα ὀλοκαρδίου ἐγνωμοσύνης πρὸς τὸν

Πανάγαθον Θεόν, βαθείας συγκινήσεως και χαρᾶς εὐρίσκομαι, Χάριτι Θεοῦ, και πάλιν εἰς τὸν γνωρίμον εἰς ἐμὲ ἱερὸν τοῦτον χώρον. Αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτὸν μου εὐτυχῆ, ἀλλὰ και βαθύτατα χρεωμένον ἐνώπιον τοῦ Πανοικτίρμονος Θεοῦ, τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Του και τοῦ εὐσεβοῦς και ἀγαπημένου εἰς ἐμὲ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, διότι με τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς Σεπτιῆς Ἱεραρχίας κατεστάθη Μητροπολίτης τῆς ἱστορικής Ἐπισκοπῆς Σταγῶν, ἡ ὁποία διὰ μέσου τῶν αἰώνων, και ἰδίᾳ κατὰ τὴν χαλεπὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, προσέφερον ἔργον πνευματικὸν και ἐθνικὸν πρὸς τὸν δοκιμαζόμενον και βασανιζόμενον λαόν. Τὴν Ἐπισκοπὴν Σταγῶν ἐκλείσαν διακεκριμένοι ὄσιοι και ἅγιοι Ἱεράρχαι με σημαντικὰς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν και τὸ Ἔθνος προσφορὰς, ἔχοντες προεξάρχοντα τὸν Μητροπολίτην Λαρίσης Ἀγίον Βησσαρίωνα. Οὗτος δι' ὀλίγον παραμείνας ἐνταῦθα προσέφερεν ἔργον σημαντικόν, κοινωνικὸν και πνευματικόν. Εἰς τὸν Ἱερὸν Ναόν του εὐρισκόμενοι ἐν καταλύξει τὴν στιγμήν αὐτήν, αἰτούμεθα τὴν θερμὴν προσοχίαν και βοήθειάν του.

Ἡ νεοσύστατος αὐτῆ Ἱερὰ Μητρόπολις με τὸν τίτλον «Σταγῶν και Μετεώρων» φέρει εἰς τὴν σκέψιν ὅλων μας ὅλον τὸ μεγαλεῖον τοῦ χώρου αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ τῆς Μετεωροτικῆς μοναστικῆς πολιτείας, και δημιουργεῖ εἰς ἐμὲ τὴν ἱερὰν εὐθύνην και ὑποχρέωσιν, νὰ ἀνταποκριθῶ, θυσιαζόμενος νυχθημερόν με ἀγάπην και ἀνιδιοτέλειαν, ἀφ' ἑνὸς εἰς τὰς ἀπαιτήσεις πὸν ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν διαδρομὴν αὐτῆς τῆς Ἐπισκοπῆς και ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις και ἀνάγκας τῆς περιοχῆς αὐτῆς.

Τὴν ἐπαρχίαν αὐτήν, μετὰ τὴν ἐνσωμάτωσίν της με τὴν Ἐπισκοπὴν Τρίκκης, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ, με τὸν τίτλον Τρίκκης και Σταγῶν, ἐποίμαναν ἐπιφανεῖς Ἱεράρχαι και κατέλιπον ἔργον ἀξιόλογον ἀναδείξαντες τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Τρίκκης και Σταγῶν μίαν σημαντικὴν και πνευματικὴν κυψέλην, πολλὰ προσεγγεκοῦσαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν σύντομον και γενικὴν ἀναφορὰν μου εἰς τὸ παρελθόν, ἐπιθυμῶ νὰ καταγράψω συντόμως και ἐπιγραμματικῶς ὠρισμένας σκέψεις μου, ἀφοῦ προηγουμένως δηλώσω ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἔργον μου εἶναι γνωστὸν, ἀπὸ τὴν τειραετὴ ἐδῶ διακονίαν μου, και ἐπομένως ἡ νέα προσπάθεια θὰ εἶναι συνέχεια ἐκείνης και δὲν θὰ χρειασθῆ λεπτομερῶς νὰ ἀναλύσω τὸ πρόγραμμά μου. Ἀφ' ἑτέρου διότι ὁ Ἐπίσκοπος δὲν πρέπει νὰ δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐξαγγέλει κάποιον πρόγραμμα ἢ ὅτι κάμνει

προγραμματικὰς δηλώσεις. Ὁ Ἐπίσκοπος δὲν εἶναι μόνον ἕνας «κοινωνικὸς ἐργάτης». Ἡ κυρία ἀποστολή του εἶναι «πιερῶσαι ψυχὴν, ἀρπάσαι κόσμον και δοῦναι Θεῶν» (Γρηγορ. ἀπολ. 6').

Εἶπον πρὸ ὀλίγου δι τὸν χώρον αὐτὸς εἶναι εἰς ἐμὲ γνωρίμος και ἔρχομαι ὡς οἰκεῖος, ἀφοῦ ἠξιώθη ἀπὸ τὸν Πανάγαθον Θεὸν νὰ τὸν διακονήσω με ἀνύστακτον ἀγάπην και εὐκρίτειαν ἐπὶ τέσσαρα και πλέον ἔτη ὡς Μητροπολίτης Τρίκκης και Σταγῶν, ἦτοι ἀπὸ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1970 ἕως τὸν Ἰούλιον τοῦ 1974. Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ ἡ περιοχὴ αὐτὴ ἀπέτελεσε δι' ἐμὲ ἀντικείμενον ἐνδιαφέροντος και ἀγάπης πολλῆς. Εἶχον τότε καθορίσει νὰ δέχομαι κάθε Σάββατον τοὺς κληρικοὺς και λαϊκοὺς εἰς τὴν Βασιλειάν Ἐστίαν, ὅπου ἐκεῖ θὰ στεγασθοῦν προσωρινῶς τὰ γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐπέτρεπεν, ἀναίτιως, νὰ εὐρεθῶ ἐπὶ μίαν Ἰετείαν μακρὰν τοῦ ἀγαπημένου μου λαοῦ, και τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, πὸν σήμερον με πολλὴν συγκίνησιν ἀντικρῶζω. Πολλοὶ τῶν ἀγαπητῶν μου ἱερέων και συνεργατῶν εὐρίσκονται ἤδη πλησίον τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς και μία νέα κοινωνία με νέους ἀνθρώπους εἶναι ἐνώπιόν μου σήμερον. Τὰ τότε νήπια παιδιὰ εἶναι σήμερον ὄρμητοι ἔφηβοι και ἄνδρες. Καὶ τὴν παρτάξιν αὐτὴν τοῦ Κυρίου, τὰ σημερινὰ νιάτα, τὰ χαιρετίζω με ἀγάπην.

Ἀπὸ τὸν ἄδικον αὐτὸν χωρισμόν, πὸν τόσον πόνον ἐπροξένησε εἰς ἐμὲ, δὲν κρατῶ μέσα μου τίποτε. Λημονῶ τὰ διατρέξαντα. Διαγράφονται ἀπὸ τὴν σκέψιν μου ὅλαι αἱ ἐπώνυμοι ἀναμνήσεις και ἐλεύθερος, ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν πικρίαν, ἀρχίζω με πολλὴν συναίσθησιν και εὐθύνην τὴν νέαν μου διακονίαν. Ἡ στιγμή αὐτὴ εἶναι ἱερὰ και ἱστορικὴ. Καὶ δι' ἐμὲ εἶναι μεγάλη εὐκαιρία νὰ διαδηλώσω, ὡς κατενώπιον Θεοῦ, δι τὸ προθύμως προσφέρω τὴν συγγνώμην και τὴν ἀγάπην. Ἀλλὰ και ζητῶ τὴν ἀγάπην και τὴν συμπαράστασιν ὅλων. Ἡ συγγνώμη εἶναι Θεοῦ δῶρον και Θεοῦ γνώρισμα. Αὐτὴ πρέπει νὰ γεμίξῃ τὴν ζωὴν μας. Ἀποδεσμεύομαι ἀπὸ δισταγμοὺς και ἐπιφυλάξεις, και ἀναίγω ἀνέτως τὴν καρδίαν μου διὰ νὰ δεχθῆ ὅλους ὡς ἀδελφοὺς και τέκνα Θεοῦ. Ὅπως με ὑπομονὴν και συναίσθησιν τῆς Ἐπισκοπικῆς μου ἰδιότητος ἀντιμετώπισα τὴν ἀδικίαν μου, ἔτσι και ἀπὸ σήμερον με ὑπομονὴν και προσευχὴν θὰ βοηθῆσω τὸν συνάνθρωπόν μου εἰς τὴν κατὰ Θεὸν ἀθλήσιν του, διὰ τὴν πνευματικὴν του ἀναγέννησιν. Κλείω τὴν παράγραφον αὐτὴν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἕνα σημαντικὸν κομμάτι τῆς Ἐπισκοπικῆς μου ζωῆς, διὰ νὰ ἀνοίξω μίαν νέαν περίοδον διακονίας μου, εἰς ἕνα μῆμα

τῆς ἀρχικῆς μου Μητροπόλεως, εἰς τὸ ὅποῖον μὲ προθυμίαν καὶ αὐτοθυσίαν θὰ δώσω ὅσην δύναμιν καὶ ὅσα ἐτη ζωῆς μου χάριση ὁ Κύριος.

Θέλω δὲ νὰ ὑπογραμμίσω ὅτι:

α) Θὰ ἐργασθῶ διὰ τὴν ἀποτελέσῃ ἡ νέα Μητροπολις Σταγῶν καὶ Μετεώρων χῶρον πνευματικῆς ἀκτινοβολίας. Καλῶ δὲ τὸν εὐσεβῆ λαὸν εἰς συστράτευσιν, διὰ τὴν ἐπιτύχωμεν τὸν στόχον αὐτόν. Εἶναι τιμητικὸν διὰ τὴν περιοχὴν αὐτὴν τὸ ὅτι ἡ σεπτὴ Ἱεραρχία ἀνυψώνει τὴν Ἐπισκοπὴν Σταγῶν εἰς Μητροπολιν Σταγῶν μὲ τὴν προσθήκην «Μετεώρων». Καὶ ἡ λέξις «Μετεώρων» εἶναι θαυνοῦσα. Περικλείει ὀλόκληρον ἱστορίαν. Ἱστορίαν ἱερὰν καὶ ἁγίαν. Θυμίζει ἀσκήσιν, προσευχὴν, αὐταπάρνησιν, αὐτοθυσίαν καὶ ἀγιότητα, πάλιν διὰ τὴν κατὰ κτησιν τοῦ Οὐρανοῦ. Θυμίζει τὸ καταφύγιον τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἀπαρνούμενοι τὰ γῆινα, ἐκκεντρίζονται εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀφιερώσεως εἰς τὸν Θεόν. Εἶναι, τὰ Μετέωρα, ἡ διαρκὴς ἀνάγνωσις τῶν παραδόσεων τῆς φυλῆς μας, ἡ συμπεπικνωμένη ὀρθόδοξος βιοτιχὴ, θεωρίας καὶ πράξεως. Εἶναι ἀκόμη, ἓνα ἄριστον κέντρον τῆς Βυζαντινῆς τέχνης. Εἶναι, τέλος, ἡ μεγαλειώδης Σιωπὴ, ὅπου ὁ προσκυνητὴς ἀκούει εὐκρινῶς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ὅπου οἱ ὑψιβάμονες βράχοι, ὡς θεῖαι κεφαλαί, μεταφέρουν τοὺς ἀλαλήτους σιναγαμοὺς τῶν εὐλαβῶν ψυχῶν.

Εἰς τὰ Μετέωρα προσέρχεται ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν θαυμάσιον τὴν μεγαλεῖαν τῆς Δημιουργίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀνυψώσιν τὸν νοῦν του εἰς τὴν οὐράνιον Γαλήνην. Ἐκεῖ, σήμερον, εἶναι αἱ περιπόδητοι ἀφιερῶμενοι ψυχαί, τῶν μοναχῶν καὶ μοναζουσῶν, φύλακες ἀνύστακτοι ἱερῶν καὶ ὁσίων. Παλεύουν διὰ τὴν κατανίκησιν τῶν γηίνων, ἐπιποθοῦντες μὲ φλογερὰν πίστιν καὶ ἀγνότητα αἰσθημάτων, νὰ προσφέρουν ὅ,τι καλύτερον διαθέτουν. Ἡ παράταξις αὐτὴ τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ οἱ ἀσκούμενοι εἰς τὴν πολιτείαν τῶν Μετεώρων, μοναχοὶ καὶ μοναχαί, μαζὶ μὲ τὰς ἐκλεκτὰς μοναχὰς τῶν δύο ἱστορικῶν Ἱερῶν Μονῶν Βυτουμῆ καὶ Σταγιαδῶν, θὰ ἀποτελέσουν τὰ εὐχρηστοῦσιν ὄργανα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως εἰς τὴν κοινὴν μας προσπάθειαν, νὰ καταστήσῃ αὐτὴ ἡ μικρὰ Μητροπολις ἓνα μεγάλο ὄργανο ἀκτινοβολίας τῆς Τοπικῆς μας μοναστικῆς πολιτείας. Διότι ὁ πόθος μου καὶ πιστεύω καὶ ὅλων τῶν φιλοθέων κατοίκων, εἶναι νὰ ἀποτελέσουν τὰ Μετέωρα διορθόδοξον πνευματικὸν κέντρον, ὅπου μαζὶ μὲ τὸ «Περιβόλι τῆς Παναγίας», τὸ Ἅγιον Ὄρος θὰ καταστήσουν τὸν ἀδαπάνητον πλοῦτον τοῦ ὀρθοδόξου Μοναχισμοῦ καὶ τῆς ἀληθινῆς πνευματικότητος κανόνα ὀρθοδόξου διώματος, ὄχι μόνον διὰ

τὴν χῶρον μας ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν εὐρύτερον ὀρθόδοξον καὶ μὴ κόσμον. Προγράμματά μας θὰ εἶναι ἡ δημιουργία διορθόδοξου Κέντρον διὰ τὴν μελέτην, ἐμβάθυνσιν καὶ ἀξιοποίησιν τοῦ ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας, μὲ τὴν διοργάνωσιν συνεδρίων καὶ μὲ ὅ,τι ἄλλο θὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ μεγάλου πλοῦτου τῆς ὀρθοδόξου λατρείας καὶ ἀσκήσεως.

β) Ἐνα ἄλλο βασικὸν καθήκον μου, ὡς Ἐπισκόπου, θὰ εἶναι νὰ πλησιάσω καὶ νὰ βοηθήσω τὴν νεότητα. Οἱ δροσεροὶ βλαστοὶ σπάζουν εὐκολώτερον εἰς τὰς θυέλλας. Ἡ μακρὰ μου ἐμπειρία, ἀπὸ τὴν ἐργασίαν μου πλησίον τῶν νέων, εἶναι ὅτι τὰ νιάτα ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν ἀγάπην μας καὶ τὴν εἰλικρινειάν μας καὶ δίδονται ὀλοφύχως εἰς τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα διὰ τὴν κατὰ κτησιν τῆς ἀρετῆς. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι οὐραγὸς τῆς ζωῆς, ἀλλὰ πρωτοπόρος καὶ ὀδηγὸς τῶν ἀνθρώπων καὶ δὴ τῶν νέων. Ἡ Μητροπολις μας θὰ εἶναι διὰ τοὺς νέους μας «τὸ σπῆνι τὸν». Κανένας κόπος καὶ καμμία θυσία δὲν θὰ ὑπολογισθῶν ἀπὸ ἐμὲ καὶ τοὺς συνεργάτας μου χάριν τῶν παιδιῶν μας. Ἀμέριστη θὰ εἶναι ἡ ἀγάπη μας καὶ τὸ πατρικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν αὐριανὴν χρῆσιν ἐλπίδα καὶ τὴν ἡγεσίαν τῆς Πατρίδος μας καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Πιστεύω δὲ ὅτι καὶ τῶν νέων ἡ ἀνταπόκρισις θὰ εἶναι σημαντικὴ.

Παραλλήλως θὰ ἀναπτύξωμεν, μὲ ὅλην τὴν ἀγάπην μας καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸ ἔργον τους, τὴν εἰλικρινῆ συνεργασίαν μας μὲ τοὺς ἀγαπητοὺς μας Ἐκπαιδευτικοὺς. Τὸ ἔργον μας, ἔργον καὶ ἑξοχὴν λεπτόν καὶ δύσκολον, ἀφοῦ ἔχει σχέσιν μὲ τὴν διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος τῶν παιδιῶν μας καὶ τὴν καθαρότητα τῶν ψυχῶν, θὰ εἶναι δύσκολον, ἐὰν δὲν θὰ ἔχη τὴν ἀμέριστον βοήθειαν τῶν καλῶν μας Ἐκπαιδευτικῶν, τῶν ὁποίων τὸ ἔργον εἶναι παράλληλον μὲ τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἔργον, ἀφοῦ προσφέρουν εἰς τὰ παιδιά ὄχι μόνον τὸ εὖ ζεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ ἡθικῶς ζεῖν. Πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ πρὸς κάθε παράγοντα τῆς Κοινωνικῆς ζωῆς, ἀνοίγωμεν τὰ χεῖρα μας διὰ νὰ κλείσωμεν εἰς τὰς ἀγκάλας μας ὅλους, εἰ δυνατόν, τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, οἱ ὅποιοι καλοῦνται αὐτὴν τὴν ἱερὰν σιγμὴν νὰ γίνουν συνεργάτας συνοδοιπόροι μας.

γ) Δὲν πρέπει νὰ παραλείψω νὰ ἀναφερθῶ τὴν ὥραν αὐτὴν εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς μου ἱερεῖς αὐτῆς τῆς Μητροπόλεως. Τοὺς δηλώνω ὅτι θὰ εἶμαι ὁ φιλόστοργος καὶ ὁ θερμώτατος προστάτης. Θὰ εἶμαι πλησίον τους, μέτοχος τῶν προσωπικῶν καὶ οἰκογενειακῶν τους προβλημάτων. Βοηθὸς εἰς τὸ ἔργον τῆς

Ἐνορίας των. Ὅλοι θέλομεν Κλήρον ἐμπνευσμένον, εὐλαβῆ καὶ μορφωμένον. Ὅχι ἐπαγγελματίαν μὲ ἱεραποστολικὸν ζῆλον, ἀφωσιωμένον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀνιδιοτελῆ καὶ ἀφιλόδοτον. Ὁ σκοπὸς μας θὰ εἶναι νὰ βοηθήσωμεν τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου νὰ εἶναι οἱ «καλῶς Προϊστάμενοι» ὄχι μόνον τῆς Ἐνορίας των, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκογενειῶν των. Οἱ ἱερεῖς μας ἔχουν, ὡς ἄνθρωποι καὶ αὐτοί, τὰς ὑλικὰς των ἀνάγκας, τὰς ὁποίας οὔτε ἀνοῦμαι οὔτε ἀγνοῶ. Καὶ πρέπει καὶ οἱ ἴδιοι καὶ αἱ οἰκογένειαι των νὰ ζοῦν ἀξιοπρεπῶς. Ἡ Ἐκκλησία μας παρέχει τὰ ἀναγκαῖα εἰς πορισμὸν, χωρὶς τοῦτο νὰ γίνεται αἰτία πλουτισμοῦ ἢ ἐπίμοτος ἐπιδιώξεις τῶν ἱερέων. Ἡ ἰδική μου προσωπικὴ γραμμὴ θὰ εἶναι σταθερά, ὅπως πάντοτε, ἔχουσα ὁδηγὸν τὸ: «ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα», καὶ οὐδέποτε ἕως τῶρα ἔλαβον οὔτε θὰ λάβω ἐφεξῆς ἀμοιβὴν διὰ ἱεροτελεσίας. Θὰ εἶμαι εὐχαριστίως πάντοτε παρὼν. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι θυσία καὶ σταυρὸς, προσφορὰ ἀγάπης καὶ ἀγιασμοῦ. Καὶ προσέχει εἰς τὴν ζωὴν τοῦ κληρικοῦ τὸ πνευματικὸν μέρος, τοῦ ὑλικοῦ. Μάλιστα αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ εἶναι δι' ὅλους μας σταθερὴ ἐπιδιώξις.

Ἀγαπητοὶ μου ἱερεῖς, ἡ δύσκολη ἐποχὴ μας μᾶς θέλει καλοὺς οἰκονόμους καὶ οἰκοδόμους, καλοὺς σαμαρείτας διὰ νὰ ἀπαλύνωμεν καὶ νὰ ἐπουλῶνωμεν τὰς πνευματικὰς καὶ σωματικὰς πληγὰς τῶν ἀδελφῶν μας.

Ὁ καθένας μας θὰ πρέπει μὲ τὸν τρόπον του καὶ τὰς ἰκανότητάς του νὰ τιμῆσιν τὴν ἀποστολήν του. Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς ζητήσῃ εὐθύνην δι' ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἐκάμαμε, ἐνῶ ἠμπορούσαμε νὰ τὸ κάμωμεν. Ἐργασθῆτε, λοιπόν, μὲ ζῆλον, μὲ συνέπειαν, μὲ εὐσυνειδησίαν. Θὰ εἶμαι πρόθυμος εἰς τὰς ἀνάγκας σας, δὲν θὰ σᾶς ζητήσω τίποτε διὰ τὸν ἑαυτὸν μου, ἐνῶ θὰ βοηθήσω μὲ κάθε τρόπον εἰς τὴν μορφωτικὴν καὶ πνευματικὴν σας ἄνοδον. Ἐπιθυμῶ νὰ ζῆτε μέσα εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, μὲ ἀπλότητα καὶ εὐλιχρίνειαν εἰς τὴν ἀναστροφὴν μετ' ἐμοῦ καὶ μεταξὺ σας μὴ σιναρίζοντες. Μὲ καλοὺς καὶ ἐναρέτους κληρικούς, ποὺ γνωρίζουν καλῶς τὸ ἔργον τους καὶ τὴν ἀποστολήν τους, θὰ ἔλθῃ ἡ ἀναγέννησις, ἡ πνευματικὴ ἀνοίξις καὶ ἡ καρποφορία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ κατ' ἐπέκτασιν καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν μας.

Ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί,

Μὲ αὐτὰς τὰ σκέψεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐκφράσουν οὔτε τὴν πολλὴν μου ἀγάπην πρὸς τὸν εὐγενῆ, φιλόπατριν, καὶ φιλόδοτον λαὸν οὔτε τὰς ἐσωτερικὰς σκέψεις μου καὶ ἐπιθυμίας μου διὰ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπιτελέσωμεν, ὅμως

μὲ τὴν συνεργασίαν ὅλων τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς Μητροπόλεώς μας, ὅλων τῶν φορέων τῆς Ἐπαρχίας μας καὶ ὅλου τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, ὀφείλω νὰ εὐχαριστήσω θερμότατα ὅλους τοὺς παρισταμένους ἐπίμους Ἀρχοντίας καὶ ἐκπροσώπους τῆς Πολιτείας, τοῦ Νομοῦ μας καὶ τῆς Ἐπαρχίας μας, διὰ τὸν κόπον των νὰ εὐρεθῶν ἐδῶ καὶ διὰ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἰδιαιτέρως νὰ εὐχαριστήσω τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ καὶ τὴν Σεπτὴν Ἱεραρχίαν διὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐν εἰρήνῃ ἐπιλύσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ προβλήματος τὸ ὁποῖον τόσον ἐταλάνισεν τὴν Ἀγίαν Ἐκκλησίαν μας, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τῆς ὁμοφώνου ἀποφάσεώς των ἱσοποθετοῦμαι ὡς Μητροπολίτης εἰς τὴν Ἱερὰν Μητροπολὶν Σταγῶν καὶ Μετεώρων, ὅπως ἐπίσης καὶ τοὺς παρισταμένους Σεβασμιωτάτους ἀγίους ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν παρουσίαν των μὲ τιμῶν κατὰ τὴν ἐπίσημον Ἱερὰν ταύτην συγμῆν.

Εὐχαριστῶ ὅλους σας, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, τοὺς ἐκ τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ Νομοῦ μας παρισταμένους ἐδῶ, καθὼς καὶ ὅλους ἐκείνους ποὺ ἦλθαν ἀπὸ μακρυνὰς περιοχὰς διὰ νὰ συμπροσευχηθῶν μαζί μας.

Ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτὴν μὲ ἀγάπην, συγκίνησιν, καὶ στοργὴν περιφέρω τὸ βλέμμα μου καὶ σᾶς ἀγκαλιῶ ὅλους, ἀνεξαιρέτως, χωρὶς διακρίσεις.

Ζητῶ τὰς προσευχὰς σας. Ἀπὸ αἴριον ἀρχίζει ἡ ἐργασία. Σᾶς καλῶ ὅλους πλησίον μου καὶ προπαντὸς τὴν νεότητα.

«Ἀδελφοί, χαίρειτε, εἰρηνεύετε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ἡμῶν». Ἀ μ ἦ ν.

Ἐπιμέλεια
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς τῶν περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ τὴν γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γεργαδίου 14, 115 21 Ἀθήνα, ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνεται κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ τῶν Περιοδικῶν.

Η ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ ΛΩΔΕΚΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΕΣ ΛΟΓΩΝ, ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ, ΠΡΑΞΕΩΝ*

12. Είναι δυνατόν όμως εδώ να ισχυρισθῆ κανείς, ὅτι ἂν ἡ κατά γράμμα ἐρμηνεία τοῦ Συντάγματος μᾶς ὀδηγῆ στοὺς συμπεράσματα αὐτά, ὅμως ἡ βούληση τοῦ συνταγματικοῦ νομοθέτη ἦταν ἄλλη: Ἦθελε δηλαδή νὰ κατοχυρώσει μόνο τοὺς δογματικο - λατρευτικούς κανόνες καὶ μόνο τοὺς θεμελιώδεις ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ὅποτε ἐδῶ γίνεται ἀντιληπτό, ὅτι ἐπανερχόμεστε στὸ σπουδαῖο πρόβλημα τῆς ἐρμηνείας τοῦ νόμου (ὁ νόμος ἢ ὁ νομοθέτης;) μὲ ὅλες τὶς γνωστὲς ἐκατέρωθεν θέσεις καὶ ἀντιθέσεις τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων ἐπάνω σ' αὐτό.

13. Ἐμεῖς ἐπάνω στὸ πρόβλημα αὐτὸ θὰ εἶχαμε καὶ πάλι νὰ ἐπαναλάβουμε τὰ ἐξῆς: Ὅσο περισσότερο τέλειος ἢ βασικὸς εἶναι ἕνας νόμος, ὅσο περισσότεροι τὸν ἔχουν ψηφίσει, ὅσο περισσότερες φορὲς καὶ κατὰ περιόδους ἔχει ἐπαναψηφισθῆ (ὅπως π.χ. συμβαίνει μὲ τὸ σχετικὸ ἄρθρο τοῦ Συντάγματος), τόσο περισσότερο εἶναι ὑποχρεωμένος ὁ ἐρμηνευτὴς του νὰ στηρίζεται καὶ νὰ ἐμμένει στὸ γράμμα τοῦ νόμου παρὰ στὴν ὑποτιθέμενη θέληση τοῦ νομοθέτη. Ὅσο περισσότερο ὑπεριστορικὸ εἶναι ἕνα κείμενο, τόσο περισσότερο εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ἐφαρμόζουμε τὴν ὑπεριστορικὴ ἐρμηνεία (τὴν κατὰ γράμμα, τὴν ἀντικειμενική).

14. Τὴν ἀποψη αὐτὴ ἐνισχύουν καὶ τὰ ἀπὸ τοὺς G. Radbruch - K. Weigert λεγόμενα: «Ὁ νόμος δὲν ἔχει ἕνα μοναδικὸ ἄνθρωπο ὡς δημιουργό. Εἶναι μᾶλλον τὸ προϊόν τῆς συμπράξεως πολλῶν ἀνθρώπων, ἦτοι τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ, ἢ ὅποια συντάσσει τὸ σχέδιο, τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν βουλευτῶν... Οἱ πολυάριθμοι αὐτοὶ ὅμως ἄνθρωποι εἶναι δυνατόν κάτω ἀπὸ τὶς ἴδιες λέξεις τοῦ νόμου νὰ ἔδωσαν ἕνα πολὺ διαφορετικὸ νόημα. Καὶ ἂν ἀποδεδειγμένα ὅλοι ἔδωσαν τὸ ἴδιο νόημα, ὅμως αὐτὸ δὲν θὰ ἦταν δεσμευτικὸ γιὰ τὸν ἐρμηνεύοντα νομικό. Γιατὶ γι' αὐτὸν ὁ νόμος δὲν εἶναι ἡ κοινὴ θέληση τῶν συντακτῶν τοῦ νόμου, τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν βουλευτῶν, ἀ λ λ ἂ ἡ θ ἔ λ η σ η τ ἦ ς π ο λ ι τ ε ἰ α ς (τοῦ κράτους - πολιτῶν), ἢ ὅποια δὲν συνδέεται (δὲν συμπίπτει) μὲ τὴ θέληση, τὴν ὅποια θέλουν νὰ προσδώσουν στὸ νόμο κάποια μεμονωμένα πρόσωπα» (G. Radbruch - K. Weigert, Einführung

in die Rechtswissenschaft, 11. Aufl., Stuttgart 1964, σελ. 251).

15. Ἡ ἀποψη, ὅτι τὸ ἰσχύον Σύνταγμα εἰδικότερα ἀναφέρεται σ' ὅλους τοὺς ἱερούς κανόνες (δογματικούς - λατρευτικούς καὶ διοικητικούς, καθὼς καὶ θεμελιώδεις καὶ μὴ) συνάγεται κατ' ἀντιδιαστολή καὶ πρὸς τὸ γεγονός, ὅτι τὸ προηγούμενο Σύνταγμα τοῦ 1968)⁷³ ἔκανε τὴ διάκριση αὐτή⁴. Ὅταν ὅμως ψηφίσθηκε τὸ Σύνταγμα τοῦ 1975 ἀπαλείφθηκε ἡ διάκριση αὐτὴ καὶ ἐπανῆλθε ἡ διατύπωση τῶν παλαιότερων Συνταγμάτων, ὅπου δὲν γινόταν ἐπίσης ἢ ἐν λόγῳ διάκριση. Ἄρα «ἡ θέληση τῆς Πολιτείας» (κράτους καὶ πολιτῶν), ἢ ὅποια δὲν συμπίπτει μὲ τὴ θέληση, τὴν ὅποια θέλουν νὰ προσδώσουν στὸ Σύνταγμα κάποια μεμονωμένα πρόσωπα, ἦταν προφανῶς καὶ ὁποσδήποτε εἶναι νὰ συμπεριλάβει ὅλους τοὺς κανόνες. Ἄλλ' ἂς μὴ ἐπιμενουμε καὶ νὰ μὴ περιοριστοῦμε μόνο στὸ σημεῖο αὐτό.

16. Ἡ ἀποψη μας ὅτι τὸ σχετικὸ ἄρθρο τοῦ Συντάγματος κατοχυρώνει ὅλους τοὺς κανόνες, ἐνισχύεται καὶ στηρίζεται καὶ στὸ ἐξῆς: Λέει δηλαδή τὸ ἄρθρο «τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως... τὰς ἱεράς παραδόσεις». Ἄν λοιπὸν εἶναι ὑποχρεωμένη ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία νὰ τηρεῖ τὶς διάφορες ἱερὲς παραδόσεις πού ὑπάρχουν στὴν Ἐκκλησία πολὺ περισσότερο εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ τηρεῖ τὴν κατ' ἐξοχὴν ἱερὴ Παράδοση, τὴν αὐθεντικὴ ἐκκλησιαστικὴ παράδοση, στὴν ὅποια ἀνήκουν καὶ ὅλοι οἱ ἐν λόγῳ ἱεροὶ κανόνες. Ἄρα μὲ τὴν ἀνωτέρω ἔκφραση τοῦ Συντάγματος «τὰς ἱεράς παραδόσεις» καλύπτονται καὶ κατοχυρώνονται γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ καὶ ὅλοι οἱ ἱεροὶ κανόνες.

17. Ἦσως λεχθῆ ὅτι ὁ συντάκτης τοῦ Συντάγματος δὲν ἐγνώριζε τὴν ἀνωτέρω σχέση ἱ. κανόνων καὶ ἱ. παραδόσεως, οὔτε εἶχε σκεφθῆ αὐτὴ τὴ συνέπεια. Τί σημασία ὅμως ἔχει αὐτό, ἐφ' ὅσον τὰ πράγματα ἀποδεικνύεται ὅτι ἔχουν ἔτσι καὶ ὅταν μάλιστα ἡ ἴδια

4. Ἄρθρον 1, παρ. 2: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει ἀναποσπᾶτως ἠνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης καὶ πάσης ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Τηρεῖ ἀπαρασαλεύτως, ὡς ἐκεῖνα, τοὺς περὶ τὸ ἔθγμα καὶ τὴν λατρείαν ἱεροῦς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνες καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις. Εἶναι ἀυτόκεφαλος, ἀσκει ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης Ἐκκλησίας τὰ κυριαρχικὰ αὐτῆς δικαιώματα καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιερέων».

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 191 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους

ἡ νομικὴ ἐπιστήμη (πρὸβλ. τοὺς προμνημονευθέντες G. Radbruch - K. Zweigert) στὰ ἀνωτέρω λεχθέντα προσθέτει τὰ ἑξῆς: «Μόνο τὸ ἴδιο τὸ περιεχόμενο τοῦ νόμου ἀποφασίζει... Ἔτσι ἡ νομικὴ ἐρμηνεία κατατάσσεται σὲ μιὰ σειρὰ ἄλλου εἴδους ἐρμηνειῶν, οἱ ὁποῖες ὅπως αὐτή... ἐρευνοῦν τὸ νόημα πὸν ὑπάρχει μέσα στὸ ἴδιο τὸ δημιούργημα τοῦ πνεύματος, ἀδιαφόρως ἐὰν αὐτὸ τὸ νόημα τέθηκε ἀπὸ κάποιον ἐνσυνειδήτως. Γιατὶ ἔγκειται στὴ μυστηριώδη δύναμη τῆς ἀνθρώπινης δημιουργίας τὸ νὰ προσδίδει στὰ δημιουργήματά της μιὰ βαθύτερη σημασία, ἀπ' ὅτι ὁ ἴδιος ὁ δημιουργὸς τοὺς φαντάζεται» (G. Radbruch - K. Zweigert, ὅπ. παρ., σελ. 251).

18. Τὴν ἀποψη αὐτὴ ὑποστηρίζει καὶ ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς τῆς Νομικῆς K. Engisch, ὁ ὁποῖος παρατηρεῖ: «Πολὸ εὖστοχα λέει ὁ Andre Gide στὸ ἔργο του Paludes: «... ἐκεῖνο πὸν μὲ ἐνδιαφέρει περισσότερο εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ πὸν πρόσθεσα χωρὶς νὰ τὸ ξέρω — αὐτὸ τὸ μέρος τοῦ ἀσυνειδήτου πὸν θὰ ἤθελα νὰ τὸ ὀνομάσω μέρος τοῦ Θεοῦ... Ἄς περιμένουμε τὴν ἀποκάλυψη τῶν πραγμάτων ἀπὸ παντοῦ, τὴν ἀποκάλυψη τῶν ἔργων μας ἀπὸ τὸ Κοινὸ» (K. Engisch, Μετάφρ. Δ. Σπινέλλη, Εἰσαγωγή στὴ νομικὴ σκέψη, Ἔκδ. Μορφωτικὸ Ἰδρυμα Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, Ἀθήνα 1981, σελ. 108). Γι' αὐτὸ καὶ προσθέτει συμπερασματικῶς ὁ ἴδιος: «Ἐδῶ καὶ μερικὲς δεκαετίες ἡ λεγομένη ἀντικειμενικὴ (κατὰ γράμμα) θεωρία ἐρμηνείας ἀρχίζει νὰ παίρνει τὸ προβάδισμα, καὶ μάλιστα σὲ μιὰ προφανῶς παράλληλη πορεία μὲ τὴ συνταγματικὴ καὶ τὴ δημοκρατικὴ ἀρχή» (ὅπ.π., σελ. 111).

19. Βάσει, λοιπόν, τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος⁵ καὶ τῶν συγχρόνων νομικῶν ἐρμηνευτικῶν μεθόδων καὶ περιορισμῶν μποροῦμε χωρὶς καμμία διάκριση (μεταξὺ δογματικολατρευτικῶν καὶ διοικητικῶν κανόνων ἢ θεμελιωδῶν καὶ μὴ) καὶ χωρὶς κανένα δισταγμὸ, νὰ ποῦμε, γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ, ὅτι κατοχυρώνονται καὶ σ υ ν τ α γ μ α τ ι κ ῶ ς ὁ λ ο ι ο ἰ ἰ ε ρ ο ἰ κ α ν ὄ ν ε ς, ἐφ' ὅσον ἔχουν ἐπικυρωθεῖ ἀπὸ Οἶκου. Συνόδους καὶ ἐφ' ὅσον ἀποτελοῦν μαζί μὲ τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὶς ἄλλες ἀποφάσεις τῶν Οἴκου. Συνόδων τὴν αὐθεντικὴν ἱερὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπομένως καὶ οἱ σχετικοὶ μὲ τὸ θέμα μας ἰ. κανόνες εἶναι συνταγματικῶς κατοχυρωμένοι. Ἄλλ' ἴσως πρέπει νὰ προχωρήσουμε.

5. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἄρθρο 3, διατυπώθηκε ὁρθῶς ἡ ἀποψη ὅτι καὶ τὸ ἄρθρο 13, κατοχυρώνει συνταγματικῶς τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς κανόνες. Πρὸβλ. Ἄ. ν. Μ α ρ ί ν ο υ, Ἡ συνταγματικὴ κατοχύρωσις τῶν ἰ. κανόνων, εἰς μελέτην του: Σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, Ἀθήνα 1984, σελ. 133 ἐξ.

20. Τὰ ἀνωτέρω περαιτέρω σημαίνουν, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος (κλήρος καὶ λαὸς) εἶναι καὶ συνταγματικῶς ὑποχρεωμένη νὰ τηρεῖ, νὰ διαφυλάσσει καὶ νὰ ἐφαρμόζει ὅλους τοὺς θεῖους κανόνες καὶ τὶς ἱερὲς παραδόσεις της, ἀναπόσπαστο — τὸ καὶ εὐσιωδέστερο — μέρος τῶν ὁποίων εἶναι οἱ ἐν λόγῳ κανόνες. Ἡ Ἑλληνικὴ δὲ Πολιτεία εἶναι ὑποχρεωμένη — ἐὰν δὲν θέλει νὰ καταλύεται ἡ συνταγματικὴ τάξη — ν ἂ ἔ λ έ γ χ ε ι, ἂν τηροῦνται ἀπαρασάλευτως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία οἱ «ιεροὶ κανόνες καὶ οἱ ἰ. παραδόσεις».

21. Γιὰ νὰ ἔχει ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία (ἡ νομοθετικὴ, ἐκτελεστικὴ, δικαστικὴ ἐξουσία) αὐτὴ τὴν ὑποχρέωση — ἢ καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα, ἐφ' ὅσον μάλιστα θέλει νὰ ἐκπροσωπεῖ καὶ τὸ πλήρωμα ἢ μέρος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας — εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ μὴν παραθεωρεῖ τοὺς ἱεροὺς κανόνες. Π ρ ᾱ γ μ α π ο ὐ σ η μ α ἰ ν ε ι, ὅτι οἱ ἰ. κανόνες πρέπει νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴ σύνταξη, τὴ θέσπιση καὶ τὴν ἔκδοση τῶν διαφόρων νόμων καὶ ἀποφάσεων τῆς Πολιτείας, ὥστε νὰ μὴν ἀντιτίθενται πρὸς αὐτούς. Γιατὶ ἄλλιῶς ἀντὶ νὰ βοηθᾶει τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας (κλήρο καὶ λαὸ) νὰ φυλάττουν ἀπαρασάλευτως τοὺς ἰ. κανόνες, θὰ τὰ ἐξωθεῖ νὰ τοὺς παραβαίνουν, πρᾶγμα πὸν εἶναι ἀ ν τ ι κ α ν ο ν ι κ ὸ καὶ ἀ ν τ ι σ υ ν τ α γ μ α τ ι κ ὸ.

22. Γιὰ τὴν πραγματικὴ ὅμως αὐτὴ συμφωνία τῶν νόμων καὶ ἀποφάσεων τῆς Πολιτείας μὲ τοὺς θεσμοὺς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀπαραίτητη ἡ αὐθεντικὴ γνώση καὶ ἐρμηνεία τῶν ἰ. κανόνων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο ἐπιτυγχάνεται τουλάχιστον καὶ κατὰ ἐπιστημονικὴ δεοντολογία, μὲ τὴ συνεργασία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ τοῦτο, γιατί αὐτὴ τυχαίνει νὰ εἶναι ex officio ὁ ἀρμοδιότερος ἐκπρόσωπος καὶ ἐκφραστὴς τῆς καθόλου Ἐκκλησίας στὴν Ἑλλάδα, καὶ γιὰ τοῦτο ὁ αὐθεντικότερος ἐρμηνευτὴς τῶν ἰ. κανόνων αὐτῆς. Γι' αὐτὸ ἄλλως τε καὶ τὸ Σύνταγμα λέει: «τηροῦσα ἀπαρασάλευτως (ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος) ὡ ς ἔ κ ε ἰ ν α », δηλαδὴ ὅπως οἱ ἄλλες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, τουτέστι τὸ σύνολο τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, τοὺς ἰ. κανόνες.

23. Συνεργασία, λοιπόν, Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας (π.χ. πολιτειακοῦ νομοθέτη, Ὑπουργοῦ, Δικαστῆ) βάσει τῶν ἱερῶν κανόνων, τῆς Παραδόσεως, εἶναι ἀπαραίτητη. Εἶναι ἡ βάση διαφωτίσεως καὶ λύσεως τῶν προβλημάτων. Αὐτὴ κατοχυρώνει καὶ τὴ συνταγματικότητα καὶ τὴν κανονικότητα τῶν νόμων καὶ κάθε ἀποφάσεως καὶ ἐνεργείας, τόσο ἀπὸ τὴν πλευρὰ

Ο ΟΡΟΣ ΤΗΣ Δ' ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΚΑΙ Η ΑΡΝΗΣΙΣ ΑΥΤΟΥ ΥΠΟ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΩΝ*

Ἐρωτῶμεν προσέτι. Ἐάν δεχθῶμεν ὡς ὀρθοδόξους τοὺς ἀρνητὰς τοῦ ὅρου τῆς Χαλκηδόνας, δύναται νὰ στηριχθῆ πλεόν ὡς ἐπιχείρημα ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων, ἢ θέσις ὅτι διὰ τοῦ FILIOQUE τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ἐπέρχεται προσθήκη - ἀλλοίωσις εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Συμβόλου Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος²³, δεδομένου ὅτι οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι διὰ τῆς προσθήκης τοῦ FILIOQUE δὲν ἀλλοιοῦται ἡ διδασκαλία τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως, ἀλλ' ἀπλῶς «ἐρμηνεύεται» αὐτή²⁴;

Καὶ ἐρωτῶμεν περαιτέρω. Ἐάν γίνουν δεκτοὶ ὡς Ὁρθόδοξοι οἱ ἀρνούμενοι τὴν Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικὴν Σύνοδον Ἀντιχαλκηδόνοι καὶ ὀδηγηθῶμεν εἰς «τὴν πλήρη κοινωνίαν τῶν δύο οἰκογενειῶν Ἐκκλη-

σιῶν ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν», κατὰ τὸ κείμενον τῆς «δηλώσεως», θὰ ὑπάρχουν ἐν τῇ μιᾷ, πλεόν, Ἐκκλησίᾳ πιστοὶ δεχόμενοι τὰς ἐπτὰ Οἰκουμενικὰς Συνόδους καὶ πιστοὶ μὴ δεχόμενοι ταύτας;

Καί, ἀκόμη, ἐρωτῶμεν. Θὰ ζητηταί εἰς τὸ ἐξῆς, ὡς μέχρι τοῦδε, παρὰ τῶν μελλόντων νὰ χειροτονηθοῦν ἐψηφισμένων Ἐπισκόπων ἢ ἀποδοχῆ τῶν ἁγίων ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ἡ ὁμολογία τῶν ὑπ' αὐτῶν, ὡς ὑπὸ φωτιστικῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὀδηγουμένων, ἐκτεθέντων ὅρων τῆς ὀρθῆς πίστεως²⁵ ἢ παρ' ἄλλων θὰ ζητεῖται καὶ παρ' ἄλλων δὲν θὰ ζητεῖται²⁶;

25. Ὁ ἐψηφισμένος Ἐπίσκοπος πρὸ τῆς χειροτονίας του καὶ μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀπαγγελίαν τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως προσθέτει: «Πρὸς δὲ τούτοις στέργω καὶ ἀποδέχομαι τὰς ἁγίας ἐπτὰ Οἰκουμενικὰς Συνόδους, καὶ τῶν Τοπικῶν, ἃς ἐκείναι ἀποδεξάμεναι ἐκύρωσαν, ἐπὶ φυλακῇ τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Ἐκκλησίας δογματῶν ἀθροισθεῖσαι. Ὁμολογῶ πάντα τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὡς ὑπὸ φωτιστικῆς Χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὀδηγουμένων, ἐκτεθέντας ὅρους τῆς ὀρθῆς Πίστεως... (Ἀρχιερατικόν, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήναι, 1971, σ. 88).

26. Ἀνάλογόν τι ἐρώτημα τίθεται καὶ περὶ τῆς καθομολογήσεως, τὴν ὅποιαν δίδουν οἱ ἀναγορευόμενοι διδάκτορες τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Σήμερον ὁ ὀρθόδοξος διδάκτωρ ὁμολογεῖ: «Γὰ δόγματα τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐσαεὶ τηρήσειν ἀκέραια καὶ ἀκίβδηλα, ταῖς θείαις Γραφαῖς αὐτῷ τε τῷ Ἱερῷ Εὐαγγελίῳ καὶ ταῖς τῶν Ἀποστόλων διδασκαλίαις καὶ τοῖς τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων θεσπίσμασιν ἀπαρატρέπτως ἐπόμενος καὶ μηδὲν τούτους ἀντίδοξον μηδ' ἀπηγές, μηδ' ἀλλότριον, μηθ' ἑτέρους διδάξειν μητ' αὐτὸς ἀποδέξασθαι». Ὁ ἀντιχαλκηδόσιος δίδει εἰδικὸν ὄρκον, ἔθθα δὲν μνημονεύονται αἱ ἐπτὰ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, διότι λαμβάνει καὶ «εἰδικόν» διδακτορικὸν δίπλωμα, καθὼς λαμβάνει καὶ «εἰδικόν» πτυχίον ὁ ἀντι-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 193 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

23. Βεβαίως τὸ Filioque ἀπορρίπτεται ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ δι' ἄλλους βασικοὺς λόγους καὶ δῆ, διότι ἀντίκειται εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, αὐτοῦ τοῦ Θεανθρώπου ὁμιλοῦντος περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ Πνεύματος «τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται» (Ἰωάν. 15, 26), καὶ ὀδηγεῖ εἰς παραδοχὴν διαρχίας ἐν τῇ Θεότητι, Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, ἐνῶ μόνη ἀρχὴ καὶ αἰτία, ἐνδοτριαδικῶς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ὁ Πατήρ. Βλέπε πλείονα συνοπτικῶς μὲν ἐν Ν. Ε. Μητροπολίτου, Θέματα ὀρθοδόξου δογματικῆς θεολογίας, Ἀθήναι 1989⁴, σ. 135-136, ἐκτενέστερον ἐν Χρ. Ἀνδροῦτσου, Συμβολικὴ ἐξ' ἐπόψεως ὀρθοδόξου, Θεσσαλονίκη 1963³, σ. 149-159. Πρωτοπ. Ἰω. Ρωμανίδου, Δογματικὴ καὶ Συμβολικὴ θεολογία τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμος Α' Θεσσαλονίκη 1983, σ. 342 ἐξ.

24. Ἀντίρροισιν τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ τούτου ἰσχυρισμοῦ βλ. ἐν Σπ. Μπιλάλη, Ἡ αἵρεσις τοῦ Filioque, τόμος Α', Ἱστορικὴ καὶ κριτικὴ θεώρησις τοῦ Filioque, Ἀθήναι 1972, σ. 316-323.

τῆς Πολιτείας, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Λέμε αὐτό, γιατί καὶ ὅποιαδήποτε ἐνέργεια τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων ἀπομακρύνεται (ἢ ἀφηνεῖται νὰ ἀπομακρυνεῖ) ἀπὸ τὴ βάση καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἰ. κανόνων καὶ τῶν θεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας (ὅπως εἶναι ἡ Οἰκονομία) δηλ. ἀπὸ τὴν κανονικὴ τάξη καὶ τὴν παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας, κινδυνεύει νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἀντικανονικὴ καὶ ἄρα νὰ κηρυχθῆ ὡς ἀντισυνταγματικὴ.

24. Ἐπαναλαμβάνομε: Μετὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ ὡς συνέπεια αὐτῶν γίνεται ἀντιληπτὸ καὶ πρέπει νὰ γίνῃ ἀποδεκτό, ὅτι κάθε νόμος τοῦ Κράτους, κάθε πράξις τῶν ἁρμοδίων κρατικῶν ὀργάνων καὶ κάθε ἀπόφασις

τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν, ἢ ὅποια ἐπιβάλλει στὴν Ἐκκλησίαν νὰ πράξει παρὰ τοὺς κανόνες τῆς ἢ πού ἀκυρώνει πράξεις τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖες εἶναι σύμφωνες μὲ τοὺς ἰ. κανόνες, τοὺς θεσμοὺς καὶ τὶς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀντικανονικὴ καὶ ἄρα ἀντισυνταγματικὴ. Μήπως, λοιπόν, αὐτὸ συμβαίνει, ἔστω σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις καὶ μὲ τὴν πρόσφατη ἀπόφασις τοῦ Σ.τ.Ε. (3791 - 3804/30.10.1990) π ο ὐ θ έ λ ε ι νὰ ἀκυρώσει πράξεις τῆς Συνόδου;

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ι. ΜΠΟΥΤΜΗΣ
Καθηγητῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν

Η ΠΕΝΘΕΚΤΗ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΤΗΣ ΕΡΓΟ*

Τὴν ιδιότητα τοῦ κληρικοῦ, καὶ εἰδικῶς ὁρισμένες προϋποθέσεις γιὰ τὴν κτήση τῆς καὶ τὴν ἰδιαίτερη νομικὴ μεταχείριση ποὺ αὐτὴ προκαλεῖ, ἀφορᾶ μίᾳ μεγάλῃ κατηγορίᾳ κανόνων ποὺ περιλαμβάνει τοὺς κανόνες 7, 9, 10, 14-18, 21-24, 27 καὶ 34. Σ' αὐτοὺς μπορεῖ νὰ ἐνταχθοῦν καὶ ὅσοι κανόνες ἔχουν ὡς ἀντικείμενο τὸ δίκαιο τοῦ γάμου τῶν κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι, ὅπως εἶδαμε, ἐξετάσθηκαν γιὰ λόγους συστηματικῶς (γιὰ νὰ μὴ διασπασθεῖ τὸ δίκαιο τοῦ γάμου) στὸ πλαίσιο ἄλλης ὁμάδας.

Μὲ τοὺς κανόνες 14 καὶ 15 καθορίζεται τὸ ὄριο ἡλικίας ποὺ πρέπει νὰ ἔχει συμπληρώσει ὁ ὑποψήφιος γιὰ χειροτονία: Τὰ 30 χρόνια ὁ πρεσβύτερος, τὰ 25 ὁ διάκονος, τὰ 40 ἡ διακόνισσα καὶ τὰ 20 ὁ ὑποδιάκονος.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 195 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

Μήπως ἀποδοχὴ ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν ὡς ὀρθῶν κρινομένων χριστολογικῶν θέσεων τῶν Ἀντιχαλκηδονίων καὶ παραλλήλως ἀποδοχὴ τῆς ὑπ' αὐτῶν ἀρνήσεως τοῦ ὅρου τῆς Χαλκηδόνος θὰ ἐσήμαινεν ἀπαρχὴν ὑποχωρήσεως τῆς Μίας, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς, τούτεστι τῆς Ὁρθοδόξου²⁷, Ἐκκλησίας, ἢ, ἀκριβέστερον, τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας, εἰς θέματα πίστεως ἐναντι τῶν ἑτεροδόξων;

Πιστεύομεν, ὅτι, τελικῶς, δὲν θὰ συμβῆ τοιοῦτόν τι. Οἱ Ποιμένες τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, κληρὸς ἅμα καὶ λαός, ἔπερ καὶ ἀποτελεῖ τὸν φύλακα, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀληθείας, θὰ σταθμίσουν τὰς εὐθύναις τῶν ἐν προκειμένῳ καὶ μετὰ συνέσεως, δεχόμε-

νηκιδόνιος ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἐὰν γίνῃ ἢ κατὰ τὰ ἀνωτέρω «ένωσις» τότε καὶ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ θὰ πρέπει κατὰ τὴν ἀναγόμεναι διδασκῶν αὐτῆς παρ' ἄλλων μὲν νὰ ζητῆ καθολολόγησιν πίστεως εἰς τὰς ἐπτὰ Οἰκουμενικὰς Συνόδους, παρ' ἄλλων δὲ μελῶν τῆς αὐτῆς ἐνιαίας Ἐκκλησίας νὰ μὴ ζητῆ;

27. Περὶ τοῦ ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἡ Μία, Ἀγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία βλέπε, πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν κατηγορηματικὴν δῆλωσιν τῆς Ὁρθοδόξου ἀντιπροσωπείας ἐνώπιον τῆς Γ' Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ «Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν» ἐν Νέω Δελχί τῶν Ἰνδιῶν. Κατὰ τὸ κείμενον τῆς δηλώσεως «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν εἶναι μίᾳ Ὁμολογία, μίᾳ ἐκ τῶν πολλῶν, μίᾳ μεταξὺ τῶν πολλῶν. Διὰ τοὺς Ὁρθοδόξους ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ «καθολικὴ» Ἐκκλησία... (Παρά Ἰ.ω. Καραμύρη, Τὰ δογματικά... II², σ. 978 [1076]).

νος. Ἐδῶ ἐπαναλαμβάνονται χωρὶς προσθήκης οἱ ἐπιταγές τῶν κανόνων 11 Νεοκαισαρείας (πρεσβύτεροι), 16 Καρχηδόνος (διάκονοι) καὶ 15 Χαλκηδόνος (διακόνισσες). Ἡ ρύθμιση αὐτὴ συμπορεύεται μὲ τὸ περιεχόμενο τῆς ν. 123.13 τοῦ Ἰουστινιανοῦ, μὲ ἐξαιρέση τὸν ὑποδιάκονο, γιὰ τὸν ὁποῖο ἢ γεὰρ ἀπαιτεῖ τὴν συμπλήρωσιν τῶν 25 χρόνων. Μὲ τὸν καν. 16 ἐρμηνεύεται αὐθεντικῶς ὁ καν. 15 Νεοκαισαρείας, ποὺ ἀξίωμε νὰ μὴν ὑπερβαίνει ὁ ἀριθμὸς τῶν διακόνων τοὺς ἐπτὰ κατὰ πόλιν, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ μέγεθός τῆς. Κατὰ τὴν ἐρμηνεία τῶν Πατέρων τῆς Πενθέκτης ὁ περιορισμὸς ἐκείνος «ὁ περὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις διακονοῦμένων ἀνδρῶν ἦν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν χρείαις τῶν τραπεζῶν ὑπουργίας».

Ἐπίσης στοὺς διακόνους ἀναφέρεται ὁ καν. 7, ποὺ

νοὶ τὸν φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θὰ τοποθετηθοῦν ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ τρόπου τῆς ἐπαγενώσεως τῶν Ἀντιχαλκηδονίων μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἐπαγένωσις, καθ' ἡμᾶς, δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ πραγματικῶς ἄνευ τῆς ἀποδοχῆς ὑπὸ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων τοῦ ὅρου τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἄς εὐχρηθῶμεν καὶ ἄς προσευχηθῶμεν, ὅπως ὁ ἐν Τριάδι Θεὸς φωτίσῃ ὄχι μόνον τὰ μέλη τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας πρὸς διαφύλαξιν τῆς πίστεως τῶν ἀκεραίας καὶ ἀπαραχαράκτου, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους ἀδελφούς μας πρὸς ἀποδοχὴν τοῦ ὅρου τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καθὼς ἐφώτισε καὶ τοὺς Πατέρας τῆς Συνόδου, οἵτινες «ὄλην εἰσδεξάμενοι, τὴν νοητὴν λαμπηδόνα, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὑπερφύεστατον χρησιμολόγημα, τὸ βραχὺ ρήματι, καὶ πολὺ συνέσει, θεοπνεύστως ἀπεφθέγγαντο, ὡς χριστοκήρυκες, εὐαγγελικῶν προϊστάμενοι, δογμάτων οἱ μακάριοι, καὶ τῶν εὐσεβῶν παραδόσεων, ἀγνωθῶν λαθόντες, τὴν τούτων ἀποκάλυψιν σαφῶς, καὶ φωτισθέντες ἐξέθεντο, ὅρον θεοδίδακτον»²⁸.

(Τέλος)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΕΓΘ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

28. Στιχηρὸν προσόμιον αἰῶν Ὁρθροῦ Κυριακῆς τῶν Ἁγίων 630 θεοφόρων Πατέρων τῆς Ἀγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Δ' Συνόδου τῆς ἐν Χαλκηδόνι, ἐν Μηναῖον Ἰουλίου, σ. 76.

τοὺς ἀπαγορεύει νὰ καταλαμβάνουν θέση πρὶν ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους, ἀκόμη κι ἂν εἶναι φορεῖς ἀξιώματος⁵⁹. Ὁ κανόνας φαίνεται νὰ εἶναι ἀπλή ἐπανάληψη τοῦ καν. 18 τῆς Νικαίας, ὡστόσο περιέχει σημαντικές προσθήκες. Πρῶτον, τὴ διευκρίνιση ὅτι ἡ ἀπονομὴ ὀφφικίου σὲ διάκονο δὲν τοῦ παρέχει δικαίωμα προκαθηδρίας (ἀναγκαῖα διευκρίνιση, γιατί κατὰ τὸν 7ο αἰῶνα οἱ ὀφφικιοῦχοι διάκονοι ἦσαν πολὺ περισσότεροὶ παρὰ κατὰ τὸν 5ο), καὶ δεύτερον, τὴν ἐξαίρεση ὅτι ἡ ρύθμιση δὲν ἰσχύει, ἂν ὁ διάκονος ἐκπροσωπεῖ τὸν οἰκείο πατριάρχη ἢ μητροπολίτη σὲ ἄλλη πόλη, ὅποτε ἀπολαύει τῶν τιμῶν ποὺ προσήκουν στὸν ἐκπροσωπούμενο. Γιὰ τὸν κανόνα αὐτὸ πρέπει νὰ σημειωθεῖ, ὅτι εἶναι ὁ μόνος στὸ ὀρθόδοξο κανονικὸ δίκαιο ποὺ προβλέπει τὴν ποινὴ τῆς ἀπώλειας τῆς ἀρχαιότητος στὸ θαθμό.

Οἱ κανόνες 22 καὶ 23 ἀπαγορεύουν καὶ τιμωροῦν τὶς σιμωνιακὰς χειροτονίες καὶ τὴ σιμωνιακὴ (ἐναντι ἀνταλλάγματος) παραρχὴ τῆς Θεῆς Κοινωνίας⁶⁰. Οἱ κανόνες 17 καὶ 18 ἀναφέρονται στὸ δεσμὸ τοῦ κληρικοῦ μετὰ τὴν ἐκκλησία, γιὰ τὴν ὁποία χειροτονήθηκε, ἀπαγορεύοντας τὴν (ὀριστικὴ) μετακίνησή του χωρὶς «ἀπολυτικὴ ἐπιστολὴ» τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου καὶ ἐπιβάλλοντας τὴν ἐπάνοδο, ἂν ἡ ἀπομάκρυνση ἔγινε γιὰ λόγους ἀνωτέρας βίας, μόλις παρέλθουν οἱ λόγοι αὐτοὶ (π.χ. ἐπιδρομὴ βαρβάρων). Τὴν ἀπαγόρευση τῆς προσλήψεως ξένων κληρικῶν προβλέπουν καὶ πολλοὶ ἄλλοι κανόνες (βλ. καν. 15 καὶ 16 τῆς Νικαίας, 3 τῆς Ἀντιοχείας, 15 καὶ 19 τῆς Σαρδικῆς, 15 τῶν Ἀποστόλων, 5 καὶ 20 τῆς Χαλκηδόνος, 54 τῆς Καρχηδόνος), ἀλλὰ ὁ καν. 17 ἀπειλεῖ (γιὰ πρώτη φορὰ) κατὰ τοῦ ἐπισκόπου ποὺ δέχεται κληρικὸ ξένης ἐπισκοπῆς τὴν ποινὴ τῆς καθαιρέσεως. Στὴ διατήρηση τῆς κανονικῆς τάξεως καὶ πειθαρχίας ἀναφέρεται καὶ ὁ καν. 34 ποὺ ἐπαναλαμβάνοντας (χωρὶς καμιά φανερὴ ἀλλαγὴ) τὸν καν. 18 τῆς Χαλκηδόνος, ἀπειλεῖ μετὰ καθάρσεως τοὺς κληρικούς ἢ μοναχοὺς (προφανῶς τοὺς ἱερομονάχους, γιατί ἐπὶ ἀπλῶν μοναχῶν μόνον ἀπώλεια τοῦ ἀξιώματος ποὺ τυχὸν φέρουν εἶναι δυνατὴ), οἱ ὁποῖοι συνωμοτοῦν ἢ φατριάζουν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου ἢ τῶν συγκληρικῶν τους.

Τὴν κατὰ κυριολεξία εἰδικὴ νομικὴ μεταχείριση τῶν κληρικῶν ἔχουν ὡς ἀντικείμενο οἱ κανόνες 9 (ἀπαγόρευση διατηρήσεως καπηλείου· πρβλ. καὶ καν. 54

τῶν Ἀποστόλων)⁶¹, 10 (ἀπαγόρευση τοκοληψίας· βλ. καὶ καν. 17 τῆς Νικαίας)⁶², 24 (ἀπαγόρευση παρακολουθήσεως ἵπποδρομιῶν ἢ σκηναίων θεαμάτων· πρβλ. καὶ καν. 54 τῆς Λαοδικείας) καὶ 27 (ὕποχρέωση τῶν κληρικῶν νὰ φέρουν ὀρισμένη ἀμφίεση). Ὁ καν. 21 ἐπιτρέπει στοὺς καθηρημένους κληρικούς ποὺ ἔχουν εἰλικρινῶς μετνοήσει, νὰ διατηροῦν τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση, ὡς πρὸς τὴν κόμμωση, κληρικῶν.

Εἰδικὲς ὑποχρεώσεις προβλέπουν γιὰ τοὺς ἐπισκόπους οἱ κανόνες 19, 20, 35, 37 καὶ 39, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ ἀποτελέσουν μαζί μετὰ τὴν προηγούμενη ὁμάδα μίαν ἐνότητα. Ὁ καν. 19 ἀφορᾷ τὴν ὑποχρέωση τῶν ἐπισκόπων νὰ διδάσκουν τὸ ποιμνιὸ τους (πρβλ. καὶ καν. 58 τῶν Ἀποστόλων καὶ 121 τῆς Καρχηδόνος) καὶ ὁ καν. 20, ἀντιστοίχως, ἀπαγορεύει στοὺς ἐπισκόπους νὰ ἀσκοῦν τὴ διδασκτικὴ τους ἐξουσία σὲ ξένη ἐπισκοπὴ (πρβλ. καὶ καν. 11 τῆς Σαρδικῆς). Εἶναι δὲ καὶ ὁ μόνος κανόνας, ποὺ προβλέπει τὴν ποινὴ τοῦ ὑποβιβασμοῦ σὲ πρεσβύτερο. Τὴ δυνατότητα, ἀντιθέτως, νὰ ἀσχεῖ ἕνας ἐπίσκοπος τὴν (ἀρχ.) ιερατικὴ του ἐξουσία μέσα στα ὅρια ξένης ἐπαρχίας προβλέπει ὁ καν. 37. Ἡ ρύθμιση ὁμοῦ αὐτὴ εἶναι προσωρινὴ καὶ ἀφορᾷ ἐκείνους μόνον τοὺς ἐπισκόπους ποὺ παραμένουν μακριὰ ἀπὸ τὴν ἔδρα τους ὄχι ἐκουσίως (ὅπως προβλέπουν οἱ κανόνες 18 τῆς Ἀντιοχείας καὶ 36 τῶν Ἀποστόλων), ἀλλὰ ἀκουσίως λόγω βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς. Δὲν πρόκειται ἐδῶ περὶ τιτουλαρίων ἐπισκόπων, γιατί οἱ ἐπίσκοποι αὐτοὶ ἀσκοῦν πραγματικὴ διαίκτηση. Ὑπῆρξε ὁμοῦ ἡ πρακτικὴ ποὺ διαμορφώθηκε μετὰ αὐτὸν τὸν κανόνα ἢ ἀφετηρία καὶ ἡ θεωρητικὴ βάση γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ θεσμοῦ τῶν τιτουλαρίων⁶³. Προσωρινὸ χαρακτῆρα ἔχει καὶ ἡ ρύθμιση τοῦ καν. 39 γιὰ τὸν ἐπίσκοπο Κύπρου (πρβλ. καὶ καν. 8 τῆς Ἐφέσου) λόγω τῆς ξενικῆς κατοχῆς τοῦ νησιοῦ. Τέλος, ὁ καν. 35 ἀποβλέπει στὴν προστασία τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Ἀπαγορεύει στοὺς μητροπολίτες, σὲ περίπτωσι θανάτου κάποιου ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας τους, νὰ σφετερίζονται περιουσιακὰ στοιχεῖα εἴτε τῆς ἐπισκοπῆς, εἴτε τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας τοῦ νεκροῦ

61. Πρβλ. Ἐλευθερίας Παπαγιάννη, Ἐπιτρέπόμενες καὶ ἀπαγορευμένες κοσμικὲς ἐνασχολήσεις τοῦ βυζαντινοῦ κλήρου, Δ' Πανελλήνιο Ἱστορικὸ Συνέδριο. Πρακτικά (Θεσσαλονίκη 1983) 145-166 (ἐδῶ 150).

62. Πρβλ. Ἐλευθερίας Παπαγιάννη, «Κληρικὸς ἐγγύας διδοὺς καθαιρέσθαι». Ἐρευνα γιὰ τὴν παράδοση καὶ συμβολὴ στὴν ἐρμηνεία τοῦ κανόνα 20 τῶν Ἀποστόλων, Χριστιανὸς 25 (1986) 3-16.

63. Βλ. Χρυσόστομο (Παπαδοπούλου) Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Περὶ χωρεπισκόπων καὶ τιτουλαρίων ἀρχιερέων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, Ἐκκλησία 13 (1935) 57-60, 65-66, 73-75 (καὶ ἀνάτυπο, ἐδῶ σ. 20 ἀνατύπ.).

59. Βλ. καὶ Π. Μπούμη, Τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀφφίκια ὡς τὰ «κατὰ κόσμον» ἀξιώματα. (Συμβολὴ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ζ' κανόνα τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου), Θεολογία 41 (1970) 456-466.

60. Πρβλ. Ἐλευθερίας Παπαγιάννη, Τὰ οικονομικὰ τοῦ ἐγγαμου κλήρου στὸ Βυζάντιο [Forschungen zur byzant. Rechtsgeschichte. Athener Reihe, 1], Ἀθήνα 1986, σ. 225, 232, 290.

(πρβλ. και καν. 22 τῆς Χαλκηδόνος, ὅπου ὁμως δὲν γίνεται μνεία και τοῦ μητροπολίτου).

Οἱ μοναχοὶ ἀποτελοῦσαν σὲ ὅλη τὴ βυζαντινὴ περίοδο ἕνα σημαντικὸ μέρος τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ συστηματικὴ ὀργάνωση τοῦ μοναχικοῦ βίου ἄρχισε νὰ συντελεῖται σχεδὸν στὰ μέσα τοῦ 4ου αἰώνα, στοὺς κανόνες τῶν πρώτων συνόδων δὲν ἀπαντοῦν ρυθμίσεις σχετικὲς μὲ τοὺς μοναχοὺς. Τὸ κενὸ κάλυψε ὁ Μ. Βασίλειος, ἀλλὰ και αὐτός, ἐπειδὴ ἀφιέρωσε στὴ μοναχικὴ ὀργάνωση τοὺς «ὄρους κατὰ πλάτος» και τοὺς «ὄρους κατ' ἐπιτομήν», δὲν ἀσχολήθηκε στοὺς κανόνες του ἰδιαίτερος μὲ τὴν κατὰ κυριολεξία ὀργάνωση τῶν μονῶν, ἀλλὰ περισσότερο μὲ τὶς ἠθικῆς φύσεως παρεκτροπές τῶν μοναχῶν. Ἔτσι, θρῖσκοντας τὸ πεδίο ἐλεύθερο ὁ Ἰουστινιανὸς Α', ἐξέδωσε πλῆθος διατάξεων ποὺ εἶχαν ὡς ἀντικείμενο τὴν ὀργάνωση και διοίκηση τῶν μονῶν, τὴν κτήση τῆς μοναχικῆς ιδιότητος και τὴ διαβίωση τῶν μοναχῶν (γ. 5, ἔτ. 535, γ. 76, ἔτ. 538, γ. 79, ἔτ. 539, γ. 123.34-44, ἔτ. 546, και γ. 133, ἔτ. 539).

Σχετικὲς διατάξεις θέσπισαν και οἱ Πατέρες τῆς Πενθέκτης συνόδου στοὺς κανόνες 40-48. Δύο ἀπὸ αὐτοὺς ἀναλύθηκαν ἤδη πρὸ πάνω λόγω τῆς συναφείας τοὺς μὲ ἄλλα θέματα. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους ὁ καν. 40 ἐπιβάλλει νὰ γίνονται δεκτοὶ στίς μονές μόνον ὅσοι ἔχουν σοβαρὴ πρόθεση νὰ ἐγκαταβιώσουν, μειώνει ὡστόσο τὸ ὄριο τῶν συμπληρωμένων 16 χρόνων, ποὺ προέβλεπε ὁ καν. 18 τοῦ Μ. Βασιλείου, ἀπαιτώντας μόνον τὴ συμπλήρωση τοῦ 10ου ἔτους τῆς ἡλικίας, και αἰτιολογεῖ τὴ μεταβολὴ αὐτὴ προβάλλοντας τὴν ἐδραίωση τῆς χριστιανικῆς πίστεως και τὴν ἰσχυροποίηση τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ στὸ μεταξύ εἶχαν συντελεσθεῖ. Ὑπὸ τὶς παραπάνω προϋποθέσεις διευκρινίζεται στὸν καν. 43, ὅτι ὅποιοσδήποτε γίνεται δεκτὸς και ὅτι ὁ προηγούμενος βίος του —ὅσο κι ἂν ἦταν ἐπιλήψιμος— δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει ἐμπόδιο γιὰ τὴν περιβολὴ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος. Αὐτὸ ὁμως δὲν σημαίνει, ὅτι ἡ προσέλευση στὸ μοναχικὸ βίον εἶναι τελείως ἀκώλυτη, γιὰ τὸν κανόνα δὲν γίνεται μνεία γιὰ τὶς ἄλλες αἰτίες, ποὺ συνιστοῦν εἴτε ἀνατρεπτικά, εἴτε ἀναβλητικὰ κωλύματα (π.χ. ἡ δουλεία), και οἱ ὅποιες προβλέπονται ἀπὸ τὴν πολιτειακὴ νομοθεσία⁶⁴.

Ὁ καν. 41 ὀρίζει τὶς προϋποθέσεις γιὰ τὴν εἴσοδο στίς ἐγκλειστρες ὄσων ἤθελαν νὰ μονάσουν ὡς ἐγκλειστοί. Ὁ καν. 42 ἐπιτάσσει τὴν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὶς πόλεις τῶν περιφερομένων «ἐρημιτῶν» και τὴν ὑπο-

χρεωτικὴ ἐγκατάστασή τους σὲ μονή, σὲ περίπτωσι, δὲ ἀρνήσεώς τους τὴν ἔξωσή τους στίς ἐρήμους. Μὲ τὸν καν. 45 ἀποδοκιμάζεται ἡ συνήθεια νὰ προσέρχονται οἱ ὑποψήφιες μοναχές γιὰ τὴν τέλεση τῆς κορυφῆς μὲ πολυτελὴ κοσμικὴ ἀμφίεση. Ὁ καν. 46 ἀπαγορεύει τὴ χωρὶς συγκεκριμένη ἀνάγκη και ἄδεια τοῦ ἡγουμένου ἐξοδο τῶν μοναχῶν ἀπὸ τὴ μονή (πρβλ. και γ. 133.5) και εἰδικῶς γιὰ τὶς μοναχές ἀποκλείει τελείως τὴ διανυκτέρευση τους ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήρι. Τέλος, μὲ τὸν καν. 47 θεσπίζεται τὸ ἄδικο τῶν μονῶν γιὰ πρόσωπα τοῦ ἀντίθετου φύλου ποὺ εἶχε ἤδη καθιερωθεῖ ἡ γ. 133.3 τοῦ Ἰουστινιανοῦ και ἀπαγορεύει ὑπὸ τὴν ἀπειλὴ αὐστηρῶν ποινῶν τὴ διανυκτέρευση γυναικῶν σὲ ἀνδρικὰ μοναστήρια και ἀνδρῶν σὲ γυναικεῖα⁶⁵.

Τὴν τελευταία μεγάλη ἐνότητα κανόνων ἀποτελοῦν ἐκεῖνοι, μὲ τοὺς ὁποίους σκοπεῖται ἡ προστασία τῶν ἱερῶν πραγμάτων, δηλαδὴ οἱ κανόνες 49, 68, 69, 73, 74, 76, 82, 88 και 97. Ἀπὸ αὐτοὺς οἱ κανόνες 74, 76, 88 και 97 ἐπιβάλλουν νὰ ἐπιδεικνύεται στὸν ἱερὸ χῶρο τοῦ ναοῦ και στὸν ἄμεσο περίγυρό του ὁ ἀρμόζων σεβασμός. Ἀπαγορεύεται λοιπὸν μέσα στοὺς ἱεροὺς τόπους ἡ παράθεση γευμάτων (καν. 74), ἡ ἐμπορία τροφίμων ἢ ἄλλων εἰδῶν (καν. 76), ἡ εἰσαγωγὴ ζώων (ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περίπτωσι ἀφουκτικῆς ἀνάγκης μὲ ἄμεσο κίνδυνο θανάτου) (καν. 88) και ἡ οἰκησι ἐγγαμίων ζευγῶν ἢ ἡ ἐκκοσμίκευσή τους μὲ ὅποιοδήποτε ἄλλο τρόπο (καν. 97). Τὴν τελευταία αὐτὴ ἀπαγόρευση, δηλαδὴ τὴ μεταβολὴ τῆς χρήσεώς τους και τὴ μετατροπὴ τους σὲ «κοσμικὰ καταγώγια» περιλαμβάνει εἰδικῶς γιὰ τὶς μονές ὁ καν. 49. Στὸ πρῶτο και τελευταίον μέρος του ἐπαναλαμβάνει ὁ κανόνας τὸ περιεχόμενον τοῦ καν. 24 τῆς Χαλκηδόνος. Γιὰ νὰ γίνῃ ὁμως ἡ προστασία περισσότερο ἀποτελεσματικὴ, παρεμβλήθηκε στὸ κείμενο μία φράσι, μὲ τὴν ὁποία ἀπαγορεύονται οἱ «χαριστικὲς» δωρεές μονῶν, συνήθεια ὁμως, ποὺ ἀντὶ νὰ περισταλεῖ ἐξαπλώθηκε περαιτέρω κατὰ τοὺς ἐπόμενους αἰῶνες⁶⁶.

Μία σειρά εἰδικῶν ἀπαγορεύσεων περιέχουν οἱ ἄλλοι κανόνες τῆς ἴδιας ομάδας. Ὁ καν. 68 ἀπαγορεύει τὴν καταστροφὴ χειρογράφων μὲ τὸ κείμενο τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἢ μὲ πατερικὰ κείμενα, ὁ καν. 69 ἀπα-

65. Πρβλ. Στ. Παπαδάτου, Τὸ πρόβλημα τοῦ ἀβάτου τοῦ Ἁγίου Ὀρους, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 48 ἐπ. και Ἱ. Μ. Κονιδάρη, Νομικὴ θεώρηση τῶν μοναστηριακῶν τυπικῶν, Ἀθήνα 1984, σ. 119 ἐπ., 133 ἐπ.

66. Πρβλ. γιὰ τὸ θεσμὸ αὐτὸ γενικῶς Σ. Βαρναλίδη, Ὁ θεσμὸς τῆς χαριστικῆς (δωρεῆς) τῶν μοναστηρίων εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς [Βυζαντινὰ κείμενα και μελέται, 21], Θεσσαλονίκη 1985.

64. Τὴν ὑπαρξὴ αὐτῶν τῶν κωλυμάτων ἐπισημαίνει ὁ Βαλσαμῶν στὸ σχόλιό του στὸν κανόνα αὐτὸ (Ρ.-Π. τ Β' σ. 409 πρβλ. και τ. Α' σ. 221 ἐπ.).

γορεύει τὴν εἴσοδο λαϊκῶν στὸ θυσιαστήριο (πρόβλ. καὶ καν. 44 τῆς Λαοδικείας, πού ἀναφέρεται ὁμοίως στὶς γυναικες), ὁ καν. 73 ἀπαγορεύει τὴ χάραξη τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ στὸ ἔδαφος, ὥστε νὰ μὴν πατιέται ἀπὸ τοὺς διερχομένους (πρόκειται γιὰ ἐπικύρωση τῆς διατάξεως C. 1.8.1 τῶν αὐτοκρατόρων Θεοδοσίου Β' καὶ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ ἔτους 427· πρόβλ. καὶ C. 1.3.26 καὶ γ. 123.32) καὶ ὁ καν. 82 ἀπαγορεύει τὴ συμβολικὴ παράσταση τοῦ Σωτῆρος ὑπὸ τῆ μορφῆ ἀμνοῦ.

Ἐκπὸς ἀπὸ τοὺς παραπάνω κανόνες ἐξέδωσε ἡ Πενθέκτη σύνοδος καὶ λίγους ἀκόμη, πού δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἐνταχθοῦν σὲ καμία ἀπὸ τὶς ομάδες πού ἀναλύθηκαν, γιὰ τὴν ρυθμίζουσα πολὺ μεμονωμένα θέματα, ὅπως ὁ καν. 63 τὸ θέμα τῶν πλαστῶν μαρτυρολογίων, κατασκευασμάτων αἰρετικῶν, ὁ καν. 85 τὴν ἀπελευθέρωση τῶν δούλων καὶ ὁ καν. 102 τὸν τρόπο ἐπιμετρήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν παιδιῶν⁶⁷.

* * *

Οἱ κανόνες τῆς Πενθέκτης ἐπηρέασαν ἔντονα στοὺς αἰῶνες πού ἀκολούθησαν τὴν ἐξέλιξη τοῦ κανονικοῦ δικαίου. Ἀλλὰ καὶ στὸ χῶρο τοῦ πολιτειακοῦ δικαίου ἡ παρουσία τῆς ἔγινε αἰσθητή. Ὅπως πρόσφατα προσπάθησα νὰ ἀποδείξω⁶⁸, ἕνα σημαντικό μέρος τῶν νεαρῶν τοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ προκλήθηκε ἀπὸ τοὺς κανόνες τῆς Πενθέκτης συνόδου⁶⁹. Ἀλλὰ καὶ καμία ἄλλη σύνοδος ἀπὸ ὅσες ἔγιναν στὴν ἐδαφικὴ περιοχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δὲν προκάλεσε τόσες ἀντιδράσεις. Καὶ δὲν ἔγινον μόνο τὶς ἀντιδράσεις ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἀμφισβήτησεως τῆς οἰκουμενικότητας τῆς συνόδου)⁷⁰, οἱ ὁποῖες —σὲ τελικὴ ἀνάλυση— εἶναι κατανοητὲς ἐξ αἰτίας τῶν λεγόμενων «ἀντιρωμαϊκῶν» κανόνων τῆς Πενθέκτης. Ἀναφέρομαι στὶς πολλὰ συζητήσεις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς εἰκονομαχίας γύρω ἀπὸ τὸν καν. 82 πού, ἀποτελώντας τὸ μόνο στοιχεῖο ἀπὸ τὴ συνοδικὴ παράδοση τὸ σχετικὸ μὲ τὸ ἐπίμαχο θέμα, ὑπῆρξε ἕνα ἀπὸ τὰ κύρια ἐπιχειρήματα τῶν εἰκονοφίλων⁷¹.

Αὐτὲς ὅμως οἱ ἐπιπτώσεις τοῦ ἔργου τῆς Πενθέ-

κτης δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήσσουν, γιὰ τὴν παρά τὸ γεγονός ὅτι ἡ σύνοδος αὐτὴ δὲν ἐξέδωσε ὅρους καὶ δὲν συνέβαλε στὴ διαμόρφωση τῆς ὀρθόδοξης δογματικῆς διδασκαλίας στὸ μέτρο τῶν συνόδων πού προηγήθηκαν, ὡστόσο μὲ τοὺς κανόνες τῆς ἀντιμετωπίζονται, ὅπως εἶδαμε, καὶ δογματικὰ ζητήματα. Στὶς τελικὲς μου ὁμοίως παρατηρήσεις θὰ περιορισθῶ στὴν ἀξιολόγηση τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου τῆς συνόδου ἀπὸ νομικῆς πλευρᾶς.

Κατὰ τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου τὰ μέλη τῆς θρόνησαν ἐμπρὸς σὲ ἕνα μεγάλο ἀπὸ ἀπόψεως ἔργου ἔργο πού ἔπρεπε νὰ ἐπιτελέσουν. Ὁφείλαν νὰ προσαρμόσουν τὶς νομοθετικὲς περιεχομένου ἀποφάσεις ὄλων τῶν προηγούμενων συνόδων, καθὼς καὶ ἄλλα κανονικῆς φύσεως κείμενα πού ἐφαρμόζονταν στὴν πράξη, ὅπως οἱ κανόνες τῶν Πατέρων, πρὸς τὶς ἀνάγκες, διοικητικῆς, λειτουργικῆς, ποιμαντικῆς καὶ ἄλλες, τῆς ἐποχῆς τους. Τὸ ἔργο αὐτὸ δὲν ἦταν καθόλου εὐκόλο, γιὰ τὸ ἀπὸ τὸ χρόνο τῆς συντάξεως τῶν περισσότερων ἀπὸ τοὺς κανόνες αὐτοὺς μέχρι τότε εἶχαν περάσει πάνω ἀπὸ τρεῖς αἰῶνες, καὶ οἱ πολιτικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἄλλες συνθήκες εἶχαν ὑποστεί μεγάλες μεταβολές — ὄχι μόνον ἐξ αἰτίας τῆς παρόδου τοῦ χρόνου.

Μία λύση θὰ ἦταν ἀσφαλῶς ἡ κωδικοποίηση ὄλων αὐτῶν τῶν κανονικῶν διατάξεων κατὰ τὸ πρότυπο τῆς κωδικοποιήσεως πού εἶχε πραγματοποιηθεῖ ἐνάμιση αἰῶνα πρωτύτερα μὲ τὴ συγκέντρωση ὄλων τῶν ἔργων τῶν κλασικῶν ρωμαίων νομικῶν στὸν Πανδέκτη. Αὐτὸ ὅμως ἦταν ἀδύνατο, ὄχι μόνο λόγω τοῦ χρόνου πού ἕνα τέτοιο ἐγχείρημα θὰ ἀπαιτοῦσε, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ τὰ κείμενα τῶν κανόνων δὲν μπορεῖ νὰ τύχουν τῆς ἴδιας μεταχειρίσεως, ὅπως τὰ κείμενα τοῦ κοσμικοῦ δικαίου, λόγω τῆς θείας τους προελεύσεως. Ἔτσι σὲ πρώτη φάση ἐπικύρωσαν οἱ συνοδικοὶ Πατέρες, ὅπως εἶδαμε, τοὺς κανόνες τῶν Ἀποστόλων, τῶν τοπικῶν συνόδων καὶ τῶν Πατέρων τοῦ Βου-δου αἰῶνα, καὶ στὴ συνέχεια προχώρησαν στὴ σύνταξη 100 κανόνων, μὲ τοὺς ὁποῖους ρυθμίστηκαν ὅσα θέματα χρειάζονταν κατὰ τὴν κρίση τους εἰδικὴ ἀντιμετώπιση.

Ὅπως προαναφέρθηκε, σὲ πολλοὺς κανόνες τῆς Πενθέκτης παρατίθενται κατὰ λέξη παλαιότεροι κανόνες ἢ ἐπαναλαμβάνονται ρυθμίσεις τῆς πολιτειακῆς νομοθεσίας. Θὰ μπορούσαν λοιπὸν νὰ γεννηθοῦν πολλὰ ἐρωτηματικὰ ἢ νὰ δημιουργηθοῦν ἀμφιβολίες γιὰ τὴν πρωτοτυπία ἀρκετῶν ἀπὸ τοὺς κανόνες τῆς Πενθέκτης. Μία τέτοια κρίση θὰ ἦταν ὅμως πολὺ ἐπιφανειακὴ καὶ, ἴσως, ἐπιπόλαιη. Ἀπὸ τὴν ἀνάλυση τῶν κανόνων προκύπτει, ὅτι ἡ ἐπανάληψη παλαιότερων κανόνων γίνε-

67. Σημειώνεται, ὅτι περαιτέρω (παλαιότερη) βιβλιογραφία στοὺς ἐπὶ μέρους κανόνες παραθέτει ὁ Παῦλος Σουηδίας, ὁ.π. (σημ. 1) σ. 290 ἐπ.

68. Βλ. S. p. N. T. r o i a n o s, Die kirchenrechtlichen Novellen Leons VI. und ihre Quellen, Subseciva Groningana 4 (1990) (= Novella Constitutio. Studies in Honour of N. van der Wal) 233-247.

69. Πέρα ἀπὸ τὸ σιωπηρὸ συσχετισμὸ, γίνεται ρητὴ ἀναφορὰ τοῦ καν. 59 στὴν ν. 15 καὶ τοῦ καν. 97 στὴ ν. 73.

70. Βλ. J. a u r e n t, ὁ.π. σ. 15 ἐπ., Παῦλον Σουηδίας, ὁ.π. (σημ. 1) σ. 297 ἐπ.

71. Πρόβλ. O h m e, ὁ.π. σ. 14 ἐπ.

Ἱστορία τῆς Ἱατρικῆς**ΓΙΑΤΡΟΙ ΠΟΥ ΑΓΙΑΣΑΝ**

Καθημερινὰ τὸ χριστιανικὸ ἑορτολόγιον περιλαμβάνει ἁγίους, τοὺς ὁποίους τιμοῦμε καὶ γιορτάζουμε. Οἱ γνωστοί, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄγνωστοι μάρτυρες τῆς πίστεως, ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἶναι πάμπολλοι, ἔχουν ἡλικία ἀπὸ νηπιακὴ μέχρι προχωρημένου γήρατος, καταγωγὴ ἀπὸ ὅλες τὶς κοινωνικὰς τάξεις, μόρφωση ποικίλη καὶ ἀρχικὴ ἐνασχόληση στὸ βίον τους διάφορη.

Ἀπὸ τὰ πολλὰ ἐπαγγέλματα ποὺ οἱ ἅγιοι ἐγνώριζαν ἢ ἐξασκοῦσαν, ἀσφαλῶς ὑπῆρξαν καὶ οἱ μὲ τὸ «τῆς ἱατρικῆς ἐπιτήδευμα» καταγινόμενοι. Ὡστόσο προκαλεῖ ἐντύπωση τὸ γεγονός ὅτι, ἐνῶ ἅγιοι ποὺ γιάτρευαν ὑπῆρξαν πολλοί, κατ' ἐπάγγελμα γιατροὶ ποὺ ἀγίασαν ἦσαν ἀναλογικὰ πολὺ λίγοι. Ὅμως μπορεῖ νὰ θεωρηθῶν ἀξιολογώτατοι, ἀφοῦ ἡ συμβολὴ τους στὴν μετὰδοση καὶ ἐδραίωση τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἦταν μικρῆς σημασίας. Καὶ τοῦτο εἶναι πρόδηλο δεδομένου ὅτι ὅλοι τους «μετῆρχοντο τὴν ἱατρικὴν τέχνην ἀνθρώ-

ποις καὶ κτήνεσιν ἐπικουροῦντες καὶ θεραπεύοντες καὶ προφάσει τῆς τέχνης τὸν Χριστὸν καταγγέλλοντες», ἐξ αἰτίας δὲ καὶ αὐτοῦ θεωροῦνται «τελειωθέντες» καὶ «ἁγιασθέντες». Ἀναζητήθηκαν, λοιπόν, μέσα στὰ ἱερὰ βιβλία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία τῶν γιατρῶν ποὺ ἀγίασαν, δάσει τῶν ὄσων ἀναφέρουν ἢ περιγράφουν οἱ βιογράφοι καὶ οἱ ὑμνωδοὶ στὰ καθημερινὰ συναξάρια καὶ τροπάρια.

Ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους σημειώνεται ἡ παρουσία τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ (18 Ὀκτ.). Ὁ βιογράφος ἀναφέρει: «ἱατρὸς τὴν τέχνην... ἐν Θήβαις τῆς Βοιωτίας διάγων καὶ ἱατρεύων... μετῆρχετο τὴν ἱατρικὴν τέχνην». Ἐξ ἄλλου τὴν ιδιότητά του αὐτὴ ἐπιβεβαιώνει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφοντας (Κολοσσ. δ' 14): «ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἱατρὸς ὁ ἀγαπητός». Ἀλλὰ δὲν

ταί: α) Εἶτε γιὰ νὰ συγκεντρωθῶν σὲ ἐνιαῖο κείμενο ρυθμίσεις γιὰ τὸ ἴδιο θέμα, διασκορπισμένες σὲ περισσότερους ἀπὸ ἓναν κανόνες διαφόρων συνόδων (π.χ. κανόνες 14, 15, 93). β) Εἶτε γιὰ νὰ τροποποιηθεῖ, ἔστω καὶ ἐλάχιστα, ἡ διατύπωση τῆς διατάξεως καὶ ἔτσι νὰ καταστῆ τὸ πεδίο τῆς ἐφαρμογῆς τῆς εὐρύτερο ἢ στενότερο (π.χ. κανόνες 6, 35, 69, 92, 95). γ) Εἶτε γιὰ νὰ προβλεφθῶν κυρώσεις ἐκεῖ ὅπου ἡ προηγούμενη ρύθμιση περιεῖχε μὲν μία ἐπιταγὴ ἢ μία ἀπαγόρευση, χωρὶς ὅμως νὰ καθορίζει καὶ τὶς συνέπειες τῆς παραβάσεως (π.χ. κανόνες 17, 24, 28, 77). δ) Εἶτε γιὰ νὰ ἐρμηνευθεῖ ἀθηντικῶς ἢ ἀρχικὴ διαταγὴ, συνήθως μὲ σκοπὸ τὴν κατὰ εὐσχημο τρόπο μεταβολὴ τοῦ περιεχομένου τῆς (π.χ. κανόνες 13, 16). ε) Εἶτε, τέλος, γιὰ νὰ αἰτιολογηθεῖ ἢ ρητῆ τροποποίησις τῆς προηγούμενης διατάξεως (π.χ. καν. 40).

Ἀπορίες μπορεῖ νὰ προκαλέσει ἐπίσης ἡ ἐπανάληψη ρυθμίσεων τῆς πολιτειακῆς νομοθεσίας (π.χ. κανόνες 8, 31, 73). Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τυχόν ἰδεολογικοὺς ἢ ἐκκλησιαστικο-πολιτικοὺς λόγους ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ἀναζητήσῃ κανεὶς, ὑπάρχει καὶ ἓνας ἀκόμη. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 7ου αἰώνα ἡ αὐτοκρατορία τῆς ἰουστινιάνειας ἐποχῆς εἶχε ἀρκετὰ συρρικνωθεῖ, μὲ ἀποτέλεσμα πολλὰς ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίαις νὰ ὀρίζονται ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, ὅπου θεθαίως δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ λόγος γιὰ ἐφαρμογὴ τῆς ἰουστι-

νιάνειας νομοθεσίας. Ἐπομένως, ἡ ἐπανάληψη πολιτειακῶν διατάξεων καὶ ἡ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἐπικύρωσις τους ἀπὸ κανονικῆς ἀπόψεως κρίθηκε ἀναγκαία γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἐνότητα δικαίου ἐπὶ ὀρισμένων βασικῶν θεμάτων.

Παρὰ τὸ γεγονός ὅτι, ὅπως προαναφέρθηκε, δὲν ἀκολουθήθηκε ἡ μέθοδος ἐργασίας τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Πανδέκτη, δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθεῖ κανεὶς ὅτι σὲ πολλὰς περιπτώσεις ἐπηρέασε τοὺς συντάκτες τῶν κανόνων τῆς Πενθέκτης συνόδου, στοὺς ὁποίους ὄχι σπάνια ἀπαντοῦν interpolaciones (= παρεμβλήματα), ἰδίως μὲ τὴ μορφή παραλείψεως. Παρατηρήθηκε ἤδη, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ συντελεῖται «ἐκνομίκευση τοῦ κανονικοῦ δικαίου, ἡ ὁποία θρῖσκει τὴν κατ' ἐξοχὴν ἔκφρασή της στὴν Πενθέκτη σύνοδο»⁷². Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπὸ τὸ ἂν αὐτὸ μπορεῖ (ἢ καὶ πρέπει) νὰ ἐγγραφῆι στὸ παθητικὸ τῆς συνόδου, ἢ τεράστια συμβολὴ τῆς στὴν διαμόρφωση τοῦ ὀρθόδοξου κανονικοῦ δικαίου μὲ τὴν κατάρτιση τῆς μοναδικῆς ἐπίσημης «κωδικοποιήσεως» τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητηθεῖ.

(Τέλος)

ΣΠΥΡΟΣ Ν. ΤΡΩΙΑΝΟΣ
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

72. Πιτσάκης, ὁ.π. (σημ. 48) σ. 223.

ἦταν ὁ ἅγιος Λουκάς μόνο ὁ γιατρός πού ἀργότερα «τὴν περὶ τὰ σώματα θεραπείαν ἀφείς, τὴν τῶν ψυχῶν προσελάβετο», ἦταν ταυτόχρονα καὶ ὁ κήρυκας τῆς φιλοσοφίας τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ πού καθώριζαν τὸν τρόπο καὶ τὴν συμπεριφορὰ ὅσων τὴν χριστιανικὴ πίστη ἐμελλαν νὰ διακονήσουν καὶ δι' αὐτῆς νὰ θεραπεύσουν τοὺς ἔχοντας ἀνάγκη. Ὁ ἅγιος Λουκάς ἀναφέρει τοὺς σχετικούς λόγους τοῦ Χριστοῦ (Λουκ. θ' 2-6) «καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς (δηλ. τοὺς μαθητάς) κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς μηδὲν αἶρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ράβδους μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον» καὶ ἀλλοῦ (Λουκ. ι' 4) «μὴ βαστάζετε θαλάστιον, μὴ πήραν». Ἐπίσης ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος ἀναφέρει (Μάρκ. στ' 8) «ἐδίδου (ὁ Χριστός) αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων, καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδόν εἰ μὴ ράβδον μόνον, μὴ πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς ζώνην χαλκόν» καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος (Ματθ. ι' 8) «ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπρούς καθαρίζετε, νεκρούς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. Μὴ κτήσεσθε χρυσὸν μηδὲ ἀργυρὸν μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, μὴ πήραν εἰς ὁδόν». Τίς προτροπὴ αὐτῆς τοῦ Χριστοῦ ἐνστερνίσθησαν οἱ γιατροὶ - ἅγιοι ἤδη ἀπὸ τοὺς πρώτους χριστιανικούς χρόνους, σὲ περίοδο μεγάλων διωγμῶν κατὰ τῶν χριστιανῶν, ἐπὶ βασιλείας τῶν Ρωμαίων αυτοκρατόρων Δεκίου, Καρίνου, Νουμμεριανοῦ, Διοκλητιανοῦ, Μαξιμιανοῦ καὶ Λικινίου (200 - 320 μ.Χ.). Ἦτο ἡ ἐποχὴ τοῦ ἀρχικοῦ πυρήνα τῶν σπουδαίων «Ἱατρῶν Ἁγίων καὶ Θαυματουργῶν Ἀναργύρων».

Πιστοὶ στὰ κελεύσματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἀπετέλεσαν οἱ Ἅγιοι Ἀνάργυροι μὲ τίς πράξεις τους λαμπρὸ παράδειγμα γιὰ τοὺς μετέπειτα ζηλωτάς τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως δὴποτε οἱ λόγοι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Πράξ. κ' 34-36) «Ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα. Μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδοῖναι ἢ λαμβάνειν» ὑπῆρξαν καθοριστικοί. Τὰ μηνύματα αὐτὰ τοὺς ἐπῆρεσαν τόσο ὥστε δίκαια νὰ τοὺς ἀποδοθῆ ὁ τίτλος «τῶν ἄνευ ἀργυρίου παρεχόντων ἱατρικὴ - θεραπευτικὴ - θαυματουργικὴ ὑπηρεσία», δηλαδή Ἁγίων ἱαματικῶν καὶ θαυματουργῶν Ἀναργύρων.

Περὶ σφόδρα γνωστοὶ μεταξὺ τῶν Ἀναργύρων μπορεῖ νὰ θεωρηθοῦν οἱ Ἅγιοι Κοσμάς καὶ Δαμιανός. Ὅμως νὰ διευκρινισθῆ καὶ νὰ ἐπισημανθῆ ὅτι «τρεις εἰσιν αἱ συζυγίαι τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ, ἀμφοτέρων τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι καλουμένων καὶ τὴν ἱατρικὴν τέχνην μετερχομένων καὶ τὴν προσηγορίαν τῆς ἀναργυρίας ἔχόντων».

Στὴν πρώτη συζυγία ἀνήκουν «οἱ Ἅγιοι καὶ θαυματουργοὶ Ἀνάργυροι Κοσμάς καὶ Δαμιανός, οἱ ἐν Ρώμῃ τελεσιώθεντες» (1 Ἰουλ.). Γι' αὐτοὺς γνωρίζουμε ὅτι ἦσαν «ἱατροὶ τὴν τέχνην, ἀνθρώποις καὶ κτήνεσι τὰς ἰάσεις παρέχοντες καὶ μισθὸν τῆς Ἱατρικῆς αἰτοῦντες τὴν εἰς Χριστὸν τῶν θεραπευομένων ὁμολογίαν καὶ πίστιν, καὶ μηδὲν ἕτερον κομιζόμενοι». Μολοντοὶ «διαβληθέντες τῷ βασιλεῖ Καρίνῳ, ὡς μαγικὴ τέχνη τὰς θεραπείας ποιοῦντες», ὥστόσο κάποτε «ἠ τοῦ προσώπου τοῦ βασιλέως θέσις ἐκτραχηλισθεῖσα καὶ διαστραφεῖσα ἐπὶ νῶτον αὐτοῦ, ἐθεραπεύθη ὑπὸ τῶν Ἁγίων». Ἀλλὰ ὅμως γιὰ τίς λαμπρὲς ἐπιτυχίαις τους «ὁ ἐπιστατῶν τῆς κατ' αὐτοὺς τέχνης φθονήσας αὐτοῖς, ἐπὶ τι ὄρος ἀνήγαγεν, ὡς πρὸς συλλογὴν δῆθεν ἱατρικῶν βουτάνων καὶ ἐπιθέμενος λίθοις ἀνεῖλεν αὐτούς». Οἱ ὕμνογράφοι μὲ τίς περιγραφές τους γιὰ τίς ἱατροθαυματουργικὰς ἱκανότητες τῶν ἁγίων σκιαγραφοῦν ἀδρὰ καὶ τὴν προσωπικότητά τους, ἰδίως σὲ τρεῖς τομεῖς:

Α'. Ἀνάργυρος θεραπεῖα.

«Δωρεὰν ἔλαβον, δωρεὰν διδοῦσι τοῖς νοσοῦσι τὰ ἰάματα. Χρυσὸν ἢ ἀργυρὸν εὐαγγελικῶς οὐκ ἐκτήσαντο. Ἀνθρώποις καὶ κτήνεσι τὰς εὐεργεσίας μετέδωκαν».

«Πνεύματι θείῳ χρυσοθέντες, ἀχρύσως τὰς ἰάσεις τοῖς νοσοῦσι παρέχετε».

«Ἐνωρὶς ὁμότροπος τῶν Ἁγίων καὶ ὁμόφυχος. Διὸ τοῖς κάμνουσι πάσι τὰς ἰάσεις βραβεύουσι, ἀνάργυρον παρέχοντες τὴν εὐεργεσίαν τοῖς χρήζουσιν».

Β'. Θεραπευτικὲς ἱκανότητες.

«Λυμαντικῶν καθαρθέντες πρώην παθῶν, πόγων ἐπιδόσεις ἐκκαθαίρετε ἡμῶν χαλεπὰ νοσήματα σοφοὶ καὶ τοὺς πόγους τῶν ψυχῶν ἐπικουφίζετε».

«Ἱατροὶ ἀνιάτων παθῶν Ἀνάργυροι, τὰ ἀνιάτα πάθη ἡμῶν ἰάσαθε καὶ τῶν πειρασμῶν τὸν χειμῶνα πράγυατε καὶ τῆς ἀθυμίας σχεδάσατε τὰ νέφη».

«Καὶ ταῖς παραδόξοις τῶν ἱαμάτων παροχαῖς καὶ ψυχοφθόρα πάθη ξηραίνετε καὶ νόσους θεραπεύετε καὶ φυγαδεύετε πνεύματα».

Γ'. Μεταφυσικὲς θεραπευτικὲς ἱκανότητες.

«Κοσμάς καὶ Δαμιανός οἱ θεόφρονες... ὧν καὶ τὰ λείψανα, πάθη δι' ἀφῆς θεραπεύουσι, καὶ μόνα τὰ ὀνόματα τὰς νόσους ἐκ βροτῶν ἀπελαύνουσι».

«Δεῦτε τῇ σοφῇ τῶν Ἁγίων, προθύμως πάντες προσ-

«ΗΧΟΣ ΕΥΜΕΛΗΣ»

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1991 ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (89,4 F.M.) *

Η ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ

Ἐνα ἄλλο θέμα πού ἀπασχόλησε σοβαρά τὴ διοίκηση τοῦ Ρ/Σ ἦταν ἡ ἐπέκταση τοῦ δικτύου του σὲ ὅλη τὴν ἐπικράτεια. Τὴν ἀνάγκη νὰ ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὴν ὑπαιθρο χώρα καθιστᾷ ἐπιτακτικώτερη ἡ ἔλλειψη ἐκκλησιαστικῶν στελεχῶν σὲ πολλὰς ἐπαρχίες καὶ ἡ διάδοση τῶν αἱρέσεων. Ἡ Τεχνικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Ρ/Σ μὲ βάση τοπογραφικὸ χάρτη τῆς κρατικῆς ραδιοφωνίας ἐπεσήμανε τὰ κεντρικὰ σημεῖα ἐγκαταστάσεως ἀναμεταδοτῶν καὶ εἰσηγηθῆκαμε ἀρμοδίως στὴν Ἱερὰ Σύνοδο, ἡ ὁποία δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες ἔθετε σὲ ἐφαρμογὴ τὸ μεγαλόπνοο σχέδιο τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ἐμβέλειας τοῦ Ρ/Σ καλώντας σὲ συνεργασία ἐκείνους τῶν ὁποίων οἱ Μητροπόλεις θὰ καλύπτονται ἀπὸ ἕνα κοινὸ ἀναμεταδοτῆ. Ὅταν οἱ ἐργασίες ὀλοκληρωθοῦν, ὅπου ὑπάρχει ἀναμεταδοτῆς, θὰ λειτουργήσῃ καὶ τοπικὸς ἐκκλησιαστικὸς σταθμὸς, ὁ ὁποῖος πρὶν τὴ ραδιόξευξη

μὲ τὸ κέντρο, θὰ δύναται νὰ ἔχει τοπικὰ προγράμματα μὲ θέματα πού ἐνδιαφέρουν τὴν περιοχὴ τῆς ἐμβέλειάς του. Βέβαιοι ὄντες, ὅτι ὁ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας ἀνήκει καὶ πρέπει νὰ ἀκούγεται σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἔχει θέματα ἀπὸ ὅλο τὸν Ἐκκλησιαστικὸν χώρον τῆς Ἑλλάδας, κάναμε τὰ πρῶτα βήματα καλύψεως ἐκδηλώσεων τῆς ἐπαρχίας. Ἔτσι προσφέραμε στοὺς ἀκροατὲς μας ἀκούσματα τῆς Ἑλληνικῆς ὑπαιθρου, ἱερὰς πανηγύρεις, ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις, ἐκκλησιαστικὰς συναυλίες κ.ἄ. ἀπὸ τὴν Κεφαλληνία, Ζάκυνθο, Μυτιλήνη, Τήνο, Πάτρα, Λειβαδιά καὶ Γρεβενά. Παρὰ τὴν ἔλλειψη τῶν τεχνικῶν μέσων οἱ ἀναμεταδόσεις ἦταν ἐπιτυχεῖς πρὸς μεγάλη ἱκανοποίησιν τῶν ἐν Ἀθήναις διαδιδόντων ἀπὸ τίς ἐν λόγῳ ἐπαρχίες καὶ τῶν ἐκεῖ τοπικῶν παραγόντων. Δὲν ἀπομένει παρὰ μόνον ἡ ρύθμιση τοῦ οικονομικοῦ γιὰ νὰ στηθοῦν πολὺ σύντομα οἱ κεραίες τῶν τοπικῶν ἐκκλησιαστικῶν σταθμῶν, τὴν ἄδεια λειτουργίας τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία ὅτι ἀμέσως θὰ χορηγήσῃ τὸ κράτος.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 197 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

Μὲ τὴν ραδιοφωνία ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει μιὰ με-

δράμωμεν, ὅπως τὴν ταχίστην ἴασιν, ἀφθόνως παρ' αὐτῶν κομισώμεθα».

Καὶ τέλος στὸ ἀπολυτικίον τῶν Ἀγίων ὁ ὕμνωδὸς ἀναφωνεῖ ἐπικαλούμενος τὴν χάριν τοὺς «Ἄγιοι Ἀνάργυροι καὶ θαυματουργοί, ἐπισκέψασθε τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε ἡμῖν».

Τὴν δευτέρα συζυγία ἀποτελοῦν «οἱ Ἅγιοι Κοσμάς καὶ Δαμιανός, υἱοὶ Θεοδότῃς τῆς ἐξ Ἀσίας» (1 Νοεμβρ.), τοὺς ὁποίους «ἐξεπαίδευσεν ἐξαιρέτως τὴν ἰατρικὴν... καὶ πάσης ἐπιστήμης ἐν πείρᾳ γενόμενοι, τὴν ἰατρειάν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἠσπάζαντο, θεραπεύοντες πᾶσαν νόσον. Ἀνάργυροι δὲ ἐκλήθησαν, διότι οὐδὲν παρά τι λόγῳ λαβεῖν ἠγάσαντο πώποτε, ἀλλὰ δωρεὰν καὶ ἀμισθὶ ἰατροῦντες διετέλουν». Ἀπὸ τὴν σταχυολόγησιν χαρακτηριστικῶν τμημάτων τῶν ἱερῶν κειμένων μορφώσαμε γνώμη γιὰ τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν δραστηριότητα τῶν Ἀγίων. Ἐνδεικτικὰ παρατίθενται: «Πάσης συνέσεως καὶ σοφίας ὑπέρκειται ὁ λόγος τῶν σοφῶν ἰατρῶν καὶ πᾶσι γνῶσιν παρέχουσι».

«Τὴν χάριν τῶν ἰαμάτων ἐκ Θεοῦ εἰληφότες, ἀναργύρως τὰ πάθη τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν θεραπεύετε, παγκόσμιοι Ἀνάργυροι».

«Σωμάτων τε καὶ ψυχῶν, ὡς ἰατροῦντες πάθη τὰς ἀρρωστίας τῶν προσόντων ἡμῖν πανσεδάσμοι προθύμως νῦν ὡς εὐεργεταὶ θεραπεύετε».

«Ἴατροὶ σοφοὶ ἀνεδείχθητε τῶν παθῶν ταῖς δούλαις, ἀλεξικάκους χεῖρας προσάγοντες».

«Ἴατροὶ τῶν ἀσθενούντων, θησαυροὶ τῶν ἰαμάτων, σωτῆρες τῶν πιστῶν, Ἀνάργυροι πανευκλείεις, τοὺς ἐν ἀνάγκαις κράζοντας καὶ ὀδυνομένους ἰάσασθαι».

«Καὶ μετὰ τὴν ἁγίαν αὐτῶν μετάστασιν, πᾶσι χορηγοῦσι τοῖς προστρέχουσι πλουσίως τὰ ἰάματα. Καὶ τὰ τίμα καὶ ἅγια λείψανα αὐτῶν δρῶσιν τὴν χάριν τῶν ἰάσεων. Καὶ τὰ ὀνόματα μόνα, ἐκ πίστεως ἐπιδοῦμενα, τῶν ἀνιάτων ἀλγηδόνων ἀπαλλάττουσι».

(Συνεχίζεται)

ΣΠΥΡ. Α. ΠΑΕΙΜΑΔΑΣ,
ΣΤΑΜ. Ν. ΠΑΓΩΝΗ,
ΣΠΥΡ. Γ. ΜΑΡΚΕΤΟΣ

γάλη δύναμη στὰ χέρια της τὴν ὁποία θὰ πρέπει νὰ διοχετεύσει πρὸς τὸ λαό. Θὰ ἔλθει καιρὸς ποὺ ὁ κόσμος θὰ ἀντιληφθεῖ ποιοὶ δημαγωγοὺν εἰς θάρος του καὶ ποιοὶ σέβονται τὴν ἐλευθερία τῆς συνειδήσεώς του καὶ τότε θὰ πέσουν τὰ εἶδωλα τῆς ὑποκρισίας. Ἀπὸ τὸν κορεσμὸ θὰ προέλθει ἡ ἀνάγκη τῆς ποιότητας καὶ ἀπὸ τὴν ὑπερπληροφόρηση ἢ ὑποπληροφόρηση ἢ ἐπιλεγμένη καὶ συγκατατημένη ἀκρόαση.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΓΑΠΗΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ

Ἐχοντας ὡς στόχο τὴν πραγματικὴ ἐπικοινωνία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἐπικοινωνιακοῦ ἰδρύματος τῆς Ραδιοφωνίας ὄχι μόνον μὲ τοὺς ἐκκλησιαστικούς, ἀλλὰ γενικὰ μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ραδιόφωνο, προσπαθήσαμε νὰ καθιερώσουμε τρόπους συνεργασίας μὲ ἰδιωτικούς Ρ/Σ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν ἐπαρχιῶν. Ἡ ἀνταπόκριση ἦταν ἐντυπωσιακὴ. Ὅλοι σχεδὸν ἐπιζητοῦν τὴν συνεργασία μὲ τὴν Ἐκκλησία. Πολλοὶ μᾶς ἐζήτησαν ἐκπομπές καὶ ἐκκλησιαστικὸ ὕλικό. Κατὰ δύναμη ἀνταποκριθῆκαμε στὰ αἰτήματά τους διὰ τῶν κατὰ τόπους Σεβασμιωτῶν Μητροπολιτῶν πρὸς τοὺς ὁποίους ἀποστέλλομε τὸ σχετικὸ ραδιοφωνικὸ ὕλικό. Ἄν προσεχθεῖ ὁ τομέας αὐτὸς μποροῦν νὰ προκύψουν σπουδαῖα καὶ μεγάλα ὠφέλη στὴν προβολὴ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν θέσεων καὶ στὴν ἀναβάθμιση τοῦ ρόλου τῆς Ἐκκλησίας σὲ πολλὰ θέματα τῆς ἐπαρχίας. Ἀκόμα μὲ τὴν διάθεση συνεργασίας ἀπεφεύχθησαν πολλὲς συγκρούσεις καὶ δικαστικὲς περιπέτειες τοῦ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας μὲ γειτονικοὺς στὴν μὲνάντα τῶν FM σταθμοῦς, οἱ ὅποιοι κυνηγώντας τὸν ἐπιούσιο μὲ τίς διαφημίσεις, προβαίνουν σὲ ἐνέργειες ποὺ διαταράσσουν τὴν ἰσορροπία τῶν συχνοτήτων.

Ἡ συνεργασία μὲ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτες καὶ τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς μᾶς εἶναι δεδομένη. Ὅπου οἱ συνθήκες καὶ τὰ ὑπάρχοντα μέσα μᾶς ἐπιτρέπουν, καλύψαμε τὰ αἰτήματά τους. Ἡ ἐπικοινωνία μὲ τίς ἱερὰς Μητροπόλεις ἦταν τακτικὴ. Πολλοὶ Μητροπολίτες μίλησαν ζωντανὰ σὲ διάφορες ἐκπομπές γιὰ θέματα τῶν ἐπαρχιῶν τους. Ὅλες οἱ μεγάλες πανηγύρεις ἐκαλύφθησαν μὲ σύνδεση τοῦ Ρ/Σ μὲ ἐορτάζοντες ἱεροὺς ναοὺς. Παρ' ὅτι δὲν διαθέτει ὁ σταθμὸς συνεργεῖτο ἐξωτερικῶν μεταδόσεων, χάρις στὴν προθυμία τῶν ὑπαλλήλων του δὲν ὑστέρησε, ἐκανοποίησε τὰ αἰτήματα τῶν ἐνοριακῶν ναῶν τοῦ λεκανοπεδίου.

Οἱ φωνῆς ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων ποὺ μετεδόθησαν ἀπὸ τὸ Ρ/Σ προήρχοντο καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος. Ἐκτὸς ἀπὸ τίς τηλεφωνικὲς συγδιαλέξεις μὲ ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, Ἀμερικὴ, Ἀλεξάνδρεια, Ἱεροσόλυμα,

Κύπρο, Ἀφρικὴ, Σερβία, Ρουμανία, Γαλλία κ.λπ. ἐπεσκέφθησαν τὸ Ρ/Σ καὶ ἀπηύθυναν μήνυμα στοὺς ἀκροατές του ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας κ. Ἰωάννης, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πρέσοβ (Τσεχοσλοβακία) κ. Νικόλαος, ὁ Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος Μοραβίας (Σερβίας) κ. Εἰρηναῖος, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ναυκράτιδος (Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας) κ. Θεόδωρος καὶ ἄλλοι ἀνώτεροι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας χωρὶς νὰ πολιτεύεται συνεργάστηκε καὶ μὲ πολιτικὰ πρόσωπα ὄλων τῶν πολιτικῶν πλευρῶν. Ἐκάλεσε καὶ ἦλθαν σὲ ἐκπομπές του Ὑπουργοί, Βουλευτές, Εὐρωβουλευτές, Γενικοὶ Γραμματεῖς, Διεθνολόγοι, Διπλωμάτες κ.λπ., οἱ ὅποιοι ἀντιμετώπισαν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας σὲ θέματα τῆς εἰδικότητός των καὶ ἔδωσαν ἀπαντήσεις σὲ καυτὰ ἐρωτήματα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς πολιτικούς εἶχε μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ ἐντυπωσιακὰ ἀπρόοπτα. Δὲν ἤμποροῦσε νὰ γίνῃ διαφορετικὰ. Ὁ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας ἀνήκει σὲ ὅλους καὶ ἀφορᾶ ὅλους. Ἐχει τὴν ἐγρήγορη, ἀλλὰ κυρίως διαπνέεται ἀπὸ τὴν Εὐαγγελικὴ ἀγάπη, ἡ ὁποία ὅλους δέχεται καὶ ἀνακαινίζει. «Ἀξίως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε... μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων» (Φιλιπ. Α' 27) ρητῶς μᾶς ἐπιτάσσει ὁ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος Παῦλος.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΝΙΚ. Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ
Γεν. Δ/ντῆς τοῦ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

- ★ Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, ΑΘΩΟΣ (ἀπάντησι σὲ 56 ἐρείσματα τῆς ἀπιστίας).
- ★ Πρωτοπρ. Γ. Μεταλληνοῦ, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.
- ★ Καθηγ. Μάρκου Α. Σιώτη, ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.
- ★ Καθηγ. Βλασίου Φειδᾶ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (988 - 1988).
- ★ Καθηγ. Ἀνδρ. Θεοδώρου, ΑΜΩΜΟΙ ΕΝ ΟΔΩΙ ΑΛΛΗΛΟΥ·Ι'Α (ἐρμηνευτικὸ σχόλιο στὴ Νεκρώσιμη Ἀκολουθία).
- ★ Ἀγ. Γρηγορίου Νύσσης, ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ (εἰσαγωγή, κείμενο, μετάφραση, σχόλια ἀρχιμ. Π. Μπρούσαλη).
- ★ Ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπᾶ, ΕΙΣ ΕΠΙΓΝΩΣΙΝ ΘΕΟΥ. Κυριακοδρόμιο στὶς εὐαγγελικὲς περικοπές.

ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ*

Τις ίδιες θέσεις είχα την ευκαιρία να αναπτύξω και στην ειδική σύσκεψη των μελών της Ἑλληνικής Ἀντιπροσωπείας στην ΚΕΚ, που πραγματοποιήθηκε στις 12 Ὀκτωβρίου 1991 στην Ἀθήνα υπό την προεδρία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περιστερίου κ. Χρυσοστόμου, με τὸν Γενικό Γραμματέα τῆς ΚΕΚ, κ. FISHER. Βασικό θέμα τῆς σύσκεψης ἦταν ἡ Δεκάτη Γενική Συνέλευση τῆς ΚΕΚ και οἱ νέες προτεραιότητες.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ προσδιορισθεῖ με σαφήνεια ὁ ὅρος Εὐρώπη και ἡ πνευματική του ὑπόσταση. Ἀναμφίβολα δὲν εἶναι ὅρος μόνο γεωγραφικός και δὲν προσδιορίζεται με οικονομικά ἢ πολιτικά κριτήρια.

Τὸ ἐρώτημα πὸν τίθεται εἶναι, κατὰ πόσο τὸ Ἴσλάμ και οἱ ποικίλες ἀσιατικές ομάδες πὸν βρίσκονται σήμερα ἤδη στὸ γεωγραφικὸ χῶρο τῆς Εὐρώπης και ἀναπτύσσουν συντονισμένη δραστηριότητα προσηλυτισμοῦ ἀνήκουν στην Εὐρώπη πὸν ἐμεῖς θέλουμε σήμερα νὰ οἰκοδομήσουμε.

Οἱ ομάδες αὐτὲς ἀποτελοῦν πραγματική ἀπειλή γιὰ τὴν πνευματική και πολιτιστική ὑπόσταση τῆς Εὐρώπης. Ὅσο και «πρὸς τὰ ἔξω» νὰ δείχνουν ἀνεκτικότητα και νὰ ἀποδέχονται τὴν ὑπαρξὴ ποικίλων θρησκειῶν, ὑποκρύπτουν φανατισμὸ και διαπνέονται ἀπὸ στρατευμένο πνεῦμα. Ἀπειλοῦν ἀκόμη και τὸ χριστιανικὸ φρόνημα, γιατί χρησιμοποιοῦν χριστιανικούς ὅρους και θεμελιώνουν τὴν δραστηριότητά τους πάνω στην ἀντίληψη ὅτι «ὅλες οἱ θρησκείες ὁδηγοῦν στὸν ἴδιο σκοπὸ»!

Ἀποκαλυπτική εἶναι μία δήλωση τοῦ Ὁλὲ Νύνταλ σὲ ἑλληνικὸ ἀποκρυφιστικὸ περιοδικό. Ὁ Νύνταλ εἶναι ὁ πρῶτος δυτικὸς Λάμα. Οἱ μαθητές του διδάσκουν ἤδη στὴ Δύση τὸν βουδισμό, σὲ 100 διαφορετικὰ κέντρα (35 στὴ Γερμανία, 20 στὴν Πολωνία, 10 στὴ Ρωσία, 4 στὴν Αὐστρία) και μάλιστα προσαρμοσμένο «στὶς ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων τῆς Δύσεως». Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν «μεγάλα σχέδια». Ἦδη στὸ Μαυροβούνιο Κορινθίας ἀγοράστηκε ἔκταση και ἰδρύθηκε Κέντρο, πὸν «εὐλογήθηκε» μαζί με ὅλη τὴν περιοχή ἀπὸ τὸν GYALTSAR RINPOCHE, ἀνώτατο Λάμα τοῦ παγκόσμιου βουδισμού.

Κατὰ τὸν Νύνταλ ὁ βουδισμὸς «τελείωσε στὴν Ἀσία», ἐνῶ στὴ Δύση συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο: ἔχει «καταπληκτικὴ αὔξηση». Ὁ βουδισμὸς θὰ ἀλλάξει ἀπὸ τὸ Θεῖο στὴν Εὐρώπη και τὴν ἀλλαγὴ δὲν θὰ τὴν φέρουν οἱ Θεϊτιανοί, ἀλλὰ οἱ Εὐρωπαῖοι, τόνισε και κατέληξε: «Ἐμεῖς ξέρουμε τίς ἀνάγκες μας, τὸ ὑπόβαθρό μας. Ἦδη συμβαίνει»!

Οἱ ἀσιατικές ομάδες πὸν δραστηριοποιοῦνται σήμερα στὴν Εὐρώπη, ἰδιαίτερα στὰ πλαίσια τῆς ὀνομαζομένης «Νέας Ἐποχῆς», ἐμφανίζονται ἀνεκτικές ἀπέναντι στὴ χριστιανικὴ Ἐκκλησία και γενικότερα ἀπέναντι σὲ ὅλες τίς θρησκείες. Ὅμως προβαίνουν σὲ δική τους ἐρμηνεία τῶν θρησκειῶν και θεωροῦν ὅτι ἀποτελοῦν ἀπλῶς διαφορετικούς δρόμους, προσαρμοσμένους με τὴν ἐξελικτικὴ κατάσταση τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Μ' αὐτὴ τὴν ἐννοια ὁ Νύνταλ χαρακτήρισε θετικὸ τὸ γεγονός ὅτι στὴν Εὐρώπη ὑπάρχουν πολλές θρησκείες. Εἶναι, δηλαδή, αὐτονόητο ὅτι τὸ μήνυμα τοῦ δυτικοῦ αὐτοῦ Λάμα ἀπευθύνεται στοὺς Εὐρωπαίους πὸν βρίσκονται σὲ ἀνώτερο ἐξελικτικὸ ἐπίπεδο!

Μεταξὺ παραγόντων τοῦ ΚΕΚ ὑπάρχει ἡ ἀντίληψη πὸς ἡ ἐκκοσμίκευση και τὰ προβλήματα πὸν δημιουργεῖ ἀποτελεῖ προτεραιότητα πὸν πρέπει νὰ ἀποφασισθεῖ στὴ Γενικὴ Συνέλευση τῆς Πράγας. Ὅμως ἡ θέση αὐτὴ στηρίζεται σὲ λαθασμένη ἐκτίμηση τῶν καιρῶν μας. Σήμερα ζοῦμε σὲ μιὰ «μετὰ - ἐκκοσμιευμένη» ἐποχὴ. Βασικὴ μας προτεραιότητα πρέπει νὰ εἶναι ἡ πλήρωση τῶν ὑπαρξιακῶν κενῶν πὸν ἐδημιούργησε ἡ ἀπολυτοποίηση τῶν «ἀξιῶν» τῆς ἐκκοσμιεύσεως, ἡ εἰδωλοποίηση τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ. Πρόκειται γιὰ κοσμογονικές ἀλλαγές, παρόμοιες με ἐκεῖνες στὴν πρώτη χριστιανικὴ ἐποχὴ. Ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ ἀντιμετωπίσει τὸ νέο κύμα τοῦ συγκρητισμοῦ και τοῦ γνωστικισμοῦ με τὴν ὀριοθέτηση τῆς πίστεώς της, ὥστε οἱ πιστοὶ νὰ κατανοήσουν γιατί τὸ μήνυμα τῆς ἐν Χριστῷ ἐλπίδος εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὸ και ἀσυμβίβαστο με τίς τάσεις τῆς «Νέας Ἐποχῆς», πὸν πασχίζει νὰ καταλάβει τὸ ἰδεολογικὸ κενὸ πὸν δημιουργήθηκε με τὴν ἀπομυθοποίηση τῆς «θρησκείας τῆς ἐκκοσμιεύσεως».

(Συνεχίζεται)

Πρωτοπρ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 198 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

ΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΦΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ*

Γεγονός είναι ότι η συνέργεια του Προέδρου της Συνόδου εις την τυπωθεΐσαν Ἀνθολογίαν ὡδήγησεν εις ἔντονον ἀντίδρασιν τὸν Κ. Οἰκονόμον, ὁ ὁποῖος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἀνθίμου τὸν ΣΤ' διαμαρτύρεται κατὰ τοῦ Προέδρου, ὡς ἐξῆς: «Οὐ γὰρ (εἰπέ τις) λόγῳ φιλανθρωπίας τὰς ἱεράς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας ἐφεΐται καταπατεῖν, οὐδὲ τρέφειν πένητα δαπάνῃ πατρῶων νόμων, καὶ σκανδάλῳ δημοσίῳ, καὶ πλάνῃ καὶ αὐτῶν τιῶν τῶν κακῶς μαθητευόντων. Εἰ δε μή γε, ταχέως ἀποβήσεται ἡμῖν ἡ ἀρετὴ τῆς ἐλεημοσύνης προξενήτρια πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἀταξίας. Ἀλλ' ὅπως εἶπον, οὐ χωρήσει τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸν σκοπὸν τῶν καινοφρονούντων κενοφρόνων»²⁷⁰.

Ἀναφερόμενος δὲ εις τὴν ἐπιστολὴν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοῦ Λεσβίου συστήματος λέγει ὅτι «ἀκάλιστά τε καὶ προσφορώτατα γέγραπται καὶ καίριον βέλος ἐμπέπηγε ταῖς ἀθλίαις ἐλπίσι τῶν φιλοκαινοτόμων»²⁷¹.

Ἀνταποκρινόμενος εἰς τὸ αἴτημα τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀνθίμου ΣΤ' πρὸς τὸν Κ. Οἰκονόμον, ὅπως ἐνεργήσῃ οὗτος τὰ δέοντα διὰ τὴν καταστολὴν τῆς νέας ταύτης κακομουσίας γράφει, ὅτι «ἐλαλήθησαν τὰ εἰκότα ἅμα τῆς πατριαρχικῆς ὑμῶν ἐπιστολῆς καταπεμφθεῖσης· καὶ πεπαύσεται, ἐλπίζω σὺν Θεῷ»²⁷².

Προσέτι δὲ προτείνει ὅπως συγγραφῇ εἰδικὴ διατριβὴ ἐξελέγχουσα τὸ διεφθαρμένον καὶ νόθον καὶ καινοφανὲς καὶ ἀσύστατον σύστημα τῆς τοῦ Γεωργίου τοῦ Λεσβίου κακομουσίας. Εἰδικώτερον σημειοῖ: «Οὐ πάντῃ δέ, ἴσως, περιττὸν εἰ καὶ τις αὐτόθεν φανείῃ ἐν φημερίσιν ἀνώνυμος διατριβὴ, ὑπ' ἀνδρὸς μουσικοῦ συνετῶς συντεθειμένη, ἐξελέγχουσα τὸ διεφθαρμένον καὶ νόθον καὶ καινοφανὲς καὶ ἀνύστατον σύστημα τῆς τοῦ Γεωργίου τοῦ Λεσβίου κακομουσίας, καὶ στεντορείως διακηρύττουσα ὅτι κατεκρίθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ παραστάς ἐκώλυθη μὴ διακοινοῦν τὰ κενόσπουδα αὐτοῦ συντάγματα, ὡς λυμαινόμενα καὶ ἤχοις καὶ γραμμαῖς, καὶ ὀνομασίαις, καὶ ῥυθμοῖς ἐκτεθλυμένου μέλους, τὴν ἁγίαν καὶ ἱερὰν ὑμνωδίαν τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Κἂν που φανῶσι τὰ τοιαῦτα αὐτοῦ συντάγματα, ὑπάρχουσιν ἤδη ἀποδεδοκιμασμένα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ταύτην τὴν ἀνώνυμον διατριβὴν (εἰ δοκεῖ) τάχιον κινωθεῖσαν ἐν ταῖς αὐτόθι ἢ κατὰ τὴν Σμύρνην, ἐφημερίσι, δια-

κοινώσουσαν καὶ ὧδε, καὶ ἔσται πρὸς ἀπάντησιν τῆς πλατείας φερούσης ὑπογραφᾶς Λεσβιακῆς ἀγγελίας»²⁷³.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς διατριβῆς αὐτῆς ὁ Κ. Οἰκονόμος προτείνει ὅπως λειτουργήσῃ εἰδικὴ μουσικὴ Σχολὴ πρὸς τὸ ψάλλειν ὁμοίμορφα καὶ σύμφωνα τῇ ἱερᾷ μελωδίᾳ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Εἰδικώτερον σημειοῖ. «Ἐγὼ δ' οἶμαι, θειότατε Δέσποτα, ὅτι ἡ πέρυσιν ἤδη, ὑπ' ἐμοῦ παρόντος, ἀρξαμένη κτίζεσθαι μουσικὴ Σχολή²⁷⁴ [...] ἤδη καὶ καταφωνεῖται ὑπὸ Διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῆς γνησίας ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καὶ πάντες οἱ ἐντὸς τῆς Βασιλευούσης ψάλλοντες ἐν ταῖς κατὰ τόπους ἐκκλησίαις ὑπήχθησαν πρὸς τὸ ψάλλειν ὁμοίμορφα καὶ σύμφωνα τῇ ἱερᾷ μελωδίᾳ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας μηδὲν ἄφ' ἑαυτῶν καινοτομοῦντες, ἀμῆδὲ συμφύροντες ἔριον λίνῳ»²⁷⁵ (ὅπερ ὁ θεῖος ἀπηγόρευσε νόμος) καὶ συμφύροντες τοῖς θείοις ὕμνοις ἀλλότρια τερετίσματα»²⁷⁶.

Αἱ ἀπόψεις τοῦ Κ. Οἰκονόμου (ὅπως διαγράφονται εἰς τὰς ἀνεκδότους ἐπιστολάς αὐτοῦ) σχετικῶς μὲ τὰς μεταρρυθμιστικὰς κινήσεις περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, συμπληρῶνουν καὶ ἀπὸ ἄλλην πλευρᾶν τὸ ἰδεολογικὸν τοῦ κόσμου, καὶ ἐπιτρέπουν τὴν διαπίστωσιν ὅτι ἀνήκει σταθερῶς εἰς τὴν συντηρητικὴν τάξιν, τὴν ὁποῖαν κατ' ἐξοχὴν ἐκπροσωπεῖ.

Δέον ὅμως νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ ὄλον κλίμα τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ γενικώτερα νεωτεριστικὴ νοοτροπία ἔτεινε νὰ κυριαρχήσῃ εἰς τοὺς χώρους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἔχων ἀπέναντι τὸν Θεόκλητον Φαρμακίδην²⁷⁷, φιλελεύθερον

273. Αὐτόθι.

274. ἰδ. ἀνωτ. σημ. 209.

275. ἰδ. Δευτ. 22, 11.

276. ἰδ. ἐπ. 15-6-1848.

277. ἰδ. Π. Ἀργυροπούλου - Κ. Κοντογόνη, Λόγοι ἐπικήρδεις εἰς Θ. Φαρμακίδην, εἰς «Ἐθαγγελικὸν κήρυκα», Ἀπρ. 1860. Ἀν. Γούδα, Βίοι παράλληλοι... ἐνθ' ἄν. σ. 207-246. Α. Παπαδοπούλου - Βρετοῦ, Νεοελληνικὴ Φιλολογία, Ἐν Ἀθήναις 1857, 342-343. Κ. Ν. Σάθα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία, ἐν Ἀθήναις 1868, σ. 744-746. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ὁ ἐν Βιέννῃ... ἐνθ' ἄν. τ. Θ' σ. 97-98, 320-323. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἐν Ἀθήναις 1920, τ. Α', σ. 55-56. Δ. Σ. Μπαλάνου, Θεολογικὸς Φαρμακίδης, Ἀθήναι 1933. Τ. Εὐαγγελίδου, Ἡ Παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Ἐν Ἀθήναις 1936, τ. Β', σ. 247-248. Κ. Θ. Δημαρᾶ, Ὁ Κοραΐς καὶ ἡ ἐποχὴ του, Ἀθήναι 1953, σ. 335-339. Νικ. Ε. Τζιράκη, Φαρμακίδης Θεόκλητος, ΘΗΕ τ. Η', σ. 999-1004. Μ. Περάνθη, Ἑλληνικὴ πεζογραφία, τ. Β', σ. 437-441, ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

(*) Συνέγεια ἐκ τῆς σελ. 200 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

270. ἰδ. ἐπ. 15-6-1848.

271. ἰδ. ἐπ. 6-8-1848.

272. ἰδ. ἐπ. 15-6-1848.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἑορτῶν ἑορτῆ καὶ πανήγυρις πανηγύρεων.

Ὁ Παναγιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἐν τῇ ἐπὶ τῷ Ἀγίῳ Πάσχα «Πατριαρχικῇ Ἀποδείξει», ἡ ὁποία δημοσιεύεται εἰς ἄλλιας σελίδας τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας», ἐπισημαίνει, ὅτι «ἐν συντόμῳ προσευχῇ καὶ νηστειᾷ διαπλευσάντες σὺν Θεῷ καὶ ἐφέτος τὸ πνευματικὸν πέλαιος τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρκοσιῆς, ἰδοὺ ἀφικόμεθα καὶ αὐθις κατὰ τὸ ἔλεος τοῦ Πανοικτιμόμονος Θεοῦ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν ἑορτῶν καὶ πανηγυρῶν τῶν πανηγύρεων, ἵνα δώμεν ἐκ νέου δόξαν καὶ εὐχαριστίαν τῷ δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντι καὶ μέχρι ἄδου ταμιείων κατελθόντι Κυρίῳ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, Πάσχα ἐν ἀγαλλιάσει κροτοῦντες αἰώνιον».

Οὕτως, ὡς ἐπιγραμματικῶς τονίζει καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐν τῷ πασχαλίῳ Γράμματι Αὐτοῦ πρὸς τὸν Σεπτὸν Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων, «ἐπέστη καὶ πάλιν ἡ τῶν Ὁρθοδόξων μεγάλη ἑορτὴ, καθ' ἣν ἀνιστάμενος ἐκ τῶν μυχῶν τοῦ Ἄδου ὁ θεῖος Αντρωτής, ὁ νεκρώσας τὸν θάνατον καὶ τοὺς ἀπ' αἰῶνος δεσμίους ἐλευθερώσας, ἀφθαρτον καὶ ἀθάνατον ζωὴν παρέσχεν ἡμῖν τοῖς εἰς Αὐτὸν πιστεύουσιν. Ὅθεν ἐπὶ τῇ ἐνδόξῳ ταύτῃ ἑορτῇ τὰ νικητήρια ἄδοντες, τὸν τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως ἀνακρούμεν παιᾶνα: Χ ρ ι σ τ ὁ ς Ἀ ν ἔ σ τ η ἴ!». Συγχρόνως θεομὴ εἶναι ἡ δέησις, ὅπως ὁ Ἀναστάς, κατὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ Μακαριωτάτου, «ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀποτρέψῃ πᾶσαν κακῶν ἐπιφορὰν, παρέχων εἰρήνην καὶ Πνεῦμα ἅγιον πρὸς ἀναγέννησιν καὶ ἀνακαίνισιν καὶ καλέση

ἅπαντας ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς καὶ ἀπὸ τῆς ἀγνωσίας εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς δόξης τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ».

«Δύο κορυφαῖα γεγονότα».

Ἡ μνημονευθεῖσα ἐν τῇ προηγουμένη παρατηρήσει «πατριαρχικὴ ἀπόδειξις», ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ὅτι «ἠξιώθημεν ἐφέτος ἀπὸ Θεοῦ νὰ ζήσωμεν δύο κορυφαῖα γεγονότα εἰς τὴν καθόλου ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ζωὴν.

»Τὸ πρῶτον ἦτο, ὡς εἰκός, ἡ κατὰ Μάρτιον ἐν Φαναρίῳ Σύναξις τῶν Ἀρχηγῶν ὅλων τῶν Ἀγιοτάτων Ὁρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων καὶ Ἀυτονόμων Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία, καίτοι ὡς σχῆμα ἦτο ἀγνωστος εἰς τὴν μέχρι τοῦδε προᾶξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅμως ἐκ τῶν πραγμάτων ἀπεδείχθη ἰδιαιτέρως χρήσιμος καὶ ἐποικοδομητικὴ, τόσον διὰ τὴν ἐκ νέου πανηγυρικὴν διακήρυξιν τῶν ἐφισταμένων ἀρρημάτων μεταξὺ ἡμῶν ἀδελφικῶν δεσμῶν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐνιαίαν ἐκ τῆς κοινῆς πίστεως εὐθύνην ἔναντι τῆς ὑπολοίπου ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ κόσμου παντός.

»Τὸ δεύτερον ἦτο ὁ καθαγιασμός κατὰ τὴν διαγενομένην Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Ἑβδομάδα τοῦ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας Ἀγίου Μύρου, τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, σὺν τοῖς ἄλλοις ἀποτελεῖ ἕνα ἀκόμῃ ἀπὸν δεσμὸν τῆς μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐνότητος».

Τὸ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Πανορθόδοξον Χριστεπώνυμον πλήρωμα ἐπαναλαμβάνει τὴν διάπυρον εὐχὴν τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ὅπως τὰ ἀπὸ τῶν δύο τούτων γεγονότων

καινοτόμον (καὶ προσωπικόν του ἀντίπαλον). Οὕτω θὰ αἰτιολογηθῇ ἡ στάσις αὐτοῦ, ἡ ὁποία, παρά τινος ὑπερβολῆς, ἐπήγαγεν πάντως ἀπὸ τὴν πίστιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ διαφυλαχθοῦν αἱ παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ ἴδιος εὐρέθη κατ' ἐπανάληψιν ἀντιμέτωπος ὄχι μόνον πολλῶν καινοτόμων ἐνεργειῶν, ἀλλὰ καὶ προσωπικῶν ἀντιδράσεων εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε ἡ ὁποιαδήποτε γνώμη αὐτοῦ, νὰ θεωρηθῆται, ὑπὸ τινων τῶν συγχρόνων του, ὡς ἐξαιρετικῶς συντηρητικῆ.

Διὰ τοῦτο καὶ ἀναγκάζεται πολλάκις, διὰ τὸ κύρος τῶν ἀπόψεων αὐτοῦ, νὰ παρακαλῆ, ὅσους

ἐξήτουν ταύτας, νὰ μὴ γίνῃ γνωστὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ παράκλησις αὐτοῦ, εἰς ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀνθιμον τὸν ΣΤ', διὰ τὸ θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, «δέομαι», λέγει, «πάνυ δέομαι καὶ ἱκετεύω, μηδεὶς γνώτω, μηδὲ τῶν ἁγίων Συνοδικῶν αὐτῶν μηδεὶς ἀναγνώτω, τὰ παρ' ἐμοὶ γεγραμμένα: μηδ' ἀκουσθῆτω πρὸς μηδένα τὸν ἐμὸν ὄνομα: τοῦτο συμφέρει κάμοι, καὶ τῷ πράγματι μάλιστα²⁷⁸.

(Συνεχίζεται) **ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΣ**

φιλόλογος - θεολόγος

ἀγαθὰ «κατασιῶσιν ἔκδηλα ἐφ' ὀλόκληρον τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ ἀνὰ τὸν κόσμον, ὥστε καὶ διὰ τούτων νὰ διακονήσωμεν ἀπὸ κοινοῦ ὡς σύγχρονοι μάγιστρος τῆς Ἀνασιτάσεως τὸ μοιτήριον τῆς σωτηρίας πάντων τῶν ἀνθρώπων».

Μηνύματα τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐν πασχαλίῳ μηνύματι πρὸς τὸ Πλήρωμα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς τονίζει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία καλεῖ σήμερα σὲ ἀνανοηματοδότηση καὶ ἀναπροσανατολισμὸ ὅλης τῆς ζωῆς μας, σὲ ἀνακαίνιση τῆς φύσεώς μας διὰ τῆς νοσηρωσεῶς τῆς μετὰ τὸν Χριστὸ (Γαλ. 2,20), χωρὶς τὴν ὁποία δὲν «εἶναι δυνατὴ ἡ θέα τοῦ ἀκτίστου φωτός, ποὺ ἀνέτειλεν ἐκ τοῦ ζωοδόχου Τάφου».

Ἐξ ἄλλου διὰ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει σήμερον ἡ Ἑλλάς, ὁ Μακαριώτατος ἐπισημαίνει:

«Τὸ Ἔθνος μας ἐορτάζει αὐτὸ τὸ Πάσχα μέσα σὲ σωρεία προβλημάτων, ἀνησυχιῶν καὶ ἐξωτερικῶν ὑπονομεύσεων τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς Χώρας μας. Ἡ μοιή σχεδὸν Κύπρος σφραδάζει ἀκόμη κάτω ἀπὸ τὴν ξένη κατοχὴ. Οἱ ἀδελφοί μας Βορειοηπειῶται παλεύουν ἀπεγνωσμένα γιὰ τὰ δίκαιά τους. Θρασεῖς καὶ ἀνιστόρητοι γείτονές μας, μέσα στὴν ἐπεκτατικὴ τους ὑστερία, τολμοῦν νὰ προσβάλλουν τὴν ἐλληνικότητα τῆς Μακεδονίας μας, γιὰ τὴν ὁποία συνηγοροῦν οἱ αἰῶνες. Καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα μιὰ τραγικὴ σύγκρουση ἀποδιοργανώνει τὴν ζωὴν μας, ἀλλοιώνει τὸ νόημά της, σκιάζει τὰ δράματά μας καὶ ἀποδυναμώνει τὴ συλλογικὴ καὶ ἀτομικὴ μας ἐλπίδα. Ἀλλὰ χωρὶς ἐλπίδα ὁ ἄνθρωπος μένει σταυρωμένος χωρὶς τὴν ἐμπειρία καὶ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως.

Ἡ Ὁρθοδοξία προσφέρει σήμερα σὲ μᾶς τοὺς Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ ὅλο τὸν κόσμον, τὸ αὐθεντικὸ νόημα τῆς ζωῆς, ὅπως σαρκώνεται σ' ἐκείνους, ποὺ ἔχουν γενθεῖ τὴ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως».

Τὸ Ὁρφανοτροφεῖον Ν. Σμύρνης

«Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας».

Ὁ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νέας Σμύρνης κ. Ἀγαθαγγέλου τελεσθεὶς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν Ἀγριασμός τῆς θεμελιώσεως τοῦ νέου Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου, ὡς καὶ τοῦ νέου Δημοτικοῦ Σχολείου καὶ τῶν ἀνταποκρινομένων εἰς συγχρόνους προδιαγραφὰς νέων οἰκοδομημάτων τοῦ ἀνακαινιζομένου Ὁρφανοτροφείου καὶ Κέντρου προστασίας κορασιῶν καὶ νεανίδων «Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας», ἔδωκεν ἀφορμὴν

εἰς τὸ νὰ ὑπομνησθῇ δι' ἐνημερωτικοῦ σημειώματος ἢ παρὰ Θεοῦ ἠύλογημένη ἱστορία τοῦ ἀνακαινιζομένου αὐτοῦ ἱεροῦ Καθιδρύματος.

Τοῦτο «ἰδρύθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εὐθύς μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν Καταστροφήν, τὸ 1924, παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, εἰς τὴν Νέαν Σμύρνην, τόπον ὑγεινὸν μετὰ τὸν Ὑμηττὸν νὰ ἐξαποστέλλῃ τὸν κάθαρόν του ἄερα καὶ τὰ Φάληρα νὰ προσφέρουν τὴν θαλάσσια αὔρα τους, ὥστε νὰ καθιστοῦν τὴν τοποθεσία ὄντως ἀξιοζήλευτη.

Ὁ πληθυσμὸς ἀγκάλιασε ἀμέσως τὸ Ὁρφανοτροφεῖο τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου, ἐξετίμησε τὸν σκοπὸν ποὺ εἶχε ταχθεῖ νὰ ὑπηρετήσῃ τοῦτο καί, ὁ ἴδιος, ξεροζωμένος ἀπὸ τὶς κοσμοξάκουστες Πατρίδες, ἦταν ἐπόμενον νὰ συντελέσῃ ὄχι μόνον εἰς τὴν κανονικὴν εὐρυθμίαν του, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ καταστήσῃ ξακουστὸν στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν.

Περιέθαψε καὶ ἔδωσε τὴν βασικὴν μὲν μορφοῦσιν σὲ χιλιάδες ὄρφανὰ καὶ ἐγκαταλελειμμένα παιδιὰ, προσφυγόπουλα καὶ ἄλλων ἀναξιοπαθουσῶν οἰκογενειῶν. Τὰ ἐστέγασε, τὰ ἐψυχαγώγησε καὶ τοὺς ἔδωσε τὰ ἐφόδια σὲ δύσκολη καμπὴ τῆς ζωῆς τους, διὰ τὴν χίλιοι - μύριοι κίνδυνοι τὰ ἀπειλοῦσαν, ὥστε νὰ σταθῶν ὄρθια καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὶς ἀντιξοότητες μιᾶς δύσκολης ζωῆς. Καί, τὸ σπουδαιότερον, ἐστέγασε τὶς ἐλπίδες τῆς προσφυγιάς, ἀφοῦ ἐγαλοῦχησε τοὺς τροφίμους του μετὰ τὰ ζωογόνα νάματα τῆς πίστεως πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Ἄνθρωπον καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Πατρίδα».

Εἶναι γενικὴ ἡ εὐχὴ, ὅπως εὐλογηθῶν αἱ προσπάθειαι τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ν. Σμύρνης κ. Ἀγαθαγγέλου, ἵνα τάχιστα ὀλοκληρωθῶν αἱ προγραμματισθεῖσαι οἰκοδομικαὶ καὶ λοιπαὶ ἐργασίαι. Οὕτως ἢ περιοχὴ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης «θὰ καμαρώνῃ ἓνα οἰκοδομικὸ συγκρότημα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ σπολιζοῦν μία περιοχὴ, οἱ δὲ ἐπιγενόμενοι θὰ μακαρίζουν ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι συνετέλεσαν στὴν πραγματικοποίησίν του».

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν ὀρθοδόξων λαῶν.

Εἶναι ἐλπιδοφόρον, ὅτι τὸ ἀρχαιότερον Ἀνώτατον Πνευματικὸν Ἰδρυμα τῆς χώρας, ἥτοι τὸ Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, παρακολουθεῖ μετὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ συμπαρίσταται εἰς τὸ ἀνακαινιστικὸν ἔργον αὐτῆς. Οὕτω μετὰ χαρᾶς οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ ἐπληροφορήθησαν τὸ περιεχόμενον ἐγ-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Μητρόπολις Βεροίας καὶ Ναούσης

«Ὅπως κάθε χρόνο ἔτσι κι ἐφέτος ἐορτάσθηκε με λαμπρότητα ἡ μνήμη τοῦ πολιούχου Βεροίας Ἀγίου Ἀντωνίου τοῦ Νέου. Τὴν παραμονή τελέσθηκε Μ. Ἐσπερινὸς χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Βεροίας καὶ Ναούσης κ. Παύλου καὶ ἐψάλλησαν οἱ χαιρετισμοὶ τοῦ Ἀγίου. Τὸν πανηγυρικὸ τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησε ὁ ἀρχιμ. Εὐθ. Ἐλευθεριάδης. Στὴν πανηγυρικὴ Θ. Λειτουργία

γράφου τοῦ Πρωτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Πέτρου Α. Γέμιου πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖον τὸν Α', τὸ ὁποῖον ἀναφέρει τὰ ἐξῆς:

«Ἡ Σύγκλητος τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀκουσε, ἀπὸ τὸν Κοσμητορὰ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Καθηγητὴ κ. Ἡλία Οἰκονόμου, μεῖς ἰδιαίτερη χαρὰ, τὸ μήνυμα τῶν 14 Ὁρθόδοξων Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχηγῶν Ὁρθόδοξων Αὐτοκέφαλων Ἐκκλησιῶν, ποὺ συσκέφθηκαν πρόσφατα σὺ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, μεῖς πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχεῖο.

«Ἡ Σύγκλητος δηλώνει τὴν ἱκανοποίησή της γιὰ τὸν ἀκρως ὑπεύθυνο τρόπο, μεῖς τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίσθηκαν τὰ ἀπειλοῦντα τὴν ἐνότητα, τὴν εἰρήνη καὶ τὰ δίκαια τῶν ὀρθόδοξων λαῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, Βαλκανικῆς καὶ Μέσης Ἀνατολῆς θέματα.

«Ἡ Σύγκλητος ἐκφράζει τὴν ὁμόφωνη ὑποστήριξή της πρὸς τὴν πανορθόδοξη συνοδικὴ αὐτὴ ἀπόφαση καὶ εὐχεται νὰ ἐπιδειχθεῖ ἡ ἴδια ὑψηλὴ ὑπευθυνότητα καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπονομεύοντες μεῖς ἄστοχες καὶ ἐκτὸς ἐποχῆς ἐνέργειες τὴν πορεία πρὸς τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν».

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ ἀνακοινώθηκε σὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ μεῖς σχετικὸ «Δελτίο Τύπου» τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

«Ἐγχειρίδιον αἰρέσεων καὶ παραχριστιανικῶν ομάδων».

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. πρωτ. 1117 ἐγκυκλίου σημεῖωμάτος της τῆς 14ης Ἀπριλίου 1992, ὅπερ ἐστάλη πρὸς τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνιστᾷ θεομῶς «πρὸς εὐρυτέραν κυκλοφορίαν» καὶ πρὸς «ὠφέλειαν τοῦ ἱ. κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος τῆς Ἀγιοτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας» τὸ ὑπὸ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ἐκδοθὲν πόνημα τοῦ

τῆς κυριώνυμης ἡμέρας 17ης Ἰανουαρίου προεξήρχε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης συμπαραστατούμενος ἀπὸ τὸν κλῆρο τῆς πόλεως, παρουσίᾳ τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως. Ἀκολούθησε ἡ λιτανεῖα τῶν Ἀγίων Λειψάνων μέσα στὴν πόλη.

Ἱερά Μητρόπολις Γουμένισσης

Δύο ἀγρυπνίες τελέσθηκαν πρόσφατα στὴν Ἱ. Μο-

αἰδεσιμολογιατάτου Δρος τῆς Θεολογίας καὶ τῆς Φιλοσοφίας καὶ Γραμματέως τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τῶν Αἰρέσεων πατρὸς Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, ὅπερ φέρει τὸν τίτλον: «Ἐγχειρίδιον αἰρέσεων καὶ παραχριστιανικῶν ομάδων» (Πρεβέζα 1991).

Τὸ ἐκ 592 σελίδων ἔργον τοῦτο ἀποτελεῖ οἰονεὶ ἀπ' ἐνὸς Δεξικὸν αἰρέσεων καὶ παραχριστιανικῶν κινήσεων καὶ τῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ φανερωῶν ἢ καὶ ὑπόλως συγκαλυμμένων δραστηριοτήτων αὐτῶν καὶ ἀπ' ἐτέρου διαφοριστικὴν καὶ ἐμπεριστατωμένην ἀντίκρουσιν τῶν αἰρετικῶν δοξασιῶν των διὰ τῆς ἀντιστοιχοῦ ὑγιῶς ὀρθοδόξου διδασκαλίας.

Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ὁ π. Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος, ὅστις εἶναι γνωστὸς διὰ τὴν συμβολὴν του εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἀντιαιρετικοῦ ἀγῶνος καὶ εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν προβλημάτων, σχετιζομένων πρὸς τὴν Ποιμαντικὴν τῶν ἀποδήμων καὶ τῆς ἐνορίας, ἀποκαλύπτει ὡς ἐπαῖων τὰ πρόσωπα ἢ τὰ προσώπεια ἐκατοντάδων αἰρετικῶν παραφυάδων, τὰς μεθόδους τῆς δραστηριότητός των καὶ τοὺς τρόπους τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς ἀντιμετωπίσεώς των. Ἀξιοποιῶν τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν καὶ τὴν δαριλῆ προσωπικὴν του ἐμπειρίαν, παρουσιάζει ἐν ἄριστον βοήθημα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς πλημμυρίδος τῶν αἰρέσεων καὶ παραχριστιανικῶν ομάδων ὑπὸ τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν θεολόγων, τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογίας, τῶν ἱεροσπουδαστῶν καὶ παντὸς ὀρθόδοξου πιστοῦ.

Ὁφείλονται ἀληθῶς ἔπαινοι καὶ εὐχαριστίαι τόσον εἰς τὸν αἰδεσιμολογιατάτον συγγραφέα τοῦ πονήματος ὅσον καὶ εἰς τὴν δημοσιεύσασαν αὐτὸ Ἱ. Μητροπόλιν Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, ἢ ὅποια, διὰ τῆς φαινεῖς δραστηριότητος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Μελετιοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν μελῶν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσης λαμπρᾶς μοναστικῆς ἀδελφότητος, ἀναδεικνύεται εἰς ἀκτινοβόλον πνευματικὸν καὶ ἐκδοτικὸν κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας.

νή Παναγίας Γουμενίσσης. Ἡ πρώτη πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους καὶ ἡ δεύτερη πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου Προδρόμου, γιὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Εὐρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς του. Κατὰ τὴ διάρκειά του ἔσπερινοῦ ἔγινε ἡ μοναχικὴ κουρὰ δύο νέων ἀνθρώπων ποὺ ἐντάχθηκαν στὴ δύναμη τῆς Ἱ. Μ. Παναγίας Γουμενίσσης. Πρόκειται γιὰ τὸν σπουδαστὴ τῆς Ἀνωτ. Ἐκκλ. Σχολῆς Ἀθηνῶν π. Βαρθολομαῖο Βαφάκη, 32 ἐτῶν, καὶ τὸν τελειόφοιτο Θεολογίας π. Χριστόδουλο Παπακώστα ἀπὸ τῆ Λάρισα, 27 ἐτῶν.

Τὴν Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς ἐορτάσθηκε ἡ καθιερωμένη ἑορτὴ τῆς ἐπανευρέσεως καὶ ἐπανενθρονίσεως τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνας τῆς Παναγίας Γουμενίσσης, τὴν ὁποῖαν ἱερόσυλοι εἶχαν προσπαθῆσει νὰ φυγαδεύσουν τὸ 1975. Παραβρέθηκαν, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς πολυπληθεῖς προσκυνητές, οἱ πολιτικὲς καὶ στρατιωτικὲς ἀρχὲς καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος

Σὲ σεμνὴ τελετὴ ποὺ ὀργάνωσε τὸ Ἐπιμελητήριό Μαγνησίας στὴν αἴθουσά του στὶς 29 Φεβρουαρίου τιμήθηκε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βόλου γιὰ τὴ «δυναμικὴ παρουσία του» στὸ πηδάλιο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ 18 χρόνια καὶ τὴν ἱεραποστολική, κοινωνικὴ, ἐπισημονικὴ καὶ πολιτιστικὴ του δραστηριότητα.

Ἱερὰ Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως,

Τελέσθηκε στὶς 16 Φεβρουαρίου στὸ Δελθινάκι ἡ καθιερωμένη ἀπὸ χρόνια ἐκδήλωση γιὰ τὴν ἐπέτειο τοῦ Ἀυτονομιακοῦ Ἀγῶνος τῆς Β. Ἠπείρου. Τὴ διοργάνωση εἶχε φροντίσει ἡ Ἱ. Μ. Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσας.

Σὲ μῆνυμά του γιὰ τὸν ἑορτασμὸ ὁ Σεβ. κ. Σεβαστιανὸς μεταξὺ ἄλλων ἐπέσημανε ὅτι πρόκειται γιὰ μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ λαμπρὲς καὶ δοξασιμένες σελίδες τῆς ἱστορίας τοῦ Ἔθνους μας.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ζακύνθου

Ἀρχισαν καὶ μὲ πολλὴ ἐπιτυχία πραγματοποιοῦνται ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Ζακύνθου τρία Προγράμματα ἐπιμορφώσεως ἀνέργων νέων τῆς Ζακύνθου, μὲ τὴν ἐπιδότηση τῆς Ε.Ο.Κ. Πρόκειται γιὰ τὰ ἑξῆς α) Πρόγραμμα κατάρτισεως στὴ Βυζαντινὴ Μουσικὴ, β) Πρόγραμμα κατάρτισεως στὴν Ἀγιογραφία, Συντήρηση Εἰκόνων καὶ Ξυλογλύπτων καὶ γ) Πρόγραμμα κατάρτισεως στὴ Συντήρηση Ξυλογλύπτων. Ἡ διδασκαλία γίνεται ἀπὸ ἐξειδικευμένους ἐπιστήμονες στὶς αἴθουσες τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Κέντρου Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας καὶ Ὠλένης

Μὲ θέμα «Χριστιανισμὸς καὶ Μαγεία» συνήλθε ἀπὸ τίς 22 ὠς τίς 23 Φεβρουαρίου στὸ Ἰδρυμα «Ἀγία Φιλοθέη» Πύργου Θεολογικὸ Συνέδριο, τὸ ὁποῖο ὀργανώθηκε ἀπὸ τὴν Ἱ. Μ. Ἡλείας. Εἰσηγήσεις, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη κ. Γερμανὸ ἔκαναν ἡ λαογράφος κ. Ἐλ. Ψυχογιῶ, ὁ ἐπ. καθ. κ. Διον. Δακου-

ρᾶς, ὁ ἐπ. καθ. κ. Μούκανος καὶ ὁ ψυχίατρος κ. Γ. Εὐαγγελᾶτος.

Σὲ 363.000.000 δρχ. ἀνήλθαν οἱ δαπάνες τῆς Ἱ. Μ. Ἡλείας γιὰ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς κατὰ τὸ 1991, ὅπως ἀνακοινώθηκε κατὰ τὸν ἐτήσιο ἀπολογισμὸ τῆς. Τὰ χρήματα προήλθαν ἀπὸ δωρητές, τὴν περιουσία τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ τῶν Ἰδρυμάτων τῆς, ἀπὸ εἰσφορὲς Ἱ. Ναῶν καὶ Ἱ. Μονῶν, ἀπὸ κρατικὲς ἐπιχορηγήσεις καὶ ὀργανισμοὺς καὶ ἀπὸ προσφορὲς τῶν χριστιανῶν λόγω συμμετοχῆς τοῦ Σεβ. κ. Γερμανοῦ σὲ διάφορες ἱεροτελεστίες.

Ἱερὰ Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

Ἡ ἐνορία Ἀγ. Γεωργίου Λιβαδειᾶς, ὡς ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα καὶ μέσα στὰ πλαίσια τῆς διακονίας καὶ ἐγρήγορης, ἄρχισε τὴν ἀποπεράτωση τοῦ Κέντρου Διακονίας καὶ ἐπικοινωνίας μὲ σκοπὸ τὴ λειτουργία Συμβουλευτικοῦ Σταθμοῦ γιὰ τὴν πρόληψη καὶ ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος τῶν ναρκωτικῶν καὶ τῶν θεμάτων ποὺ ἀπασχολοῦν τοὺς νέους. Ὑπεύθυνος τοῦ ἐνορ. Κέντρου εἶναι ὁ ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Χαραμαντίδης καὶ τοῦ Συμβουλευτικοῦ Σταθμοῦ ἡ κοινωνικὴ λειτουργὸς δ. Χρυσ. Εὐθυμίου.

Ἱερὰ Μητρ. Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου

Τὴν Κυριακὴ 16 Φεβρουαρίου ἔλαθε χώρα στὴν Ἀρναία τὸ Συνέδριο Νεότητος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως μὲ τὴ συμμετοχὴ πολλῶν νέων, τῶν Ἀρχῶν τῆς περιοχῆς, τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ πολλῶν ἄλλων. Τὸ πρῶτὸ τελέσθηκε Ἀρχιερατικὴ θ. Λειτουργία ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Νικόδημο καὶ στὴ συνέχεια στὴν Αἴθουσα τοῦ Δημαρχείου πραγματοποιήθηκε τὸ Συνέδριο μὲ ὁμιλητὲς τὸν καθ. κ. Ἀθ. Ἀγγελόπουλο μὲ θέμα «Τὸ Μακεδονικὸν — ἡ πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ πλευρὰ του» καὶ τὸν γεωλόγο καθ. κ. Ἰωάν. Δήμου μὲ θέμα «Τὰ ἐθνικά μας θέματα». Ἐπηρεολούθησε εὐρεία συζήτηση καὶ ἔγκρισι ψιφίσματος νέων. Τὸ Συνέδριο ἔληξε μὲ κοινὴ Τράπεζα.

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Χρηματικὸ ἔπαθλο 80.000 δρχ., ποὺ διατίθεται ἀπὸ τὸ 1982 ἀπὸ τὴν Ἱ. Μ. Μεγ. Σπηλαίου στὴ μνήμη τοῦ Μεγ. Εὐεργέτου τῆς Θεοδ. Μερτικοπούλου καὶ δίδεται κάθε χρόνο στὸν ἐπιτυχόντα πρῶτο φοιτητὴ Πανεπιστημιακῆς Σχολῆς τῶν Ἐπαρχιῶν Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας, δόθηκε ἐφέτος στὸν Ἀθαν. Ἀνδρ. Νικολακόπουλο, φοιτητὴ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος κατάγεται ἀπὸ τὸ Διακοπτό καὶ συγκέντρωσε κατὰ τίς πανελλαδικὲς ἐξετάσεις τοῦ 1991 612 μονάδες. Τὸ ἔπαθλο ἐνεχείρησε στὸν δικαιοῦχο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος στὶς 23 Φεβρουαρίου.

Τὴν ἴδια ἡμέρα, κατὰ τὴν θ. Λειτουργία ὁ Σεβ. Καλαβρύτων κ. Ἀμβρόσιος χειροτόνησε σὲ διάκονο τὸν κ. Χρῆστο Ντάτσικα στὸν Ἱ. Ν. Ἀγ. Ἀλεξίου Σταφιδάλων Αἰγίου. Ὁ νέος διάκονος εἶναι ἡλικίας 63 ἐτῶν, συνταξιούχος ΔΕΗ, τελειόφοιτος τοῦ Ἐκκλησια-

στικού Λυκείου Πατρῶν καὶ φλέγεται ἀπὸ ἱερό ζήλον ἃ ὑπηρετῆσει τὸ Ἱ. Θυσιαστήριο.

—Δύο νέες διαρρήξεις ἔγιναν πρόσφατα σὲ ναοὺς τοῦ Αἰγίου. Στὶς 21.1 ἄγνωστοι διέρρηξαν τὸν Ἱ. Ν. Φανερωμένης καὶ ἀφαίρεσαν περίπου 250.000 δρχ. ἐνῶ στὶς 25.1. διέρρηξαν τὸν Ἱ. Ν. Ἀγίας Μαρίνης Μυρτιάς.

Ἱερά Μητρόπολις Κίτρους καὶ Κατερίνης

Ἱ. Ἀγρυπνία πραγματοποιήθηκε στὶς 14 Φεβρουαρίου στὸν Ἱ. Ν. Ἀγίας Παρασκευῆς Κατερίνης, στὴν ὁποία χοροστάτησε, λειτούργησε καὶ κήρυξε ὁ Σεβ. Κίτρους κ. Ἀγαθόνικος. Κατὰ τὴν ἀγρυπνία ἡ προσευχή ὄλων ἐπικεντρώθηκε στὸ πρόβλημα τῆς ἀνομβρίας καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, καὶ εἰδικότερα στὸ θέμα τῆς Μακεδονίας.

Μὲ λαμπρότητα τελέσθηκαν οἱ πανηγύρεις τῶν δύο μεγάλων Ἱ. Μονῶν τῆς Ἱ. Μ. Κίτρους καὶ Κατερίνης τοῦ Ἀγ. Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ (23 Ἰανουαρίου). Στὴν Λειτουργία τῆς Ἱ. Μ. Ἀγ. Διονυσίου προέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως, τοῦ ὁποίου εἶναι καὶ ἡ μονὴ τῆς μετανοίας του.

Ἱερά Μητρόπολις Κορίνθου

Σὲ πανηγυρική τελετὴ πού πραγματοποιήθηκε στὸ Λουτράκι στὶς 26 Ἰανουαρίου, παρουσία τῶν ἀρχῶν καὶ πλήθους κόσμου, τὸ Πνευματικὸ Κέντρο Λουτρακίου ἀνεκήρυξε τὸν Σεβ. Κορίνθου κ. Παντελεήμονα ἐπίτιμο πρόεδρό του γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ διακονία του, τὴν ἐθνικὴ καὶ ποιμαντικὴ προσφορά του καὶ τὸ πλούσιο συγγραφικὸ του ἔργο.

Τὴν Κυριακὴ 16 Φεβρουαρίου ἔλαθε χώρα στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Γηροκομεῖο Ἀνδρῶν Κορίνθου, ἡ καθιερωμένη ἀπὸ ἑννέα ἐτῶν ἐκδήλωση προικοδοτήσεως ἀπόρων καὶ ἀγάμων κοριτσιῶν τοῦ νομοῦ Κορίνθου. Τὰ βιβλιάρια πού μοιράσθηκαν ἦσαν συνολικῆς ἀξίας 1.870.000 δραχμῶν, ἐνῶ τὸ ποσὸν πού ἔχει διατεθῆ τα τελευταῖα ἑννέα χρόνια ἀνέρχονται στὰ 19.000.000.

Τὴν Κυριακὴ 1 Μαρτίου ὁ Σεβ. Κορίνθου κ. Παντελεήμων, ἐπικεφαλῆς τῶν ὑπευθύνων τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου Αἱμοδοσίας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ τῶν Κληρικῶν τῶν Ἐνοριακῶν Κέντρων, συμμετέσχον στὴν ἑβδομάδα Αἱμοδοσίας ὑπὸ τὴν Αἰγίδα τῆς Νομαρχίας Κορινθίας.

Ἱερά Μητρόπολις Λήμνου καὶ Ἀγίου Εὐστατίου

Μὲ τὴν συμμετοχὴ πλήθους εὐσεβῶν χριστιανῶν ἡ ἀκριτικὴ Λήμνος ἐώρτασε τὴν Κυριακὴ, 15 Μαρτίου, τὴν ἡμέρα τῆς Ὁρθοδοξίας μὲ ἐκδηλώσεις θρησκευτικῆς λαμπρότητος καὶ Ἐθνικῆς ἐξάρσεως, τίς ὁποῖες διοργάνωσε καὶ ἐπεμελήθη ἡ Ἱερά Μητρόπολις ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ προσωπικὴ ἐπίβλεψη τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Ἱεροθέου.

Τὴν Κυριακὴ τὸ πρωὶ ἐτελέσθη πανηγυρική Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀγίας Τριάδος, Μυρίνης, μὲ τὴν παρουσία τῶν Ἀρχῶν καὶ πλήθους πιστῶν. Πρὶν τὸ τέλος τῆς Λειτουργίας

γικῆς Προσευχῆς ὁ Σεβ. κ. Ἱεροθέος καὶ ὁ περὶ αὐτὸν ἱερός κληρὸς ἐτέλεσαν Μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν προσδοπιπορισάντων Ἀρχιερέων, Ἱερέων καὶ Ἱερομονάχων, καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν καθιερωμένην λιτάνευσιν τῶν Ἀγίων Εἰκόνων.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, στὴν αὐλὴ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ, ἐνώπιον ὄλων τῶν πολιτικῶν καὶ Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν καὶ πληθώρας λαοῦ, ὁ Σεβασμιώτατος, ἐπραγματοποίησε τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ Ἐθνομάρτυρος Μητροπολίτου Λήμνου Ἰωακείμ τοῦ Χίου, τὸν ὁποῖον οἱ Τούρκοι ἔξω ἀπὸ τὴν πύλη τοῦ προαυλίου τοῦ Ναοῦ, ἀπηγχόνισαν λόγω τῆς ἐθνικῆς του δράσεως ὑπὲρ τῶν ὑποδούλων Λημνίων, καὶ τῆς συνεργασίας του μὲ τοὺς Ρώσους. Τὴν προτομὴ τοῦ Μάρτυρος Ἱεράρχου, τὴν ὁποία ἐδώρησε ὁ ἴδιος ὁ Μητροπολίτης κ. Ἱεροθέος, ἐστεφάνωσαν πλὴν τῶν ἀρχῶν, τριάντα πατριωτικὰ Σωματεῖα καὶ Σύλλογοι τοῦ νησιοῦ, ἀποτιντες φόρον τιμῆς εἰς τὸν ἄξιον καὶ πατριώτην Ἱεράρχην.

Τὸν πανηγυρικόν, πρὸ τοῦ μνημείου, ἐξεφώνησε ὁ Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Μυριναιῶν κ. Κων)νος Παπαδάκης, ἐξάρας τὸ γεγονὸς καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἰωακείμ.

Τὴν στιγμὴν τῆς ἀποκαλύψεως, ὑπὸ τὸν κυματισμὸν τῶν κυανολεύκων, τῶν Πατριαρχικῶν ἐμβλημάτων καὶ τὴν κροῦσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Ὑμνου ἀπὸ τὴν Δημοτικὴν Μουσικὴν, ρίγη ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς συγκινήσεως εἶχαν καταλάβει τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκάλυψαν τὸ γεγονὸς μὲ παρατεταμένα χειροκροτήματα.

Σημειωτέον ὅτι εἰς τὸν ἴδιο χῶρο οἱ Τούρκοι εἶχον δολοφονήσει καὶ τὸν Διδάσκαλον καὶ Ἱερομόναχον Κοσμά.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν τελετῶν ὁ Σεβ. κ. Ἱεροθέος παρέθεσεν δοχὴν εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὸν λαὸν εἰς τὸ Ἐπισκοπεῖον.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ γεγονότος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χίου κ. Διονύσιος, ἀπέστειλεν εἰς εἰδικὴν λύκιθον χῶμα ἀπὸ τὴν γενέτειραν τοῦ Ἰωακείμ, τὴν Χίον, τὸ ὁποῖον καὶ ἐναπετέθη εἰς τὴν θάσιν τοῦ μνημείου, συνοδευόμενον ἀπὸ συγκινητικὸν μήνυμά του διὰ τὰς ἐορτάς.

Τὸ Ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐπραγματοποιήθη εἰς τὴν Λέσχην τῶν Ἀξιωματικῶν Μουσικοφιλογικῆ Ἑσπερίδα, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας, ἡ νεοσύσταση ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου κ. Ἱεροθέου Βυζαντινὴ χορωδία τοῦ νησιοῦ ἀπέδωσε θαυμάσια, βυζαντινοὺς ὕμνους.

Τὴν ὄλη ἐκδήλωση, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονὸς τῆς ἡμέρας, ἔκλεισε μὲ πανηγυρική διάλεξη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λήμνου, ὁ ὁποῖος ἀνεφέρθη εἰς τὴν μεγίστην προσφορὰν τοῦ Ἑλληνορθόδοξου κλήρου κατὰ τὴν δύσμοιρον γιὰ τὸ γένος περίοδον τῆς Τουρκικῆς κατοχῆς, εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἐθνομάρτυρος Ἱεράρχου Ἰωακείμ τοῦ Χίου, καὶ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὰ «ἐλευθέρια» τῆς πόλεως, ὡς καὶ εἰς τὴν εὐθύνην τῶν συγχρόνων Λημνίων διὰ τὴν διατήρησιν τῆς

Ιεράς αὐτῆς παραδόσεως καὶ τὴν περιφρούρησιν τῶν ἱερῶν Θερμοπυλῶν τῶν ἐσχρατιῶν τῆς πατρίδος.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Λήμνου μὲ τὴν τιμὴν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐθνομάρτυρος Ποιμενάρχου τῆς καὶ μὲ πλήρη εὐθύνη τῆς Θρησκευτικῆς καὶ Ἐθνικῆς ἀποστολῆς τῆς εἰς τὴν ἀκριτικὴν καὶ δυσπρόσιτον νῆσον, ἐπέτυχε νὰ ἀναθερμάνῃ τὸν πατριωτισμὸν τῶν Λημνίων, νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὸν ὄρκον τῆς μεγάλης θυσίας τοῦ Ἰωακείμ, διακόσια εἴκοσι δύο χρόνια μετὰ, (1770 - 1992), καὶ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι, ἔστω μὲ τὰς ἀνυπάρκτους δυνάμεις τῆς, ἀλλὰ μὲ τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Ποιμενάρχου καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς, θὰ δῖνῃ πάντα πολυμέτρητο ἀγῶνα γιὰ τὴν πνευματικὴν πρόοδο καὶ καλλιέργειαν τοῦ ποιμνίου τῆς.

(Ἀνταπόκρισις ἐκ Λήμνου)

Ἱερά Μητρόπολις Σύρου

Σύρος. Μὲ θρησκευτικὴν κατάνυξιν ἐωρτάσθη ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ, Ἐρμούπολεως, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. κ. Δωροθέου, μῆνυμα τοῦ ὁποῦ ἀνεγνώσθη εἰς τοὺς Ναοὺς τῆς Μητροπόλεως διὰ τὴν ἑορτήν.

Τὸ Ἐσπέρας εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἀγίου Νικολάου, Ἄνω Σύρου, ἐτελέσθη ὁ Μ. Κατανυκτικὸς Ἐσπερινὸς καὶ ἐν συνεχείᾳ Μουσικοφιλολογικὴ ἐκδήλωσις ἀπὸ τὸν Σύλλογον Ἱεροψαλτῶν Κυκλάδων, «Ἰάκωβος ὁ Ναυπλιώτης», ἀφιερωμένη εἰς τὸν μεγάλο διδάσκαλον καὶ πιστὸ χριστιανό, Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη.

Ἄνδροσ. Ἱερατικαὶ Συνάξεις ἐπραγματοποιήθησαν εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Κοιμήσεως Χώρας Ἄνδρου, τὴν Κυριακὴν τοῦ Ἀσώτου καὶ τῆς Τυροφάγου μὲ ἀντικαιρικὰ καὶ λειτουργικὰ θέματα, ὑπὸ τοῦ Ἱεροκήρυκος Ἀρχιμ. Δωροθέου Πολυκανδριώτη.

Κέα. Τὸν πολιοῦχον τῆς Ἀγ. Χαράλαμπος ἐώρτασε ἡ Κέα μὲ τὴν συμμετοχὴν σύμπαντος τοῦ λαοῦ. Εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς προεξῆρχε ὁ Σεβ. κ. Δωροθέος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ κλήρου τῆς νήσου.

Μύκονος. Μὲ λαμπρότητα ὁ λαὸς τῆς Μυκόνου ἐώρτασε τὸ ἀπὸ τοῦ 1880 ἔθιμο τῆς καθόδου τῆς θαυματουργῆς Εἰκόνας τῆς Θεοτόκου, τῆς ἐπωνομαζομένης Τουρλιανῆς, ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ Μοναστήρι, εἰς Ἄνω Μερά, εἰς τὴν Χώρα τῆς νήσου. Ἡ Λιτανευτικὴ καθόδος διήρκησε ἐπὶ τριῶρον, κατὰ τὴν ὁποίαν σύμπας ὁ κλήρος προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου, καὶ ὁ λαός, ἄδοντες καὶ ψάλλοντες, μετέφεραν τὸ ἱερὸν Εἰκόνημα εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τῆς Ἀγίας Κυριακῆς, ὅπου θὰ παραμείνῃ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Ἀγίας Τεσσαρακοστῆς, καὶ θὰ ἐπανέλθῃ διὰ τοῦ ἰδίου τρόπου εἰς τὴν Μορῆν, τὸ Σάββατον τοῦ Λαζάρου.

Σίκινοσ. Τὴν πολιοῦχο τῆς Θεοτόκου τὴν «Παντάνασσα», ἐώρτασε τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας ἡ μικρὰ νῆσος Σίκινος μὲ τὴν συμμετοχὴ τῶν διακοσίων πιστῶν, κατοίκων τῆς, ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἐπιμέλειαν τῶν δύο ἀκριτῶν κληρικῶν τῆς, Σπυρίδωνος Βουρλάκου καὶ Θεοδώρου Ἀρσενικοῦ.

(Ἐκ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως)

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ, ΔΙΑΚΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς τὸν Πρεσβύτερον
Κωνσταντῖνον Καραπαναγιωτίδην τοῦ Γεωργίου
Κληρικὸν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως
Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου
(καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλοῦμεν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως, ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ κειμένῳ ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἰωάννου Γενναδίου 14 καὶ Ἰασίου 1, τὴν 10ην Ἰουνίου 1992, ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος Τετάρτην καὶ ὥραν 5ην ἀπογευματινὴν, ἵνα δικασθῆς ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, ἅτινα λόγω τῆς φύσεώς των κρίνεται σκόπιμον κατ' ἄρθρον 110 παράγρ. 3 Ν. 5383)1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας» ὅπως μὴ ἀναφερθῶσι ἀναλυτικῶς ἐν τῷ παρόντι Κλητηρίῳ Ἐπικρίματι. Προσεπιδηλοῦμεν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ἄνω ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Θ Ε Ν

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστήριον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνελθὼν εἰς Συνεδρίαν τῆ 2α Ἀπριλίου 1992, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ α) τὸν Ἀρχιμ. Ἱερόθεον Βλασσόπουλον κατὰ κόσμον Χαράλαμπον τοῦ Κωνσταντίνου, Κληρικὸν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας καὶ β) τὸν Πρεσβύτερον Γεώργιον Λεράκην τοῦ Μιχαήλ, Κληρικὸν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Χίου, κατηγορουμένους ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, ἐπέβαλεν αὐτοῖς παμψηφεί τὴν ποινὴν τῆς ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΩΣ ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς αὐτῶν εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, ἐκδὼν ἀντιστοίχως τὰς ὑπ' ἀριθμ. 8)1992 καὶ 9)1992 ἀποφάσεις Αὐτοῦ.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸν πρῶτον ἐκ τῶν καταδικασθέντων Κληρικῶν ἀθροιστικῶς ἐπεβλήθη αὐτῷ καὶ ἡ ποινὴ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ Μοναχικοῦ Σχήματος.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13) 1981 Κανονισμοῦ τῆς Δ.Ι.Σ. προκηρύσσει διὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1992-1993 τὰς κάτωθι ὑποτροφίας:

Ἐπτά (7) Ἱεραποστολικὰς ὑποτροφίας διὰ Θεολογικὰς σπουδὰς εἰς σπουδαστὰς οἱ ὁποῖοι προέρχονται ἀπὸ τὰς κάτωθι χώρας:

Κένυα: 1, Ζαΐρ: 2, Γκάνα: 1, Νιγηρία: 1, Ἰνδία: 1, Φιλιππίνες 1.

Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις (ἄρθρον 6) διὰ τὴν χορήγησιν ὑποτροφίας εἶναι:

α) Συστατικὸν γράμμα τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως.
β) Ἀντίγραφον πτυχίου ἰσοτίμου μὲ ἀπολυτήριον Ἑλληνικοῦ Λυκείου.

γ) Ἡλικία οὐχὶ ἀνωτέρα τῶν 40 ἐτῶν.

δ) Ἐγγραφὸς δήλωσις, ὅτι μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν αὐτοῦ θὰ τεθῆ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς οἰκείας Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐκ τῆς ὁποίας προέρχεται.

ε) Ὑποβολὴ πιστοποιητικῶν γεννήσεως, σπουδῶν, ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ βιογραφικοῦ σημειώματος.

στ) Βεβαίωσις τῆς οἰκείας Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, εἰς τὸ ὁποῖο ὁ ὑποψήφιος προτίθεται νὰ σπουδάσῃ, ὅτι γίνεται ὑπ' αὐτοῦ δεκτός, ὑποβαλλομένης μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου.

Χρόνος ὑποβολῆς δικαιολογητικῶν, τὸ ἀργότερον ἕως 5-6-1992.

Πληροφορία εἰς τὰ τηλέφωνα 7212.112, 7238.203.

Ἐν Ἀθήναις 1 Ἀπριλίου 1992

Ὁ ἀναπληρῶν τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν

Ἀρχιμ. Πέτρος Δακτυλίδης

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παραγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590) 1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398) 1973, γ) τοῦ Ν. 573) 1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799) 16-12-1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἑνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προθῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου

Κοιμήσεως Θεοτόκου - Ἡλιουπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34) 1α τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 27ῃ Μαρτίου 1992

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 37, παραγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, «Περὶ Καταστατι-

κοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προθῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἀγίας Ἀννης Χαλανδρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν Ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34) 1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 30ῃ Μαρτίου 1992

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: α) τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590) 1977 «περὶ καταστατικοῦ χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», β) τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 παρ. 1, 37 παρ. 1-2, καὶ 52 παρ. 1-2 (ΦΕΚ Α' 193/1970) τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», γ) τὸ ἄρθρον 2, παρ. 1-2 τοῦ Ν. Δ. 1399) 1973 (ΦΕΚ Α' 112), καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα ἵνα καταλάβωσιν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν διακόνων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: α) Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, β) Παναγίας τῆς Δεξιᾶς καὶ γ) Ὁσίας Ξένης Χαριλάου, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἴτησιν, μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῆ 26ῃ Μαρτίου 1992

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ὁ Β'

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ἀγίας Βαρβάρας, β) Παναγούδας, γ) Ἀγίων Νικολάου - Δημητρίου, δ) Τριῶν Ἱεραρχῶν, ε) Παναγίας τῆς Δεξιᾶς, στ) Ἀγίας Κυριακῆς καὶ ζ) Ἀγίας Αἰκατερίνης,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῆ 26ῃ Μαρτίου 1992

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ὁ Β'

Ἱερά Μητρόπολις Ζακύνθου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῶ

Παντοκράτορος τῆς Κοινότητος Γαϊτανίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34/16' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 1ῃ Ἀπριλίου 1992

† Ὁ Ζακύνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Καστορίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῖς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἀγίων Κωνσταντίνου - Ἑλένης Βαλτονέρων, 2) Ἀγίου Νικολάου Γάβρου, 3) Ἀγίου Γεωργίου Κρυσταλλοπηγῆς, 4) Ἀγίου Δημητρίου Μηλίτσας, 5) Κοιμησεως τῆς Θεοτόκου Φωτεινῆς, 6) Ἀγίου Νικολάου Λάγγας, 7) Ἀγίου Γεωργίου Πρασίνου, 8) Ἀγίου Νικολάου Πτελέας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καστορίᾳ τῇ 1ῃ Ἀπριλίου 1992

† Ὁ Καστορίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 590) 1977 περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς τῶν Κανονισμῶν 5) 1978 καὶ 12) 1980 καὶ προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν θέσιν Πρωτοσυγκέλλου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεραῖς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς 20ῆμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Τρικάλαις τῇ 3ῃ Ἀπριλίου 1992

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

**ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

**Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ**

Τηλ. 72.18.308, Fax 72.26.597

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως **ΘΕΟΦΙΛΟΣ**
† Ὁ Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγ. Ὄρους **ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Ἐδαγγελίου
τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἔτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 20 ἔτησίως.

Τιμὴ ἐκδόστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πασχάλιος ποιμαντορικὴ ἐγκύκλιος.

Τοῦ ἀύτοῦ, Ἐόρτια Γράμματα.

Οἰκουμ. Πατριάρχου Βαρθολομαίου, Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Πάσχα.

Ἐδαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὁ νέος «Κώδιξ Κανόνων τῶν (ὀνυτικῶν) Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν».

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Νέος θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μητροπ. Σύρου Δωροθέου, Ὁ Σύρου Φιλάρετος Ἰωαννίδης (1883 - 1961).

Μητροπ. Θήρας Παντελεήμωνος, Οὐνία - Σκόπια - Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Ι. Μ. Χατζηφώτης, Ἡ συνάντησις τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν στὸ Φανάρι (1-15.3.92).

Ἐδαγγέλου Π. Δέκκου (ἐπιμέλεια), Ἐνθρονίσεις Σεβ. Μητροπολιτῶν.

Παναγ. Ι. Μπουμπή, Ἡ κανονικότης τῶν περὶ τοὺς 12 Μητροπολίτες λόγων, ἀποφάσεων καὶ πράξεων.

Νικ. Εὐθ. Μητσοπούλου, Ὁ ὄρος τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμ. Συνόδου καὶ ἡ ἀρνήσις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν σημερινῶν Ἀντιχαλκηδονίων.

Σπυρ. Τρωιάνου, Ἡ Πενθέκτη Οἰκουμηνικὴ Σύνοδος καὶ τὸ νομοθετικὸ τῆς ἔργου.

Σπ. Παξιμαδά, Στ. Παγώνη, Σπ. Μαρμέτου, Γιατροὶ ποῦ ἀγίασαν.

Ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πετροπαπᾶ, «Ἦχος εὐμελής». Ἀπολογισμὸς 1991 τοῦ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας.

π. Ἀντωνίου Ἀλεξιοπούλου, Τὰ πνευματικὰ θεμέλια τῆς Ἐνωμένης Ἐδρώσης.

Ἰωάννου Δ. Μπουγάτσου, Αἱ ἀπόψεις τοῦ Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων περὶ τῆς Τετραφωνίας καὶ τοῦ Λεσβίου συστήματος.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.